GRIGORE URECHE

LETOPISEȚUL ȚÂRÂI MOLDOVEI, DE CÂND S-AU DESCĂLECAT ȚARA ŞI DE CURSUL ANILOR ŞI DE VIIAȚA DOMNILOR CAREA SCRIE DE LA DRAGOŞ VODĂ PÂNĂ LA ARON VODĂ

Mulţi scriitori s-au nevoit de au scris rândul şi povestea ţărilor, de au lăsat izvod pre urmă şi bune şi rele, să rămâie feciorilor şi nepoţilor, să le fie de învăţătură, despre cele rele să să ferească şi să să socotească, iară de pre cele bune să urmeze şi să înveţe şi să să îndirepteze. Şi pentru aceia, unii de la alţii chizmind şi însemnând şi pre scurt scriind, adică şi răposatul Gligorie Ureche ce au fost vornic mare, cu multă nevoinţă, cetind cărţile şi izvoadele şi ale noastre şi cele striine, au aflat cap şi începătura moşilor, de unde au izvorât în ţară şi s-au **Mmulţit** şi s-au lăţit, ca să nu se înece a toate ţărâle anii trecuţi Şi să nu să ştie ce s-au lucrat, să să aseamene fiarălor şi dobitoacelor celor multe şi fără minte. Pre aceia urmând şi chizmind, măcar că sa află şi de alţii semnate lucrurile Ţărâi Moldovei, apucatu-s-au şi dumnealui de au scris începătura şi adaosul, mai apoi şi scăderea care să vede că au venit în zilele noastre, după cum au fost întâiu Ţărâi şi pământului nostru Moldovei. Că cum se tâmplă de sârgu de adaoge povoiul apei Şi iarăşi de sârgu scade şi să împuţinează, aşa s-au adaos şi Moldova, carea mai apoi de alte ţări s-au descălecat, de s-au de sârgu lăţit şi fără zăbavă au îndireptatu.

Acestea cercând cu nevoinţă vornicul Ureche, scrie de zice că „nu numai letopiseţul nostru, ce şi cărţi striine am cercat, ca să putem afla adevărul, ca să nu mă aflu scriitoriu de cuvinte deşarte, ce de dereptate, că letopiseţul nostru cel moldovenescu aşa de pre scurt scrie, că nici viaţa domnilor, carii au fost toată cârma, nu alege, necum lucrurile den lăuntru să aleagă şi pre scurt scriind şi însemnând de la început până la domniia lui Petru vodă Şchiopul şi s-au stinsu, că de aciia înainte n-au mai scris nimeni până la Aron vodă. Nici iaste a să mira, că scriitorii noştri n-au avut de unde strânge cărţi, că scriitorii dentâiu n-au aflat scrisori, ca de nişte oameni neaşăzaţi şi nemernici, mai mult proşti decât să ştie carte. Ce şi ei ce au scris, mai mult den basne şi den poveşti ce au auzit unul de la altul. Iară scrisorile striiniîor mai pe largu şi de agiunsu scriu, carii au fost fierbinţi şi râvnitori, nu numai a sale să scrie ce şi cele striine să însemneze. Şi de acolo multe luând şi lipindu de ale noastre, potrivindu vremea şi anii, de am scris acest letopiseţ, carile de pre în multe locuri de nu să va fi nemerit, gândescu că acela ce va fi înţeleptu nu va vinui, că de, nu poate de multe ori omul să spuie aşa pre cale tot pre rându, cela ce vede cu ochii săi şi multe sminteşte, de au spune mai mult, au mai puţin, dară lucruri vechi şi de demult, de s-au răsuflat atâta vreme de ani? Ci eu, pe cum am aflat, aşa am arătat."

PREDOSLOVIIA DESCÂLICĂRII A ŢARII MOLDOVEI DINCEPUTUL EL CAREA IASTE ÎNSEJMNATÂ DE URECHE VORNICUL DIN LETOPISEŢUL CEL LATINESCU IZVODITĂ

Vor unii Moldovei să-i zică că au chiemat~o Sţitia, sau Schithia, pre limba sloveneascâ. Ce Sţitia coprinde loc mult, nu numai a nostru, ce închide şi Ardealul şi Ţara Muntenească şi câmpii preste Nistru, de coprinde o parte mare şi de Ţara

Leşască. Chiematu o au unii şi Flachia, ce scriu letopiseţele latineşti, pre numele hatmanului râmlenescu ce hau chiemat Flacus, carile au bătut războiu cu sţitii pre aceste locuri şi schimbându-să şi schimonosindu-să numele, din Flachia i-au zis Vlahiia. Ce noi acesta nume nu priimim, nici-1 putem da ţărâi noastre Moldovei, ci Ţării Munteneşti, că ei nu vor să disparţă, să facă doao ţări, ci scriu că au fostu tot un loc şi o ţară şi noi aflăm că Moldova s-au discălicat mai pe urmă, iar muntenii mai dintâi, măcar că s-au tras de la un izvod, muntenii mai întâi, moldovenii mai pre urmă de păstorii nemerit, că umblându păstorii de la Ardeal, ce să chiiamă Maramoroş, în munţi cu dobitoacele, au dat de o hiară ce să chiamă buor, şi după multă goană ce o au gonit-o prin munţi cu dulăi, o au scos la şesul apei Moldovei. Acolo fiindu şi hiara obosită, au ucis-o la locul unde să chiamă acum Buorenii, daca s-au discălicat sat. Şi hierul ţării sau pecetea cap de buor să însemnează. Şi căţeaoa cu care au gonit fiara aceia au crăpat, pre carea o au chiemat-o Molda, iară apei de pre numele căţelii Moldii, i-au zis Molda, sau cumu-i zic unii, Moldova. Ajijdirea şi ţării, dipre numele apei i-au pus numele Moldova.

PENTRU LIMBA NOASTRĂ MOLDOVENEASCA

Aşijderea şi limba noastră din multe limbi iaste adunată şi ne iaste amestecat graiul nostru cu al vecinilor de prin prejur, măcară că de la Râm de tragem, şi cu ale lor cuvinte ni-s amestecate. Cum spune şi la predosloviia letopiseţului celui moldovenescu de toate pre rând: Ce fiindu ţara mai de apoi ca la o slobozie, de prin prejur venindu şi discălicându, din limbile lor s-au amestecat a noastră: de la râmleni, cele ce zicem latină, pâine, ei zic panis, carne, ei zic caro, găina, ei zic galena, muiaria, mulier, femeia, femina, părinte, pater, al nostru, noster şi altile multe din limba latinească, că de ne-am socoti pre

amăruntu, toate cuvintele le-am înţelege. Aşijderea şi de la frânei, noi zicem cal, ei zic caval, de la greci stras te, ei zic stafas, de la Ieşi prag, ei zic prog, de la turci, m-am căsătorit, de la sârbi, caracatiţă şi alti multe ca acestea din toate limbile, carile nu le putem să le însemnăm pe toate. Şi pentru aceasta să cunoaşte că cum nu-i discălicată ţara de oameni aşăzaţi, aşa nici legile, nici tocmeala ţării pre obicee bune şi legate, ci toată direptatea au lăsat pre acel mai mare, ca să o judece şi ce i-au părut lui, ori bine, ori rău, aceia au fost lege, de unde au luat şi voie aşa mare şi vârf. Deci cumu-i voia Domnului, de caută să le placă tuturor, ori cu folos, ori cu paguba ţării, care obicei până astădzi trăiaşte.

DE RÂSIPIREA TÂRÂI DENTÂ1

Află-să această ţară să fie fostu lăcuit şi alţii într-însa mai nainte de noi, de unde cetăţile ţării sa cunoscu că-i lucru frâncescu, de au lăcuit ostile Ramului şi au iernatu de multe ori, bătându-se uneori cu sţitii sau tătarii, union cu Bosna şi cu Rumele şi la perşi trecându. Ce fiindu în calea răotăţilor şi stropşindu ostile, care de multe ori să făcea războaie pre acesta loc, cum încă semnile arată, carile le vedem multe pretitinderile: movili mari şi mici şi şanţuri pre Nistru, pre Prut, prin codri, n-au mai putut suferi, ce s-au răsipit şi s-au pustiit.

PENTRU DISCĂL1CATUL TĂRII AL DOILEA RÂND

După răsipa ţării dintâi, cum spune mai sus că s-au pustiit de nevoia oştilor lui Flac hatmanul râmlenescu (sau cum spune letopiseţul cel ungurescu de Laslău craiul ungurescu, cându au răsipit tătarii dintr-aceste locuri, de au rămas locul pustîiu) mai apoi, după multă vreme cum spune mai sus, cându păstorii din

munţi ungureşti pogorându după vânat au nemerit la apa Moldovei, locuri desfătate cu câmpi deschişi, cu ape curatoare, cu păduri dese, şi îndrăgind locui, au tras pre ai săi de la Maramoroş şi pre alţii au îndemnat, de au descălicat întâi supt munte, mai apoi adâogându-să şi crescându înainte, nu numai apa Moldovei, ce nici Siretiul nu i-au hotărât, ce s-au întinsu până la Nistru şi până la mare. Nici războaie mai făcea ca să-şi apere ţara şi pământul său de cătră sţiti şi gotthi şi di cătră alţi vecini şi limbi ce era prin prejur. Ce avându purtătoriu domnii lor carii rădicasă dentru sine, în Ţara Leşască de multe ori au întrat şi multă pradă şi izbândă au făcut, din câmpi tătarii i-au scos că după multă răsipă ce i-au fostu gonit pre tătari oarecând di pre aceste locuri Laslău craiul ungurescu, iarăşi au fost început a să tinde la câmpi. Aşijderea şi muntenilor nu numai nevoie şi groază le făciia, ce şi domniile schimba şi pre cine vrea ei, priimia; pre ardeleni nu-i lăsa să să odihnească, ci pururea le făcea nevoie şi cetăţi câteva le luasă si le lipiia cătră Ţara Moldovei, carile toate mai înainte la locurile sale să vor'arăta. Mai apoi şi turcii carii să vedea că ca o negură toată lumea acoperea, războaie minunate făcea, de multe ori i-au şi biruit, mai apoi de o au şi supus supt giugul lor, de multe ori i-au asudat, rocoşindu-să şi nu fără moarte Şi pagubă în oameni, până a o aşăza.

D1NCEPUTUL DOMNILOR, VÂ LEATUL 6867 <=1359>

între-acei păstori ce au nemeritu locul acesta, fost-au şi Dragoş, carile au venitu de la Maramoroş, carile să vediia şi mai de cinste şi mai de folos decâtu toţi, pre carile cu toţii l-au pus mai mare şi purtătoriu lor de grijă.

Și daca l-au pus domnu, luară pildă de pre capul acei hiară năsâlnice, zimbrul, ce scrie mai sus că l-au vânat și pusără de au făcut peciate Ţărâi Moldovei, de trăiaște pân-într-aceste vremi în mânule cui alege Dumnedzău a hire domnu ţărâi, de trăiaște pân-astădzi, de să pune pre cărţi, ce poronceşte domnul de tocmele şi de aşedzări lăcuitorilor şi de ascultat cărora vor să facă strâmbătăţi între lăcuitori, iară celora ce nu ascultă, de certare mare.

Și-ntr-acea începătură a fost domniia ca o căpitănie.

Și daca au domniţii doi ani, au murim.

Pre acesta semnu dintâiaşi dată ce să arată domniia fără trai, să putea cunoaşte că nu va fi aşezarea bună între domniia Moldovei, ce cum fu pre scurtu viaţa domnului dintâi, aşa şi domnii ce vor fi înainte, adesea să vor schimba şi între domniia Moldovei multă neaşezare va fi.

Pre urma lui Dragoş vodă, au stătut la domnie fiiu-său Sas vodă şi au ţinut domniia 4 ani şi au murit.

După moartea lui Sas vodă, au ţinut domniia fiu-său, Laţco vodă, 8 ani.

Pre urma lui Laţco vodă a domnit Bogdan vodă 6 ani.

După domniia lui Bogdan vodă au domnit Patru vodă, ficiorul lui Mușatu, 16 ani.

După dânsul au domniţii frati-său, Roman vodă, trei ani. Samodârjeţul, stăpânitoriu ţărâi de la plaiuri și până la mare. Și acesta au făcut târgul Romanul pre numele lui, precum mărturiseşte la liricul lui, carile să află la mănăstirea Pobrata.

Iară pre urma lui Roman vodă au stătut la domnie Ștefan vodă, carile au avutu doi ficiori, Ștefan şi Patru, şi au domniţii 7 ani. Iară ce să va fi lucraţii în zilele acestor domni, nu să află scris nimica, câtu au domnim ei 46 de ani. Cunoaşte-se că au fostu neaşezaţi şi de curându, de n-au avut cine scrie, nici vecinii, carii nimica n-au lăsat neînsemnaţii, n-au ştiut de dânşii să scrie.

DE ÎNSEMNAREA ANILOR

însemnarea anilor a scriitorilor noştri nu să tocmeşte cu a streinilor, că letopiseţul nostru scrie că au fostu vă leatul 6867 <=1359>, cându au stătut domn Dragoş vodă, iară letopiseţul streinilor scrie că au fost 6867 în zilele acestui Ștefan vodă ce scrie mai sus. Iară ce va fi trecut înapoi nu să află însemnat de streini, cunoaşti-să că cum nu să află de scriitorii noştri însemnat viiaţa domnilor şi lucrurile lor, aşa şi vă leatul, cândai să nu fie smintim, iară de au şi însemnaţii, nu au ştiut ce au scris. Iară letopiseţul leşesc putem cunoaşte că poate fi mai adevăratu, că fiindu oameni aşezaţi mai de demultu şi cronicarii lor, neavându alte trebi, ce numai vă leatul păziia şi nişte lucruri mari ca acestea păziia şi socotiia, să nu rămâe ceva neînsemnat, pentru ca să nu le zică vecinii lor di prin prejur că au fostu adormiţi sau neînvăţaţi şi nestrăbătuţi cu istoriia. Pentru aceia şi pre acesta lucru putem cunoaşte că ei cum au înţeles de descălicarea ţărâi noastre şi de lucrurile domnilor îndată s-au apucat de au însămnat toate pre rând şi ale noastre şi ale lor, pentru aceia ei scriu că au fostu vă leatul la domniia lui Ștefan vodă, 6867 <=1359>.

DOMNIIA FECIORILOR LUI ŞTEFAN VODÂ

Acest ce scriem mai sus, Ștefan vodă, au avut doi ficiori, cum s-au pomenit mai sus, pre Ștefan şi pe Patru, carii după moartea tătâne-său, pricindu-să pentru domnie, au fugitu Ștefan fratele cel mai mare la Cazimir craiul leşescu, poftindu ajutoriu împotriva frăţine-său, lui Patru, şi să să plece cu toată ţara. Iară Patru cu ajutoriul ungurescu au apucam ţara.

Vrându Cazimir crai ca să dobândească ţara şi să fie pe voia lui Ștefan vodă, i-au dat oaste, de au întrat în ţară, în zioa dintâi a lui iulie. Și întâi îi mergea cu norocu, iară mai apoi i-au

amăgit ai noştri, de i-au băgat la codru, fiindu copacii întinaţi pre lângă drum, i-au surpam asupra lor, unde câţi n-au peritu de copaci i-au prinsu vii, pre carii mai apoi i-au răscumpăraţii craiul Cazimir. Fost-au într-aceşti robi oameni mari: Zbigniev şi Tecinschii ficiorul voevodului de Cracau, teri steaguri a trei voevozi, a Cracăului, a Sandomirului şi a Liovului şi noao steaguri boiereşti.

Letopiseţul nostru de ficiorii lui Ştefan vodă, ce pomenim mai sus, nimica nu scrie, ce scrie că după domniia lui Ştefan vodă, au domnim Iuga vodă 2 ani, după dânsul Alexandru vodă, carele să va pomeni mai gios. Iară noi n-am lăsat să nu-i însemnăm, nici de ficiorii lui Ştefan vodă, căci că poate, să fie adevărat, că nu părteneşte cronicarul Bielschi a lor săi, ce scrie poticala ce au petrecut Ştefan vodă cu ajutoriul lor, de au perit cu toţi.

După aceştia au domnit Iuga vodă 2 ani şi l-au luat la sine Mircea vodă, domnul muntenescu. Iar ce să va fi lucrat într-acei doi ani ai domniei lui nu să stie.

DOMNIIA IUGĂI VODĂ, CARELE MAI ÎNTRECE CU TOATE PRE DOMNII CEI TRECUŢI MAI DENAINTE

Trimis-au la patrierşia de Ohrida ş-au luat mai întâiu blagoslovenie ş-au pus mitroplit pre Theoctist ş-au descălecat oraşe pren ţară, tot pre locuri bune şi le au ales şi le au făcut ocoale pren pregiur ş-au început a dărui ocine pren ţară a voinici ce făcea vitejii la oşti. Ş-au domnit 2 ani şi l-au luat Mircea vodă, domnul muntenesc, la sine.

DOMNIIA LUI ALEXANDRU VODĂ CEL BĂTRÂN ŞI BUN

Letopiseţul nostru cest moldovenesc scrie că au fost cursul anilor 6907 <=1399> aprilie 25, când au stătut domnu Alexandru vodă; iar letopiseţul cel leşesc scrie că au fost vă leatul 6921 <1413>.

Dar au greşit, căci să află un uric al lui Alixandru vodă la mănăstire la Barnovschii şi scrie din vă leat 6906 <=1398>.

Acest Alixandru vodă multe lucruri bune au făcut în ţară şi au făcut 2 mănăstiri mari în Moldova, Bistriţa şi Moldoviţa, în doi ani a domniei sale şi le au înzăstrat cu multe sate cu vecini şi cu hăleştie şi cu veşminte scumpe în lontru şi cu odoare.

Şi deaca se vădzu luminat în cinstea domniii, în 2 ai a domniii lui, fiindu mai întreg şi mai cu minte decât cei trecuţi înaintea domniii lui şi multu trăgând şi râvnind spre folosul sufletului său, adus-au cu mare cheltuiala sa, din ţară păgână, sfintele moştii a marelui mucenic loan Novii şi li-au pus într-a sa sfântă cetate, ce iaste în oraşul Sucevii, cu mare cinste şi pohvală, de a ferirea domniii sale şi paza scaunului său. Ce veri cetca la cărţile beserecii viaţa lui, carele miercurea şi gioi în săptămâna Rusaliilor îl slăveşte toată ţara noastră în Suceava, unde dzac moştiile la mitropolie.

Şi cu darul ce avea de înţelepciunea de la milostivul ^unmedzău, căutând şi vădzindu cinstea lumii, cum să cade asa purta în podoabele împăraţilor şi a crailor şi a domnilor, socotit-au şi la această ţară, măcar că n-au fost mai căutat alţii, ce au fost mai înainte domni, întâe dată au trimis patrierşii de la Răsărit de au luat blagoslovenie ş-au făcut mitropolit şi i-au dat scaun o sfântă mănăstire mare, mitropolie în oraşul

Sucevei, lângă poiata domnească, cu multe sate şi ocine dându-i, să fie de slujbă acei sfinte mănăstiri, mitropolii, şi câteva ţinuturi în eparhiia ce i s-au dat, făcându-1 epitrop legii.

Mai făcut-au ş-al doilea episcop, după mitropolit, la sfânta mănăstire ce iaste în oraş în Roman şi i-au dat eparhiia o parte de ţinuturi de supt munte den gios.

Mai făcut-au ş-al treilea episcop la o sfântă mare mănăstire, la Rădăuţi şi eparhiia i-au dat Ţara de Sus, despre Ţara Leşască, ţânuturile de sus.

Şi deaca au aşedzat vlădicii, le-au făcut cinste mare, că le au pus scaunele, de şed den a dreapta domnului, înaintea tuturor sfetnicilor, aproape de scaunul domnesc.

Tocmit-au şi boiari mari în sfat, de chivernisala ţărâi ş-a pământului Moldovii:

Logofăt mare, giudecătoriu şi alesătoriu de ocine, ispravnic pre o frunte de oameni de ţară, ce sânt curteni şi giudecătoriu tuturor, cine-s cu strâmbătăţi în ţară şi luător de samă tuturor ispravnicilor celor ce sânt la curtea domnească.

Vornic mare în Ţara de Gios, giudecătoriu tuturor den ţară, cine au strâmbătăţi şi globnic de morţi de om şi de şigubini ce să fac la partea lui şi vornic Bârladului.

Vornicul cel mare de Ţara de Sus, giudecătoriu tuturor den ţară, cine au strâmbătăţi şi globnic de morţi de om şi de şugubini ce să fac la partea lui şi vornic Dorohoiului.

Pârcălab de Hotin la acea margine despre Ţara Leşască şi Căzăcească, giudecătoriul tuturor la acel ţinut.

Hatman şi pârcălab de Suceava şi ispravnic de toate ostile ţărâi.

Postelnic mare, dvorbitoriu înaintea domnului şi pârcălab de Iaşi şi tâlmaciu a limbi striine.

Spătariu mare şi staroste de Cernăuţi şi cu obiceiu îmbrăcat la dzile mari cu haină scumpă domnească şi dvorbitoriu cu arme domneşti încins la spatele domnului într-acele dzile.

Paharnic mare şi pârcălab la Cotnari şi ispravnic viilor domneşti de la Cotnariu şi de Hârlău şi cu obiceiu să dreagă domnului la dzile mari cu pahar la masă.

Visternic mare, ispravnic pre socotele ce să fac, să să ia den ţară şi grijind şi dând lefe slujitorilor şi purtătoriu de grijă a toată cheltuiala curţii şi a oaspeţi ce vin în ţară şi toate catastijile ţărâi pre mâna lui.

Stolnicul cel mare cu obiceiu la dzile mari şi la veselii domneşti, îmbrăcat în haine domneşti şi viind înaintea bucatelor domneşti, le tocmeşte pre masă înaintea domnului cu tipsiile şi dvorbitoriu într-acele dzile.

Comis mare, ispravnic pre povodnici şi pre toţi caii domneşti şi împodobind povodnicii în podoabe domneşti şi mergătoriu înaintea povodnicilor ş-a domnului.

Medelniceriu mare, cu obiceiu îmbrăcat în haină domnească, dvorbitoriu la masa domnului în dzile mari şi taie fripturile ce să aduc în masă.

Clucer mare, ispravnic pre beciurile domneşti, pre unt şi pre miere şi pre colacii, adecă pocloane, ce vin de la oraşă la Născutul lui Hristos.

Sluger mare, ispravnic pre toate obroacele ce să dau la cuhnele domneşti şi la slujitorii curţii şi la oaspeţi ce vin în ţară.

Jicniceriu mare, ispravnic pre toate obroacele de pâne ce să dau la curtea domnului şi la slujitorii curţii şi la oaspeţi ce vin în ţară.

Vameş mare ce ţine scălile ţărâi pentru vămăşie; duc dulceţi Şi cofeturi la masa domnului la zile mari şi ispravnic pre nuguţători.

Şetrar mare pre corturile domneşti şi-n oşti şi-ntr-alte căli şi purtătoriu de grijă tunurilor.

User mare, purtătoriu de grijă tuturor solilor şi tălmaci striinilor la giudeţ.

Armaş mare, ispravnic şi purtătoriu de grijă pentru toţi ceia ce fac rău şi cad la închisoarea ţărâi, la temniţă şi pedepsitoriu tuturor şi cei giudecaţi de moarte daţi în mâna lui, să-i omoare.

Aga, ispravnic pre darabani şi pre târg, pre Iaşi, giudeţ.

Logofăt al doilea, hotărâtoriu de ocine în toată ţara.

Postelnic al doilea, în toată vremea dvorbitoriu înaintea domnului şi fecior de boiariu ales.

Logofăt al treilea, cărtulari, scriitoriu bun, dvorbitoriu totdeauna lângă domn, credincios la toate tainele domnului şi cărţi ori den ţară, ori de la priietini de unde ar veni, toate în mâna lui mărgu şi cu învăţătura domnului de la dânsul iese răspunsurile şi pecetea ţărâi în mâna lui. Şi orice giudeţe şi îndreptări să fac oamenilor, fără pecetea domnului nu poate hi, care-i în mâna logofătului al treilea, credincios în toate la domn.

Postelnici den al doilea, înainte câţi va domnul să facă, deprindzindu-sâ la aceia cinste, iese şi la altă cinste mai mare.

Spătariu al doilea şi al treilea; al doilea zvoreşte când nu zvoreşte cel mare, şi el îmbrăcat, cu spata încins şi cu buzduganul amână la spatele domnului. Iar spătariul al treilea zvoreşte peste toată vremea.

Paharnicul al doilea, după dvorba paharnicului celui mare, dvoreşte la masă şi derege cu băutură la domnu.

Paharnicul al treilea, iară când nu derege al doilea, derege şi el la masa domnului.

Aşijderea şi mitropoliia de la Suceava şi episcopiia de la Rădăuţi şi mănăstirea Neamţului şi alte mănăstiri.

Aşijderea întâiaş dată au trimis de au luat blagoslovenie de la patriarşii Răsăritului şi au făcut mitropolit, de l-au aşezat la scaun, la mitropolie în Suceava, numai anume nu scrie ce mitropolit au fost.

Iară la leatul 6923 <=1415> au trimis de au adus cu multă chieltuială şi moaştile sfântului mucenic loan Novii de la Cetatea Albă, de la păgâni şi le au aşezat în târgu, în Suceava, la mitropolie, cu mare cinste şi cu litie, pentru paza şi ferinţa scaunului domniei sale, carile să prăznuiaşte miercuri, joi, în săptămâna Rusaliilor, care ver ceti la cărţile bisericii mai pre largu pentru mucenia lui.

CÂNDU S-AU FĂCUT SĂBOR AL OPTULEA

în zilele acestui domnu fu săbor mare în Florenţia, în ţara Italiii, adunare mare de părinţi, ca să poată împreuna biserica Răsăritului şi cu Apusului, pentru multă neîngăduinţă şi price, pentru capeţi legii, la care săbor însuşi patriiarhul Ioasaf de Ţarigrad şi cu împăratul loan Paleolog, cu mulţi mitropolia şi episcopi au fostu. Şi de ţara noastră încă au fostu trimis pre Grigorie Ţamblac. Iară de la Apus, singur papa Hristofor cu gardinalii şi din multe locuri arhiepiscopi şi adunare mare de părinţi, la leatul 6940 <=1432>.

Unde pre urmă bun nimica nu s-au ales, ca în loc de împreunare, mai mare vrajbă şi zarvă şi dispărţire s-au făcut măcar că împăratul Paleolog, de nevoia turcilor ce-i venise la grumazi, că rămăsese numai cu numele împăratu, iare afară coprinsese turcii tot, pristănise la toate capetele legii, pre voia papii, numai să-i dea ajutoriu împotriva vrăjmaşului său, ce-i Şi făgăduisă. Iară alţii tocmala lor ce să făcusă, le-au părut că-i strâmbătate şi asupreală bisericii Răsăritului, că toate le lăsase pre voia lor, iară ei nimica din câte au vrut ai noştri nu au priimit. Ci atâta zavistie lucrul au aţiţat, că în loc de împreunare, nici să auză de numele papii şi a bisericii Apusului, socotind-o în loc de călcătoare de lege. Scriu că începătoriu şi aţiţitoriu acestui lucru să fie fostu Marco episcopul de Efes, carile ca un dascăl şi cum zicu unii, pentru pizma grecească, cunoscându că împresoară pre ai noştri, de n-au priimitu, ci au datu veste pretitinderile ca să nu priimească acel săbor,

măcară că alţii toţi au fostu pristănitu şi au fostu şi priimit. Ce şi acelora le da vină că au luat mâzdă. De care lucru, de era mai-nainte de acel săbor ceva neîngăduinţă într-aceste biserici, era şi nădejde că să vor tocmi şi vor veni la împreunare, iară după săbor, atâta oţărâtură stătu într-amândoao bisericile, de nu să pot vedea cu dragoste, ce una pre alta huleşte şi defăima şi una pre alta va să pogoare şi să o calce. Răsăritul iaste începător, Apusul va să să înalţe, şi aşa una alţiia nu va să dea cale, cum Răsăritul cu Apusul n-ar fi fostu logodna lui Hristos. Ci de acestea destulu-i, ci la ale noastre să ne întoarcem.

PENTRU PACEA AŞÂZATĂ CE AU FĂCUT ALEXANDRU VODĂ CU CRAIUL LEŞESC

Alexandru vodă făcu priiteşug mare cu leşii şi legătură tare, ca fie la ce treabă unul pre altul să ajutorească. Nici zminteală au fostu, că întâi au poftit craiul pre Alixandru vodă ca să-i trimită ajutoriu împotriva crizacilor la prusi, nici s-au amăgit cu priiteşugul, că au trimis ajutoriu călăreţi moldoveni, carii au făcut mare izbândă. Că bătându-să cu crizacii, întâi au dat dos a fugi, de i-au înşirat, gonindu-i spre o pădure şi aciiaş pedestrindu-să au săgetatu-le cai, de le-au căutat a da dosul nemţii. Şi aciiaşi ai noştri s-au încălăratu şi mare moarte au făcut într-înşii. De care lucru, daca s-au întorşii ai noştri acasă, mare mulţămită au avut Alexandru vodă de la craiul.

Avându decii craiul leşescu a face oaste asupra lui Jicmontu craiul ungurescu, pus-au zălog, la Alixandru vodă, Sneatinul şi Colomăia şi toată Pocutia şi au luat 1.000 de ruble de argint. Şi într-acelaşi an au murit Alixandru vodă, după ce au domnitu 32 de ani şi 8 luni. Şi banii au rămas la Ieşi.

DOMNIIA LUI ILIIAŞ VODĂ ŞI A LUI ŞTEFAN VODĂ, FICIORII LUI ALIXANDRU VODĂ CEL BĂTRÂN

După moartea lui Alixandru vodă celui Bun au stătut la domnie fiiu-său cel mai mare, Iliaş vodă, carile au priimitu şi pre frati-său, pre Ştefan vodă la domnie. Şi legându priieteşug cu leşii, le-au întorşii Pocutia cu toate târgurile şi le-au iertat şi banii. Decii au întratu vrajba între fraţi, că Iliaş vodă vrându să omoare pre frate-său, pe Ştefan vodă, deci Ştefan vodă au fugitu la munteni.

DE RĂZBOAIELE ACESTOR 2 FRAŢI

Scrie letopiseţul nostru cestu moldovenescu că daca au fugit Ştefan vodă la munteni de nevoia frăţine-său, de acolo luundu ajutoriu de oaste, au venitu spre ţară, unde i-au ieşit înainte frate-său, Iliaş vodă, la locul ce să chiamă Lolonii. Şi dându războiu, birui Ştefan vodă pre frate-său, pe Iliaş vodă, şi-l goni din ţară şi apucă Ştefan vodă scaunul.

AL DOILEA RĂZBOI

Decii nu după multă vreme, de iznoavă au venit Iliaş vodă cu oaste asupra frăţine-său, lui Ştefan vodă, în anii 6942 <= 1434>, unde i-au ieşit Ştefan vodă înainte, la Dărmăneşti, fevruarie într-o zi, luni în săptămâna albă, şi dându războiu vitejaşte, iarăşi birui Ştefan vodă.

AL TREILEA RĂZBOIU

După aceia de iznoavă, nu după multă vreme, s-au mai ispitit Iliaş vodă al treilea rându, de au mai intrat în ţară cu oaste

leşască, unde i-au ieşitu nainte Ştefan vodă la Podraga şi lovindu-să ostile de faţă, iară perdu Iliaş vodă războiul.

AL PATRULEA RĂZBOI

De noroc era Ştefan vodă cu frate-său Iliaş, că bine nu să curăţiia de dânsul, atuncia şi sosiia, care au venit de iznoavă asupra lui Ştefan vodă cu oaste în anii 6943 <=1435> avgust 4 zile şi s-au lovit cu Ştefan vodă al patrulea rându, la Chipereşti, într-o vineri. Ci norocul său cel rău iarăşi nu i-au slujit, că iarăşi perdu Iliiaşu vodă războiul, cum să zice şi la Scrisoare: „Unde nu va Dumnezeu, nu poate omul".

AL CINCILEA RĂZBOIU

Iliiaşu vodă ştiindu-să căzut jos, nu perdu nădejdea, ci de iznoavă strânsă oaste şi au întrat în ţară la anii 6945 <=1437> şi s-au lovitu al cincilea rându cu Ştefan vodă, într-o joi, martie 8 zile. Ce nimica n-au folosit, că norocul lui cel prostii iarăşi îl lăsă la zminteală, de perdu războiul, de i-au căutat iarăşi a să întoarce înapoi la Ţara Leşască.

DE ÎMPĂCAREA FRAŢILOR

După aceia, curândă vreme, scrie că s-au împăcatu Ştefan vodă cu frati-său Iliaşu şi s-au împărţit cu ţara, cum va spune mai jos. Şi domnindu împreună şapte ani, mai apoi lui Iliaşu vodă i-au scos ochii. Iară letopiseţul cel leşesc de aceste războaie a ficiorilor lui Alixandru vodă nimica nu scrie, ci scrie că daca au venitu Ştefan vodă cu ajutoriul muntenescu şi au împinsu pre Iliaşu vodă din ţară, s-au dus Iliiaşu la craiul

leşescu, după ce au domnitu Iliaş vodă doi ani şi 9 luni. Iară noi n-am vrut să lăsăm să nu pomenim de războaiele acestor doi fraţi, căci că poate fi adevăratu, de vreme ce au fost având atâta vrajbă întru dânşii. Iară letopiseţul cel leşesc scrie că daca au gonit Ştefan vodă pre Iliaş vodă din ţară, s-au dus Iliaş la craiul leşescu, la Vladislav Iaghello şi au pohtitu ajutoriu, să-l ducă la domnie şi să i se plece cu toată ţara. Ci fără zăbavă de la frati-său, Ştefan vodă, au venitu soli cu daruri, poftindu-l de pace şi l-au aflatu la Lănciţi, făgăduindu să fie plecaţii şi el lui crai. Pentru care lucru, măcar că Iliiaşu vodă au fostu ţiind o sor a crăiasii, a Zofiei, şi era craiul mai priietinu, fiindu-i cumnaţii, ci sfatul cunoscându pre Ştefan vodă că iaste mai de folos ţării, poftiră pe craiul să-l lase în pace şi să-l jure, să le fie lor cu credinţă. Iară lui Iliiaşu să-i dea hrană şi să aibă socotinţă, că văzându Ştefan vodă că-i la cinste, să să teamă şi să le ţie jurământul. Ci lui Iliaş nu-i sosiia pita craiului, ci gândi iară de domnie şi au vrut să între iară în ţară. Ci l-au prinsu Ian Ciola şi l-au datu la pază la cetatea Siraţului şi de ajunsu i-au datu hrană, şi lui şi doamnii lui, cu toată casa. Iară Ştefan vodă, în Suceava au jurat lui crai înaintea solilor. Mai apoi ca să arate slujbă, au râsipitu o seamă de tătari, carii au fostu întrat la Podoliia să prade şi la Braţlav şi o samă vii i-au prinsu şi i-au trimis lui craiu, la Sfidriial. După aceia, cum s-au pomenitu mai sus, s-au împăcatu Iliaşu cu frate-său, Ştefan vodă şi s-au împărţiţii cu ţara: Cetatea Albă şi Chiliia şi Ţara de Jos s-au venitu lui Ştefan vodă, iară lui Iliaşu vodă: Suceava şi Hotinul cu Ţara de Sus, zicându că după acea au fostu legătură cu craiul leşescu şi mai mare şi daruri în toţi ai au fostu trimiţându Iliaşu, iară craiul i-au fostu datu Haliciul, ca să-şi ţie averea.

DE NIŞTE TĂTARI CE AU PRĂDAT ŢARA ÎN DOAO RÂNDURI

Scrie letopiseţul nostru că în anii 6947 <=1439> noembrie 28, întrat-au în ţară oaste tătărască, de au prădatu şi au arsu până la Botăşani şi au arsu şi târgul Botăşanii. Aşijdirea la anul după această pradă, la leatul 6948 <=.1440>, dichemvrii 12 zile, iarăşi au întrat tătarii în Ţara de Jos, de au prădat şi au arsu Vasluiul şi Bârladul. Iară letopiseţul leşesc, de aceşti tătari ce scrie mai sus că au prădatu ţara, nimica nu însemnează.

DE ORBIREA LUI 1LIIAŞ VODÂ

Domnindu ţara Iliiaşu vodă împreună cu frati-său, Ştefan vodă, apoi cându au fostu în anii 6952 <=1444>, mai, înaintea Rusaliilor, aflâ vreme Ştefan vodă ca să să curăţească de frati-său Iliaşu şi să ţie toată ţara însuşi; l-au prinsu şi i-au scos ochii, după ce au dom ni tu ţara amândoi şapte ani. Şi decii au domnim singur Ştefan vodă nu multă vreme, numai 5 ani.

DOMNIIA LUI ROMAN VODĂ, FICIORUL LUI ILIAŞ VODÂ

Roman vodă, ficiorul lui Iliaş vodă, neputându răbda atâta nedumnezeire a unchi-său, s-au vorovitu cu o samă din curtea domnească şi au prinsu pre unchi-său, pre Ştefan vodă, şi i-au tăiat capul şi s-au apucatu Roman de domnie, leatul 6956<=1448>.

Decii Roman vodă neputându să-şi îngăduiască cu văru-său, cu Patru, ficiorul lui Ştefan vodă, pentru domnie, că cerca Roman să omoară pe Patru, de i-au căutatu a fugi lui Patru vodă la unguri.

DE DOMNIIA LUI PATRU VODÂ

Acestu Patru vodă daca au pribegitu în Ţara Ungurească de nevoia văru-său, lui Roman vodă, la leatul 6957 <1449>, n-au făcut zăbavă multă, ci au dat cetatea Chiliia ungurilor şi curundu vreme ajutoritu de la Ian Huniad ţiitoriul Ţării Ungureşti, au venitu cu oaste şi au împinsu pre Roman vodă din ţară, după ce au domnim Roman un an. Şi s-au apucatu Patru vodă de domnie.

DE MOARTEA LUI ROMAN VODĂ

Iară Roman vodă fiindu seminţie dispre mumă craiului leşescu lui Cazimir, au năzuitu la dânsul şi, făcând jalbă, au sfătuitu craiul să-i tocmească, au cu tărie să-1 puie la domnie, mai apoi au socotitu că de-i vor şi împăca cu Patru vodă, să domnească ţara împreună, cândai mai apoi vreunul de dânşii să nu pată mai rău de cum au păţitu Iliaşu vodă cu frati-său Ştefan vodă, ci au ales sfatu să-1 puie cu tărie la domnie. Şi au scos craiul şleahta rusască şi de la Premişlia, de la Liov, de la Belzu, de la Helmu şi de la Podolia şi mătuşa lui Roman încă mersese acolo, căriia i-au datu craiul Colomiia să ţie şi au purces craiul cu oastea de au venitu până la Liov. Ci mai apoi, daca au oblicim că Roman au muritu otrăvit de Patru vodă, văru-său, s-au lăsatu de acel gându şi au trimis la Patru vodă soli, să facă jurământu şi să-i dea pre Mihal, ficiorul lui Jicmontu, carile fugise de la craiul, întâi la cneazul Mazoviei, apoi la prusi şi la Şlonsca, mai apoi prin Ţara Ungurească au venitu în Moldova.

La aceasta au răspunsu Patru vodă solilor că jurământul să facă iaste gata, iară pre Mihal să-1 dea nu i să cade, pre acela ce au năzuitu la dânsul, ca să nu-şi piarză credinţa, iară din ţară A va goni. Şi după aceia s-au dus Mihal la tătari şi multă pagubă

au făcut leşilor. Acestu Patru vodă, după ce au datu cetatea Chiliia ungurilor, au domnitu şi el numai un an şi au muritu.

DE UN ŞTEFAN VODĂ ŞI DE CIUBÂR VODĂ

Scrie letopiseţul cel leşesc că după moartea lui Patru vodă au domnit un Ştefan vodă un an şi au murit. După acestu Ştefan vodă au domnitu Ciubăr. Iară letopiseţul cel moldovenescu de acest Ştefan vodă nimica nu scrie, făr câtu spune că după moartea lui Patru vodă au domnitu Ciubăr vodă doao luni.

DOMNIIA LUI ALEXANDRU VODĂ TIJ FICIOR LUI ILIIAŞ VODĂ, VA LEAT 6956 <=*448*>

<Textul lipseşte din toate manuscrisele^

DE DOMNIIA LUI BOGDAN VODĂ ŞI DE VIIAŢA LUI, CE RĂZBOAIE AU FĂCUT CU TATÂ-SĂU, CU ALIXANDRU VODÂ, VĂ LEATUL 6962 < = 1454>, AVGUST 22

Domnind Alixandru vodă ţara, venit-au cu oaste fiiu-său, Bogdan vodă. însă aşa zic că n-au fostu Bogdan vodă ficior cu cununie, ci copil lui Alixandru vodă.

Şi s-au lovitu cu tată-său, Alixandru vodă, la Tămăşani, aproape de târgul Romanului, avgust 22 dni. Şi după multă nevoinţă birui Bogdan vodă pe tată-său, pre Alixandru vodă. Şi într-acel războiu au peritu oameni de frunte, Onciul logofătul şi Costea Andronic şi alţi mulţi, după ce au domnitu Alixandru vodă 4 ani.

Aflâ-se scris la un letopiseţ sirbescu de Azarie călugărul precum în zilele acestui domnu, Alixandru vodă, s-au hirotonisit preaosfinţitul mitropolitul chir Theoctist de Nicodim din Ţara Sirbească, prin zilele bun credinciosului cneazul Gheorghie dispot.

Aşa scrie şi cronicariul lor, de zice că Bogdan vodă au venitu cu oaste asupra lui Alixandru vodă, cum s-au pomeniţii mai sus şi l-au gonitu în Ţara leşască, după ce au domnit patru ani.

Decii Alixandru vodă, daca au fugitu în Ţara Leşască cu doamnă-sa şi cu coconii săi, au poftitu de la craiul ajutoriu şi au trimis craiul pre Sinenschii cu Ţara Rusască şi au împinsu pre Bogdan vodă şi au apucatu Hotinul şi Neamţul şi Suceava şi au aşezat pre Alixandru vodă la scaun. Iar Bogdan vodă, fără zăbavă, adunându oameni de pretitinderile, au scos pre Alixandru vodă din scaun şi iară au apucat Bogdan vodă scaunul. Iară Alixandru vodă au năzuit iară spre Ieşi şi au făcut jalbă de iznoavă pre Bogdan vodă.

Iară craiul au făcut sfat, ce va face cu această ţară mişcătoare şi neaşezată. Sfătuia unii, de zicea să scoată domnii şi să puie judeţile sale şi să o împartă, să o facă ţinuturi. Iară alţii era improtivă, de zicea că mai bine iaste a să apăra de turci de după păretile altuia decâtu de după al său. Şi aşa alesără pre Odrivoz Şi pre Coneţpolschii cu oaste, pentru pofta a o seamă de moldoveni, să ducă pre Alixandru vodă la scaun, carile au scos voevozia rusască şi au avut şi de moldoveni gloate mari. Şi dacă au întratu în Moldova cu trei oşti: moldovenii cu domnul său Alixandru vodă, cu un polcu de podoleni era Buceaţchii, iară pre altă oaste Coneţpolschi, care oaste au trecut Nistrul la Hotin supt cetate, că era cetatea pre mâna oamenilor lui Alixandru vodă. Iară Bogdan vodă au fost atuncea la Lipoveţi.

Leşii, daca au înţeles de dânsul, au vrut să treacă Prutul, ·a să-i dea războî, ci Bogdan vodă n-au vrut să le dea războî, socotindu să-i bage la strimtori şi zăbovindu-i, să-i

flămânzească. Aşa i-au purtatu din loc în loc până la apa Bârladului, iară el ţinea pădurile. Şi trimitea cu înşelăciune soli, cumu-i iaste voia să să plece lui crai şi să facă pace, făgăduindu-i şapte mii de galbeni să-i dea pre anu şi încă şi alte daruri multe făgăduia, numai craiul să-1 apere de turci. Crezându leşii acela cuvântu, au lăsat să fie pre îngăduinţa lui şi s-au întorşii pre acasă. Iară Bogdan vodă să ascuţiia, ca să poată undeva vâna, ci simţindu acestea oamenii lui Alixandru vodă le-au spus să nu să încrează, ci să să păzească. Ce leşii fiindu de înşălăciune coprinşi, nu băga în samă, până n-au fugitu un diiac al lui Bogdan vodă la oastea leşască, de le-au spus. Atuncea boiarii lui Alexandru vodă sfătuia ca să încunjure pădurea şi să hălăduiască de meşterşugul lui Bogdan vodă, că în pădure supusese oaste. Ci leşii fiindu dârji, n-au vrut să asculte, ci au întratu să treacă pădurea şi au trimis înainte carăle cu pârcălabul de Hotin şi cu dânsul toţi moldovenii şi podolenii.

RĂZBOIUL LUI BOGDAN VODĂ CU LEŞII

Deci cându au fostu în mijlocul pădurii, făcut-au năvală oastea lui Bogdan vodă la carele leşilor. Ci apărându-să leşii, de-abiia au scăpatu cu multă pagubă şi perire. Decii, vrându să între şi ceialaltă oaste leşască, atuncea s-au ivitu toată oastea lui Bogdan vodă cu multe steaguri şi buciume, fără călărime, multă pedestrime. Acestea văzându leşii, s-au tocmitu de războiu şi au băgatu în mijloc pre Alixandru vodă. Şi s-au tâmplatu acestu războiu, a şasea zi după pacea ce făcusă, la Crasna. Şi s-au bătut mainte de apusul soarelui până ce au înoptat, perindu de îmbe părţile, până au năvălit şi gloatile de pedestri, carii au făcut mare moarte în Ieşi, tăindu cu coasile vinile cailor. Unde hatmanii leşeşti vrându că îmbărbăteze pre ai său, ş-au pus şi ei capetile, ales Piotru Odrivozu şi Nicolae Porava şi Buciaţchii. Şi biruia Bogdan vodă, de n-ar fi datu

ajutoriu moldovenii lui Alixandru vodă, carii trecusă pădurea cu podolenii, pre carii trimisese cu carăle. Şi aceia s-au învârtejitu la războiu, de au datu inimă celor pieitori şi au împinsu pre oastea lui Bogdan vodă, de au început a fugi şi au umplut pădurile. Şi aşa cu vitejiia iară a moldovenilor au întorsu izbânda la Ieşi, cei ce perdusă războiul. Mulţi aleşi au perit întru acel războiu. Nesvoiovschii, Biasovschii, Davidovschii şi alţii mulţi ca aceştia.

Deci Alixandru vodă cunoscându că nu să va putea aşeza la scaun, că pre vrăjmaşul său, pre Bogdan vodă, măcarî că înfrânsese cu acea dată, iară nici o pagubă nu-i făcusă, că Bogdan vodă şi cu oamenii săi cumuş era învăţaţi a ţinea pădurile, măcarî că să răşchirasă din războі prin păduri, de iznoavă s-au strânsu şi s-au tăbărâtu, socotindu să nu piarză nădejdea, ci di iznoavă să lovească pre Ieşi, că-i ştiia că sântu slăbiţi de tot ajutoriul.

Inţelegându acestea leşii dimpreună cu Alixandru vodă şi văzându-să slăbiţi de totu ajutoriul, măcarî că înfrânsese cu deodată pre Bogdan vodă, ci al doilea rându nu era nădejde, că nimica lui Bogdan vodă nu-i stricasă, că din oastea lui puţini perisă, iară de la Ieşi mai cu totul perisă, văzându că nu le slujeşte norocul, nu s-au apucatu de scaun, nici au aşteptatu al doilea rându războiul, remându-să să nu-i lovască Bogdan vodă făr' de veste cu oaste tocmită şi cândai să nu pată mai rău decâtu întâi, să piiae şi câţi au mai rămas, bulucindu-să dimpreună cu Alixandru vodă, cu toţii s-au tras degrabu spre Tara Leşască. Iară Bogdan vodă, văzându-să curăţitu de vrăjmaşii săi, s-au aşezatu la scaun.

Ci de aceste războaie ale lui Alixandru vodă cu ale lui Bogdan vodă la une letopiseţe de ale noastre nimica nu scrie, că pre Bogdan vodă îl scrie ficior lui Alexandru vodă şi au rămas Pe urma lui la domnie. Iară întru unele izvoade de ale noastre scrie de războaiele lor, ca şi cronicariul leşescu, însă mai pre

scurtu. Pentru aceia oare cum au fostu, că tot să tocmescu că izbânda au fostu a lui Bogdan vodă, că au rămas la domnie şi au domnitu doi ani.

Scrie la un letopiseţu vechiu sârbăscu de Azarie călugărul izvodit, precum în zilile acestui Bogdan vodă s-au început a da dajde turcilor şi pentru aceia ne-au numit bogdani până astăzi. Acestu Bogdan vodă iaste tatăl lui Ştefan vodă cel Bun.

DOMNIIA LUI PATRU VODÂ, PRE CARILE L-AU PORECLIT ARON

Vă leatul 6963 <=1455>, după doi ani a domniei lui Bogdan vodă, scrie letopiseţul cel moldovenescu c-au venitu fără de veste Patru vodă ce l-au porecliţii Aron şi au aflatu pre Bogdan vodă la satul Răusenii, din jos de târgul Sucevii şi l-au loviţii, vineri în răvărsatul zorilor, octomvrie 16. Şi acolo i-au tăiat capul lui Bogdan vodă. Decii au stătut la domnie Aron vodă.

RĂZBOIUL LUI ALEXANDRU VODĂ CU AL LUI PATRU VODÂ LA MOVILE

în domniia lui Patru vodă Aron, scrie letopiseţul cel moldovenescu că în anii 6963 <=1455>, în luna lui mai, au venit Alexandru vodă, tatăl lui Bogdan vodă, cu oaste asupra lui Patru vodă Aron şi ş-au datu războiu la Movile. Ci norocul cel prostii al lui Alixandru vodă nici aicea nu-1 lăsă să izbândească, că dându războiu vitejaşte dispre amândoao părţile, birui Patru vodă pre Alixandru vodă. Văzându Alixandru vodă că perdu războiul, fugi la Citatea Albă şi acolo s-au săvârşit. Iară Patru vodă Aron au domnit doi ani.

De cest războiu a lui Petru vodă cu a lui Alexandru vodă cronicariul cel leşesc nimica nu arată.

Acest Patru vodă au izvodit întâi şi au început a da dajdea turcilor. Iară alţii zicu că de la Bogdan vodă s-au început, precum s-au pomeniţii mai sus, la domniia lui.

DOMNIIA LUI ŞTEFAN VODĂ, CE-I ZIC CEL BUN, FICIORUL LUI BOGDAN VODĂ, ŞI DE MULTE RĂZBOAIE MINUNATE CE AU FĂCUT. CÂNDU S-AU DOMNITU, FOST-AU CURSUL ANILOR 6965 <=1457>, APRILIE 12, JOI

Acest domn, Ştefan vodă, după doi ani a domniii lui Patru vodă Aron, rădicatu-s-au de la Ţara Muntenească cu multă mulţime de oaste muntenească şi din ţară adunaţi şi au întrat în ţară. Şi silind spre scaunul Sucevii, i-au ieşitu înainte Patru vodă Aron pe Siretiu, la Doljăşti, la tină, şi s-au lovitu în zioa de Joi mari, aprilie 12, şi înfrânse Ştefan vodă pre Aron. Ci Aron vodă nu să lăsă cu atâta, şi de iznoavă s-au bulucim şi al doilea rându să lovi la Orbie şi iară birui Ştefan vodă. Şi-1 prinse pe Patru vodă Aron şi-i tăie capul, de-şi răsplăti moartea tătâne-său, lui Bogdan vodă.

CÂNDU S-AU STRÂNSU ŢARA LA DIREPTATE

Deciia Ştefan vodă strâns-au boiarii ţării şi mari şi mici şi altă curte mărunte dimpreună cu mitropolitul Theoctistu şi cu 111 uiţi călugări, la locul ce să chiamă Direptatea şi i-au mtrebatu pre toţi: iaste-le cu voie tuturor să le fie domnu? Ei Cu toţii au strigat într-un glas: „în mulţi ani de la Dumnezeu să domneşti". Şi decii cu toţii l-au rădicatu domnu şi l-au pomăzuitu spre domnie mitropolitul Theoctistu. Şi de acolea luo Ştefan vodă steagul Ţărâi Moldovei şi să duse la scaunul

Sucevii. Decii Ştefan vodă, gătindu-sâ de mai mari lucruri să facă, nu cerca să aşaze ţara, ci de războiu să gătiia, că au împărţiţii oştii sale steaguri şi au pus hotnogi şi căpitani, carile toate cu noroc i-au venit.

CÂNDU AU PRÂDATU ŞTEFAN VODĂ ŢARA SAG UIASCA

Scrie letopiseţul cel moldovenescu că fiindu Ştefan vodă om războinic şi de-a pururea trâgându-1 inima spre vărsare de sânge, nu peste vreme multă, ce în al cincilea an, să sculă den domniia sa, în anii 6969 <=1461>, rădicându-să cu toată puterea sa şi s-au dus la Ardeal, de au prădatu Ţara Săcuiască. Nici au avut cine să-i iasă împotrivă, ce după multă pradă ce au făcut, cu pace s-au întorsu napoi, fără de nici o zminteală. Ci de această poveste cronicariul cel leşesc nimica nu scrie şi încă şi alte semne multe sân tu şi nu însemnează nimica de însele. Iară letopiseţul nostru, măcarî că scrie cam pre scurt, însă le însemnează toate.

In al şaselea an a domniii lui Ştefan vodă, în anii 6970 <=1462>, iulie 22, loviră pre Ştefan vodă cu o puşcă în gleznă la cetatea Chiliei.

Iară în al şaptelea an a domniii sale, în anii 6971 <=1463>, iulie 5, luatu-ş-au doamnă de mare rudă, pre Evdochiia de la Chiev, sora lui Simeon împăratul. Iară cronicariul cel leşescu scrie că au fostu Evdochia fată lui Simeon împăratul iară nu soră.

CÂNDU AU LUAT ŞTEFAN VODĂ CHIUIA ŞI CETATEA ALBĂ DE LA PĂGÂNI

Vă leatul 6973 <=1465>, meseţa ghenarie 23, adunându Ştefan vodă multă oaste de ţară, vrându să răscumpere cetăţile

carile le luase păgânii de la alţi domni, pogorât-au cu toată puterea sa spre cetatea Chiliei. Şi sosindu la cetate miercuri spre joi, la miazănoapte, au încunjurat cetatea. Insă joi nu s-au apucat de harţii, iară vineri dins-de-dimineaţă au început a bate cetatea şi aşa toată zioa s-au hărţuit până în seară. Iară sâmbătă să închinară cei din cetate şi întră Ştefan vodă în cetatea Chiliei. Şi acolo petrecându trei zile veselindu-să, lăudându pre Dumnezeu, îmblânzi a oamenii în cetate. Decia şi la Cetatea Albă au tras şi multă năvală făcându, dobândi şi Cetatea Albă. Şi aşa amândoao cetăţile cu multă moarte şi perire de ai săi le dobândi, carile întărindu-le cu bucate şi cu slujitori, au lăsat pre Isaia şi pre Buhtea pârcălabi, ca să le grijească, iară el s-au întorsu la scaunul său la Suceava.

Iară în al zecii ea an a domniii sale, în anii 6974 <= 1466>, iulie 10, au început a zidi mănăstirea Putna, spre slava lui Dumnezeu şi a Preacuratei maicii Fecioarii Măriei.

RĂZBOIUL CE AU FĂCUT ŞTEFAN VODÂ CU MATEIAŞ CRAI UNGURESCU LA BAE

Mateiaşu, craiul ungurescu, bizuindu-să puterii sale şi nieşterşugului său cu carile pre mulţi din vecinii săi i-au surpat Şi i-au supus, carile de multe ori războaie făcea cu turcii şi cu noroc izbândia, neavându nici o pricină direaptă asupra lui Ştefan vodă, ci numai ca să-1 supuie, să fie suptu ascultarea lui, ·a să-i fie cuvântul deplin, de care lucru multe ori să lăuda -Wateiaşi crai, că câte izbânde face Ştefan vodă, cu puterea lui face şi de suptu ascultarea lui face izbândă şi vrându de ce ·ă făliia ca să arate cum iaste adevăraţii, au trimis sol ca să i se mchine Ştefan vodă, ce Ştefan vodă n-au priimitu. Mai apoi ·ăzându Mateiaşu craiul volniciia lui Ştefan vodă că nu o poate ·upune, strângându multă oaste a sa şi luându ajutoriu şi de ta alţii, au purces în anii 6975 <=1467> şi au tras spre Moldova.

Şi zicea că cu cale merge, ca să ducă la scaun la Moldova pe Pătm vodă. Şi trecându muntele, au trecut laTrotuş, noembrie 19. De acolo luund drumul, au sosit la Roman, noembrie 29 şi acolo s-au .odihnim până a şaptea zi, prădând şi jecuind. Iar a opta zi, dichemvrie 7, au arsu târgul Romanul şi decii au luat drumul spre Suceava, prădându şi arzând şi siliia la scaunul Sucevii. Mai apoi, socotind ca să nu rămâe vreun unghiu nepipăit de dânsul, au lăsat drumul Sucevii, unde-1 aştepta Ştefan vodă, şi la Bae ş-au întorsu calea şi au sosit la Bae, luni, dichemvrie 14 zile şi acolea, cum nu vrea avea nici o grijă de nici o parte, lăsându-ş oastea fără de nici o grijă, nici pază, ci la băuturi şi prăzi. Unde avan du Ştefan vodă ştire şi prinzându limbă, marţi noaptea, dichemvrie 15, au aprinşii târgul asupra lor, cându ei era fără de nici o grijă. Şi fiindu şi beţi şi negătiţi de război, i-au lovitu Ştefan vodă cu oaste tocmită în răvărsatul zorilor, de multă moarte şi perire au făcut într-înşii. Că ei nefiind tocmiţi de război, nimica de arme nu s-au apucatu, ci de fugă, nici urma să ia carii scăpa, că fiind noaptea,de nu ştiia încătro vor merge, în toate părţile rătăciia, de-i vâna ţăranii în zăvoaie, prin munţi, unde vreo 12.000 periţi s-au aflatu. Mai apoi şi însuşi craiul, rănitu de săgeată foarte rău, de abiia au hălăduitu pre poteci, de au ieşitu la Ardeal.

Aşa noroceşte Dumnezeu pre cei mândri şi falnici, ca să să arate lucrurile omeneşti câtu sunt de fragede şi neadevărate, că Dumnezeu nu în mulţi, ce în puţini arată puterea sa, ca niminea să nu nădăjduiască în puterea sa, ce întru Dumnezeu să-i fie nădejdea, nici fără cale războiu să facă, cărora I—i Dumnezeu împotrivă.

Pre aceia vreme având Ştefan vodă priiteşug cu leşii, au trimis din dobânda sa şi craiului leşescu, pen solii săi.

Iară Mateiaşu crai, daca au scăpaţii, de iznoavă gătisă oaste, ca să vie asupra lui Ştefan vodă, ce viindu-i alte greutăţi dispre Ţara Ceşască, s-au întors la ceşi cu oastea sa.

într-aceia şi craiul leşescu, oblicindu că va să margă Mateiaşu craiul asupra lui Ştefan vodă, au trimis soli, zicându că-i va da ajutoriu, de-i va trebui, împotriva lui Mateiaşu şi i-ar fi datu, de nu s-ar fi părăsitu Mateiaşu crai de acel gându. Pre aceia vreme, noemvrie în 25, s-au pristăvitu Evdochia, doamna lui Ştefan vodă.

DE PRĂDAREA SÂCUILOR

Scrie letopiseţul cestu moldovenescu că într-acelaş an, după războiul lui Ştefan vodă ce făcusă la Bae cu Mateiaşu craiul, s-au rădicatu Ştefan vodă cu toată puterea sa, vrându să-şi răscumpere strâmbătatea sa ce-i făcusă ungurii, cându venise la Bae, s-au dus şi el la Ardeal, de multă pradă şi robie şi ardere au făcut în Ţara Săcuiască, neavându cine-i sta împotrivă şi cu pace s-au întorsu, fără nici o zminteală. Ci de această poveste ce spune că au prădat Ştefan vodă Ţara Săcuiască, cronicariul cel leşescu nimica nu scrie.

CÂNDU S-AU ÎMPĂCATU ŞTEFAN VODÂ CU MATI1AŞ CRAI UNGURESCU

Decii, după puţină vreme, au încetatu vrajba între craiul ungurescu şi între Ştefan vodă, că văzându ei că vrăjmaşul lor si a toată creştinătatea, turcul, le stă în spate şi volniciei tuturor mtinde mrejile sale, ca să-i coprinză şi arătându-să priietinu cu fliulte cuvinte de înşălăciune şi cătră unul şi cătră altul, ca să-i P°ată zădărî cap de price şi să înceapă zarvă, gândindu-să că mtr-acele amestecături i să vor închina lui, pentru să le dea ajutoriu şi mai apoi îi va pleca şi suptu jugul său, văzându această înşălăciune, Mateiaşu craiul şi cu Ştefan vodă s-au lmpacatu şi s-au aşezatu. Şi încă după pace aşezată şi legătură

tare ce făcusă amândoi, au dăruitu Mateiaşu craiul pre Ştefan vodă cu doao cetăţi mari la Ardeal, anume Balta şi Ciceul.

DE NIŞTE TÂTAR1 CE AU ÎNTRAT ÎN ŢARĂ SÂ PRADE

Vă leato 6978 <=1470> rădicatu-s-au multă mulţime de oaste tătărască şi au întratu în ţară, să prade, cărora prinzându-le de veste Ştefan vodă, le-au ieşitu înainte. Şi la o dumbravă ce să chiamă la Lipind, aproape de Nistru, i-au lovit Ştefan vodă cu oastea sa, avgust 20, şi dându războiu vitejaşte, i-au răsipit şi multă moarte şi perire au făcut într-înşii şi mulţi au prinsu în robie şi le luo tot pleanul. De care lucru cunoscându Ştefan vodă că ajutoriul nu de aiurea i-au fost, ci numai de la Dumnezeu şi de la Preacurata Maica sa, cu mare laudă şi izbândă s-au întors la scaunul său, la Suceava.

CÂND AU SFINŢIT ŞTEFAN VODÂ MĂNĂSTIREA PUTNA

Deaca să întoarse Ştefan vodă de la acel războiu cu noroc ce izbândi pre acei tătari, spre lauda aceia, mulţămind lui Dumnezeu, au sfinţit mănăstirea Putna, carea era zidită de dânsul, septembrie 3 zile, întru lauda a Preacuratei Ficioarii Măriei, Maicii Domnului nostru Iisus Hristos. La care sfinţenie multă adunare de călugări au fostu: Theoctistu mitropolitul şi Tarasie episcopul dimpreună cu Iosif arhimandritul şi egumenul Putnii, zicu că au fostu la liturghie arhiepiscopi şi episcopi şi preoţi şi diaconi 64 la jirtăvnic.

CÂNDU A ÎNTRAT ZAVISTIIA ÎNTRE ŞTEFAN VODÂ ŞI ÎNTRE RADUL VODÂ ŞI DE ARDEREA BRĂILII

Vă leato 6978 <=1470>, într-aceia vreme întră zavistiia între Ştefan vodă şi între Radul vodă, domnul muntenesc, pre obiceiul firei omeneşti de ce are, de aceia pofteşte mai mult, de nu-i ajunse lui Ştefan vodă ale sale să le ţie şi să le sprijinească, ci de lăcomie, ce nu era al lui, încă vrea să coprinză. Strâns-au ţara şi slujitorii săi şi au întratu în Ţara Muntenească, de au prădat marginea, fevruarie 27 dni şi au arsu Brăila în săptămâna albă, marţi.

DE TĂIAREA CAPETILOR A NIŞTE BOIARI, 6979 <1471>, GHENUAR1E 16 ZILE

Tăie Ştefan vodă pre Isaiia vornicul şi pre Negrilă paharnicul şi pre Alexa stolnicul în târgul Vasluiului.

RĂZBOIUL DE LA SOCI, CÂNDU S-AU BÂTUT ŞTEFAN VODĂ CU RADUL VODĂ, DOMNUL MUNTENESCU, 6979 <=1471>, MARTIE 7 DNI

Radul vodă văzându atâta pradă în ţara sa, ce-i făcusă Ştefan vodă, nu vru să lase să nu cerce strâmbătatea sa. Ce pururea să întâmplă, cela ce va să-şi întoarcă bătaia, de doao ori îl bat, că strângându oastea sa şi vecinească, au venitu asupra lui Ştefan vodă. Iară el ca un leu gata spre vânatu, de sârgu s-au pornit si la Soci le-au ieşit înainte şi dându războiu vitejaşte, martie 7 ^le, nu mai puţin de vitejiia moldovenilor, carii era gata au să moară, au să izbândească, decât de meşterşugul lui Ştefan vodă, Radul vodă pierdu războiul cu multă pagubă de ai săi, că pre toţi i-au tăiatu şi toate steagurile Radului vodă li-au luat şi pre

mulţi viteji i-au prinsu vii şi pre toţi i-au tăiam, numai ce au lâsatu vii 2 boiari de acei mari, pre Stan logofătul şi pre Mircea comisul.

DE UN CUTREMUR

Intr-acelaş an, avgustu 29, fu cutremur mare de pământii peste toată ţara, în vremea ce au şezuţii domnul la masă, la prânzii.

Vă leato 6980 <= 1472> au adus Ştefan vodă pre Mariia din Mangop, de o au luat luiş doamnă.

AL DOILEA RĂZBOIU A LUI ŞTEFAN VODÂ CU AL RADULUI VODÂ LA IZVORUL APEI, LEATUL 6981 <= 1473>, NOEMVRIE 8

Ştefan vodă, fiindu aprinsă inima lui de lucrurile vitejeşti, îi părea că un an ce n-au avut treabă de războiu, că are multă scădere, socotindu că şi inimile voinicilor în războaie trăindu să ascut şi truda şi osteneala cu carea să diprinsese iaste a doao vitejie, strânsă de iznoavă oaste şi luo pre Basarabă Laiotă, ca să-1 ducă la Ţara Muntenească, să-1 puie domnu.

Iani socoteşte că suptu un copaciu bun câţi să adăpostesc, sau câtă laudă îşi adaoge nu numai purtătoriul, ce şi ţara, cându năvăliia la dânsul şi la ţară şi domnii cei streini să-i ducă la domnie şi cu ajutoriul lor era cu nădejde că vor izbândi.

Şi întrându Ştefan vodă în Ţara Muntenească, să gătiia de războiu Radului vodă. Ci văzându Radul vodă că nu-i va putea sta împotrivă, în 18 ale lui noemvrie au dat dosul cu oastea sa şi s-au dus la scaunul său, la Dâmboviţă.

AICEA SĂ SOCOTIM

Că iată că letopiseţul cel leşesc nu spune că s-au bătut trei zile războiul, decii să fie dat dosul Radul vodă, ci spune că daca au văzut că nu le va putea sta împotrivă lui Ştefan vodă, au fugitu la cetate. Iară letopiseţul nostru scrie că dacă au sositu Ştefan vodă la margine, noemvrie 8 zile, au împărţiţii steagurile oştii sale pre Milcov. Şi decii s-au împreunam cu Radul vodă, joi într-aceastaşi lună, 18 zile, la locul ce să chiamă Cursul Apei. Şi dându războiu vitejaşte de îmbe părţile, s-au bătut acolo până în sară, aşijderea şi vineri şi sâmbătă toată zioa până în sară. Iară noaptea spre duminecă au lăsatu Radul vodă toate ale sale în tabără şi au fugitu cu toată oastea sa la scaunul său, la Dâmboviţă. Iată Ştefan vodă s-au pornim după dânsul cu toată oastea sa. Şi într-această lună 23 au încunjurat Cetatea Dâmboviţă şi într-aceia noapte au fugit Radul vodă din cetate, lăsă pre doamnă-sa Mariia şi pre fiica sa Voichiţa şi tot ce au avut şi s-au dus la turci. Iară Ştefan vodă, miercuri 24 ale aceştii Juni, au dobândiţii Cetatea Dâmboviţă şi au întratu într-însa ?i au luat pre doamna Radului vodă şi pre fiică-sa Voichiţa o au luat-o luişi doamnă şi toată avuţiia lui şi toate veşmintele lui cele scumpe şi visteriile şi toate steagurile lui. Şi acolo s-au veselit trei zile şi decii s-au întorsu înapoi la scaunul său, la Suceava, dându laudă lui Dumnezeu. Iară pre Basarab vodă l-au lăsatu domnu în Ţara Muntenească şi au domnit o lună.

Iar Radul vodă au năzuitu la turci, ca să-şi poată scoate ajutoriu de la împăratul turcilor şi să-şi răscumpere domniia u puterea lui.

Iară Ştefan vodă, dacă au sosit la scaunul său, la Suceava, au trimis la craiul leşescu sol, vestindu-i de războiu cu noroc ce au făcut împotriva Radului vodă, fălindu-să că şi cetatea şi scaunul Dâmboviţă cu toată avuţiia i-au luat dimpreună şi doamna şi fiică-sa. Şi au trimis şi la craiul din dobânda sa, nu pentru că doară i-au fostu datoriu să-i trimită, cum zic unii că

au fostu supus leşilor, ci pentru să-1 aibă prieten la nevoie şi la treabă ca aceia, de-i va veni asupra, cum s-au şi tâmplatu că atuncea i-au venitu veste cum Radul vodă au întratu în Ţara Muntenească cu oastea turcească. Si aciiaşi au trimis şi alţi soli, de au poftitu oaste într-ajutor împotriva Radului vodă.

RĂZBOIUL RADULUI VODÂ CU AL LUI BASARAB VODÂ

Radul vodă, daca au luatu ajutoriu de la turci, au întrat în Ţara Muntenească cu 15.000 de turci, fără alţi lefegii ce adunase şi au datu războiu lui Basarab vodă, joi dichevrie 23 şi l-au războitu pre insul şi pre toată oastea lui. Carile, văzându-să împresuram de vrăjmaşii săi, au năzuitu iarăşi la Moldova, la stăpânul său, Ştefan vodă.

Iară turcii s-au pornim pre urma lui Basarabă vodă şi au venitu până la Bârlad, de au stătut ca un zidii, vineri dechemvrie 24. Şi aşa au sloboziţii năvrapii săi, de au prădatu toată ţara. Şi decii s-au întorsu pri în Ţara Muntenească şi s-au dus înapoi.

Iară craiul leşescu au trimis pre Dombec castelanul de Belz şi pre Sohodolschii ca să-i poată împăca, măcarî până la o vreme, cu Radul vodă, ci s-au tărăgănam vremea până într-altu an. Şi au învăţaţii craiul, de va tribui oaste de grabu, să ridici Buciaţchi toată şleahta Podoliei, să margă întruajutoriu lui Ştefan vodă.

CÂNDU AU LUAT ŞTEFAN VODÂ CETATEA TELEAJÂNUL ŞI CÂNDU S-AU BĂTUT CU ŢÂPĂLUS ŞI CU UNGURII, MAI APOI ŞI CU BASARABĂ, LEAT 6982 <=1474>, OCTOMVRIE 1

Au luat Ştefan vodă cetatea Teleajânului şi au tăiat capetile pârcălabilor şi muierile le-au robim şi mulţi ţigani au luat şi cetatea au ars-o.

într-aceiaşi lună, în 5 zile, fu războiu în Ţara Muntenească cu ungurii şi cu Ţăpăluşi şi cu ajutorul lui Dumnezeu au biruim Ştefan vodă şi au bătut pre unguri. într-aceiaşi lună, în 20 de zile, au răzbim şi pre Basarabă.

RĂZBOIUL LUI ŞTEFAN VODĂ CÂNDU S-AU BÂTUT LA PODUL ÎNALTU CU TURCII, 6983 <=1475>

într-aceia vreme, Mehmet împăratul turcescu armându 120.000 de oastea sa şi oastea tătărască şi muntenească, să margă cu Radul vodă, au trimis asupra lui Ştefan vodă. Iară Ştefan vodă avându oastea sa, 40.000 şi 2.000 de Ieşi ce-i venise într-ajutoriu cu Buciaţschi de la craiul Cazimir şi 5.000 de unguri, ce-i dobândise de la Mateiaşu craiul unguresc, le-au ieşit înaintea turcilor din sus de Vaslui, la Podul înalt, pre carii i-au biruit Ştefan vodă, nu aşa cu vitejiia, cum cu meşterşugul. Că întâi au fostu învăţam de au pârjolim iarba pretutindinea, de au slăbitu caii turcilor cei gingaşi. Decii ajutorindu puterea cea dumnezeiască, cum să vrea tocmi voia lui Dumnezeu cu a oamenilor, aşa i-au coprinsu pre turci negura, de nu să vedea unul cu altul. Şi Ştefan vodă tocmisâ puţini oameni preste lunca Bârladului, ca să-i amăgească cu buciune şi trâmbiţe, dându semnu de războiu, atuncea oastea turcească întorcându-să la glasul bucinelor şi împiedecându-i şi apa şi lunca, şi negura acoperindu-i, tăindu lunca şi sfărâmându, ca să treacă la glasul bucinilor.

Iară dindărâpt Ştefan vodă cu oastea tocmită i-au lovim joi, ghenarie 10 zile, unde nici era loc de a-şi tocmirea oastea, nici de a să îndrepta, ci aşa ei în sine tăindu-să, mulţi periră, mulţi prinşi de pedestrime au fost. Ce şi pre aceia, pre toţi i-au tăiatu, unde apoi mâgle de cei morţi au strânsu şi mulţi paşi şi sangeaţi au perit. Şi pre ficiorul lui Isac paşa, după ce l-au prinsu viu,

l-au slobozit. Şi puşcile le-au dobândim şi steaguri mai mult de o sută au luat.

Dacă i-au bătut pre turci, ei de la Podul înalt au luat pen păduri ş-au ieşit unde purcede apa Similii în ţinutul Tutovii. Acolo în legea lor au dat laudă lui Dumnedzău că au scăpat ş-au ieşit la lume. Iară Ştefan vodă pornitu-s-au după dânşii cu ai săi moldoveni şi cu 2.000 de oaste leşască, de i-au fost într-agiutoriu şi i-au gonit pre turci pan i-au trecut Siretiul la Ionăşăşti, unde să pomeneşte şi astădzi Vadul Turcilor.

Şi acolo, deasupra Siretiului, la movila cea mare a Tecuciului, odihnind 3 dzile, i-au venit veste de la starostii de Crăciuna, ce-i zic acmu Putna, cum Radul vodă vine cu oşti asupra lui Ştefan vodă, fără veste. Şi întristându-să Ştefan vodă, cu cine avea, cu ai săi, au răpedzit la ostaşi, de-i strângea de sârg. într-aceia au sosit şi Şendrea hatmanul, cumnatul lui Ştefan vodă, cu o samă de oşti ce au fost rămas înapoi; îndată şi Coste paharnicul cu altă samă de oaste ce au fost gonit pre turci, de i-au fost trecut Seretiul, au sosit. Şi având bucurie Ştefan vodă de ai săi, cum să aflară pregiur dânsul la loc de grije, îndată repedzi pe Şendre hatmanul înaintea oştii munteneşti cu puţine slujitori, ca-n chip de strajă. Şi dând de oastea muntenească mulţi pre puţini, fură biruiţi de oastea Radului vodă şi acolo pierit-au şi Şendrea hatmanul, mai gios de Râmnic, unde s-au pomenit multă vreme Movila Şendrii. Şi l-au dus, de l-au îngropat în sat, în Dolhaşti, lângă tată-său.

înţelegând Ştefan vodă cum că adevărat Radul vodă domnul muntenesc şi cu oastea sa îi vine asupra, ghenarie 13 zile, au trecut Seretiul şi mai sus de Râmnic le-au fost războiul. Şi dând războiu vitejeşte despre amândouă părţile, multă pagubă s-au făcut şi cu vrerea lui Dumnedzău fu izbânda la Ştefan vodă, că pierdură muntenii războiul. Dat-au Ştefan vodă oştii sale voie să prade în trei dzile, cât vor putea, în Ţara Românească şi prădând, adus-au multă dobândă ostaşii.

Şi zăbăvind Ştefan vodă acolo, pan a să strânge ostile toate, aducând şi pre mulţi den boiarii Ţării Româneşti şi alte capete, oameni de frunte de acolo, au pus pre ai săi boiari şi oameni de cinste, de au vorovit şi au tocmit, de au despărţit din Milcovul cel Mare o parte de pârău, ce vine pre lângă Odobeşti şi trece de dă întru apa Putnei. Şi pân astădzi iaste hotarul Ţărâi Moldovei şi a Ţării Româneşti acel pârău ce să desparte din Milcovul cel Mare. Iară mainte au fost având ţărâle amândoă pricină, că Ţara Românească vrea să fie hotarul său pân în apa Trotuşului, iară moldovenii nu-i lasa, pân au vrut Dumnedzău de s-au tocmit aşea. Ş-au luat Ştefan vodă cetatea Crăciuna cu ţinut cu tot, ce să chiamă ţinutul Putnii şi l-au lipit de Moldova ş-au pus pârcălabii săi, pre Vâlcea şi pre Ivan.

Şi într-aceia laudă şi bucurie au zidim biserica în târgu în Vasluiu, dându laudă lui Dumnezeu de biruinţă ce au făcut. Şi decii s-au întorsu la scaunul său, la Suceava, cu mare pohvală şi biruinţă, de la însuşi Dumnezeu de sus, ieşindu-i înainte mitropolitul şi cu toţi preoţii, aducându Sfânta Evanghelie şi cinstita cruce în mâinile sale, ca înaintea unui împăraţii şi biruitoriu de limbi păgâne, de l-au blagosloviţii. Atuncea mare bucurie au fostu tuturor domnilor şi crailor de prin prejur de biruinţă ce au făcut Ştefan vodă.

ÎNTORSUL LUI ŞTEFAN VODĂ CU OSTILE

Mărgând Ştefan vodă cu ostile pre apa Bârladului în sus, atuncea plăcându-i locul între Bârlad şi între apa Vasluiului şi uitr-aceia laudă şi bucurie de izbândă cu noroc ce au biruit pre turci şi pre munteni, au început a zidi biserica sveti loan Preditice, în târg în Vasluiu, dând laudă lui Dumnedzău de biruinţă ce au făcut, pre urmă şi case domneşti, cum să cunosc Şi pân într-aceste vremi. Şi odihnind Ştefan vodă acolo cu ostile

sale şi râvnind cu nevoinţă a să zidi biserica şi alte lucruri ce arată că au făcut mai pre urmă.

Mai apoi întorcându-să ajutoriul craiului leşescu acasă cu multă dobândă, au trimis Ştefan vodă de i-au dus 36 de steaguri, arătându vitejia ce au făcut şi i-au mulţumim de ajutori u.

PENTRU NEŞTE CAZACI CE AU VINIT ÎN ŢARĂ SĂ PRADE

într-aceia vreme odihnind Ştefan vodă la Vasluiu, i-au venit olăcari de sârg de la Soroca, cum Lobodă şi Nalivaico hatmanii căzăceşti au intrat în ţară şi pradă. Deci Ştefan vodă neputând suferi pre nepriieteni a-i lăsarea să strice ţara, ce îndată cu ai săi, cu câţi era, i-au căutat a merge, unde s-au şi tâmpinat cu acea oaste căzăcească pre Răutu, la Grumădzeşti. Fiindu cazacii în pradă răşchiraţi şi lovindu-i noaptea fără veste, fură biruiţi cazacii. Atuncia şi Lobodă hatmanul căzăcesc fu prins de oastea lui Ştefan vodă.

Şi gonindu-i spre Nistru, Nalivaico hatmanul şi cu o samă de cazaci au dat să treacă Nistrul şi mulţi s-au înecat şi un polcovnic al său vestit, Jora, acolo s-au înecat şi alţi mulţi. Şi astădzi iaste pomenit acel loc, de-i dzic Vadul Jorăi.

Şi de acolo s-au întorsu Ştefan vodă şi au descălecat târgul Iaşii şi în lauda lui Dumnedzău au început a zidi beserica marelui mucenic şi ciudotvoreţ Necolai.

Şi decii s-au întorsu la scaunul său, la Suceavă, cu mare pohvală şi biruinţă de la sângur Dumnedzău de sus, ieşindu-i înainte mitropolitul cu toţi preoţii, aducând Sfânta Evanghelie şi cinstita cruce în mânule sale, ca înaintea unui împărat şi biruitor de limbi păgâne, de l-au blagoslovit. Atuncea mare bucurie au fost tuturor domnilor şi crailor de prin pregiur de biruinţă ce au făcut Ştefan vodă. Şi daca s-au aşedzat la scaunul

său, la Suceava, în lauda lui Dumnedzău au început a zidi o înfrumusieţată mănăstire, sfeti Dimitrie, ce iaste înaintea curţii domneşti.

Şi s-au cununat cu doamna Voichiţa, fata Radului vodă. Iară pre maică-sa cu mare cinste o au trimis la domnu său, la Radul vodă, în Ţara Românească.

RĂZBOIUL LUI ŞTEFAN VODĂ, CÂNDU S-AU BĂTUT CU MEHMET BEG ÎMPĂRATUL TURCESCU ŞI CU MUNTENII LA VALEA ALBĂ

Vă leato 6984 <=1476>, văzându împăratul Mehmet beg câtă pagubă au avut în oastea sa de la Ştefan vodă, gândi însuş cu capul său să margă, să stropşască Ţara Moldovei şi să-şi ia cetăţile înapoi, Chiliia şi Cetatea Albă, carile fusesă mai nainte pre mâna lor.

Acolo Ştefan vodă multu au nevoitu să nu-1 lase să treacă Dunărea, ci n-au putut, că tătarii de o parte, turcii de altă parte, cu oastea fără număr ce venise, ci au dat cale turcilor şi s-au apucat de tătari şi pre lesne bătându-i, i-au gonitu până la Nistru. Vrea da războiu şi turcilor, ci văzându atâta tărie cu împăratul şi mulţime de oaste, cu pedestrime şi cu puşci şi încă sfătuia boiarii ca să să dea la loc strâmtu, ca de nu vor birui, să să apere şi să n-aibă zminteală.

Deci Ştefan vodă, văzându aşa, s-au întorsu, de s-au dat spre munţi, unde ş-au ales loc de războiu la strâmtoare, la Valea Albă, unde să chiamă acuma Războienii, di pre acel războiu ce au avut moldovenii cu împăratul turcescu. Şi pedestrindu-să oastea, ca să nu nădăjduiască în fugă, ci întru arme şi au datu războiu, iulie 26. Şi multă vreme trăindu războiul neales de îmbe părţile osteniţi şi turcii tot adăogându-să cu oaste proaspătă şi moldovenii obosiţi şi neviindu-le ajutoriu de nici ° parte, au picat, nu fieştecum, ci până la moarte să apăra, nici

biruiţi dintru arme, ci stropşiţi de mulţimea turcească, au rămas dobânda la turci. Şi atâta de ai noştri au pierit, cât au înălbit poiana de trupurile de a celor periţi, până au fostu războiul. Şi mulţi din boiarii cei mai au picatu şi vitejii cei buni au peritu şi fu scârbă mare a toată ţara şi tuturor domnilor şi crailor di prin prejur, daca auziră că au căzut moldovenii suptu mâna păgânilor.

într-acel războiu au căzut Ştefan vodă de pre cal jos, şi Dumnezeu l-au feritu şi nu s-au vătămat. Iară turcii s-au întorsu spre Suceava şi au arsu târgul. Şi decii s-au întorsu înapoi prădându şi arzându ţara. Mai apoi, după ieşirea nepriietinilor şi a vrăjmaşilor din ţară, daca au strânsu Ştefan vodă trupurile morţilor, movilă de cei morţi au făcutu şi pre urmă ş-au ziditu deasupra oasilor o biserică, unde trăieşte şi astăzi întru pomenirea sufletelor.

Scrie letopiseţul nostru că după poticala lui Ştefan vodă, ce au perdut războiul, de sârgu au strânsu oastea ce au putut degrabă şi s-au dus după turci şi i-au ajunsu trecându Dunărea, la vreme de mas şi, lovindu-i fără veste, i-au speriiat de au căutat a fugi, lăsându pleanul şi tot ce au prădatu. Iară Ştefan vodă le-au apuca tu pleanul tot şi s-au întorsu înapoi cu izbândă.

Scrie la letopiseţul nostru că la acest războiu ce au fost la Valea Albă, au fostu şi Basarăbă vodă cu muntenii, venit întru ajutoriul împăratului turcescu, pre carile toţi domnii de prin prejur îl cuvânta de rău, zicându că n-au fostu într-ajutor crucii şi creştinătăţii, ce păgânilor şi duşmanilor.

Iară la letopiseţul cel leşesc, de izbânda lui Ştefan vodă, ce au scos pleanul şi prada la Dunăre de la turci şi de Basarab vodă cu muntenii, nimica nu scrie. Şi încă şi alte semne multe nimica nu le însemnează, carile nice unile n-am vrut să le lăsăm, ci toate care la locul său le-am tocmit.

RĂSPUNSUL ALTOR SEMNE

Vă leato 6985 <= 1477>, noemvrie, pristăvitu-s-au Theoctist mitropolitul de Suceava, carile au ţinut scaunul 25 de ani şi au stătut altul, Gheorghie mitropolitul. Intr-acelaş an, dichembrie 19, pristăvitu-s-au doamna Maria ce era de la Mangop.

Vă leato 6987 <=1479>, iunie 22, au început Ştefan vodă a zidi cetatea Chiliei şi o au sfârşit-o într-acelaş an, iulie 16.

într-acelaşi an şi într-aceiaş lună, iulie 25, pristăvitu-s-au Bogdan vodă, ficiorul lui Ştefan vodă.

într-acelaşi an, avgust 18, pristăvitu-s-au Cneajna.

Vă leato 6988 <=1480> pristăvitu-s-au Patru vodă, ficiorul lui Ştefan vodă.

RĂZBOIUL DE LA RÂMNIC, CÂND S-AU BĂTUT ŞTEFAN VODĂ CU ŢĂPĂLUŞ1 VODĂ, VĂ LEATUL 6989 < = I481>, IULIE 8

Fu războiu în Ţara Muntenească, de s-au bătut Ţăpăluşi vodă cu Ştefan vodă la Râmnicu şi au biruiţii Ştefan vodă cu niila lui Dumnezeu şi cu ruga Preacistii şi a tuturor sfinţilor ?! cu ajutoriul sfântului şi marelui mucenic al lui Hristos Procopie, fură biruiţi muntenii şi mulţime de înşi fără număr ·u perit şi toate steagurile lor au luatu şi mulţi boiari au picat. Şi pre Ţepeluşi vodă încă l-au prinsu viu şi i-au tăiatu capul. Şi de la Ştefan vodă încă a picat om de frunte Şendrea hatmanul ?i l-au adus de l-au îngropat în Doineşti, lângă tată-său. Iară Ştefan vodă au pus muntenilor domnu pre Vladul vodă Călugărul, carile mai apoi au făcut vicleşug asupra lui Ştefan ·°dă, pentru căci dideasă ajutoriu turcilor, cându au mersu de ·* luat cetăţile şi au prădat ţara. Iară Ştefan vodă, după războiu ·u noroc ce au făcut, cu mare pohfală şi laudă s-au întorsu la scaunul său, la Suceava.

Zic să să fie arătat lui Ştefan vodă sfântul mucenicu Procopie, umblându deasupra războiului călare şi întrarmatu ca un viteazu, fiindu în tr-ajutor iu lui Ştefan vodă şi dându vâlhvă oştii lui. Ci iaste de a-1 şi credere acestu cuvântu, că daca s-au întorsu Ştefan vodă cu toată oastea sa, cu mare pohfală, ca un biruitorii, la scaunul său, la Suceava, au zidit biserică pre numele sfântului mucenicii Procopie, la satu la Badeuţi, unde trăiaşte şi până astăzi.

De Ţăpăluşi vodă nu scriu toţi într-un chip, unii zic că au prinsu Ştefan vodă pre Radul vodă, carele au fostu aţiţătoriul cel mare asupra creştinilor şi i-au fost ajutat şi braşovenii. Tăindu pre turci şi luiindu Ţara Muntenească, au lăsatu pre Ţăpăluşi în locul său. Ci oricum au fostu, că tot să tocmescu că au fostu izbânda lui Ştefan vodă.

Minunam lucru: după poticală dintâi şi după pierzarea oştii dintâi, cela ce nu avea voinici de oaste, ci strângea păstorii din munţi şi argaţii, de-i într-arma, acmu iară sa rădica deasupra biruitorilor dintâi, daca au perdut ţara, acmu domni altor le da şi ţara lăţiia.

Vă leato 6990 <=1482>, martie 10 au luatu Ştefan vodă citatea Crăciuna cu tot ţinutul ce să chiiamă ţinutul Putnii şi l-au lipit de Moldova şi au pus pârcălabii săi, pre Vâlcea şi pre Ivan.

Vă leato 6991 <=1483>, au început Ştefan vodă a zidi cetatea de la târgul Romanului, ce să chiiamă Smeredova.

Vă leato 6992 <=1484>, Ştefan vodă într-o noapte au prădatu şi au arsu toată Ţara Muntenească.

CÂND AU LUAT BAIAZIT ÎMPĂRATUL TURCESCU CHILIA ŞI CETATEA ALBĂ, LEAT 6992 <=1484>

Baiazit împăratul turcescu cu mare oaste au întrat în ţară şi au bătut Chiliia şi Citatea Albă, însă nu singur cu puterea

sa, ce şi Vladul vodă Călugărul, domnul muntenescu, cu muntenii, încă au mersu într-ajutoriu împăratului, cum s-au pomeniţii mai sus că au făcut vicleşug asupra stăpânului său, lui Ştefan vodă, de au datu ajutoriu turcilor. Şi miercuri, în patrusprăzece zile iulie, au luat cetatea Chilia, în zilele lui Ivaşco şi Maxim pârcălabii.

Aşijdirea într-acelaş an, miercuri, avgust 5 zile, au luat şi Cetatea Albă, în zilele lui Gherman şi Ion pârcălabi. Şi ar fi vrut apuca şi alte cetăţi, că Ştefan vodă la gol n-au îndrăznim să iasă, ci numai la strimtori nevoia de le făcea zminteală. Ci şi turcii văzindu ajutoriul ce venise de la Ţara Leşască lui Ştefan vodă, sau însuşi craiul, cum scriu unii, că au tras de la rusi şi de la Litva ţara toată, de să strânsese oamenii de treabă mai mulţi de 20.000 de oameni şi trecând Nistrul craiul cu dânşii suptu Haliciu, au venitu la Colomâia, de ş-au pus tabăra, 6993 <=1485>, septemvrie 1.

Acolea au venit şi Ştefan vodă, de s-au împreunat cu craiul şi toate ce au avut mai de treabă au vorovitu. Mai apoi l-au şi ospătat pre Ştefan vodă şi 3.000 de oameni i-au dat, cu carii s-au întorsu Ştefan vodă la Moldova. Impreunându decii oastea cea streină cu a sa, pre multe locuri au smintit pre turci, de le-au căutaţii a ieşi din ţară. Aşa Ştefan vodă au curăţim vrăjmaşii din ţară. Iar cetăţile carile le-au luatu turcii, Chiliia şi Cetatea Albă, n-au putut să le dobândească, că ei mai nainte de ce au ieşim, le-au grijitu cu oameni cu puşci şi cu bucate de ajunsu şi au rămas pre mâna turcilor, până în zioa de astăzi.

Ce până a să sfătui Ştefan vodă cu craiul leşesc, unde să adunăsă la Colomiia, iar din jos venise Hroiot cu turcii până la Suceava şi au arsu târgul, septevrie 19, luni şi marţi. Şi deciia s-au întorsu înapoi, prădându şi arzându ţara.

Şi după aceia, octovrie 19, s-au pristăvit Ioasaf arhimandritul carile au fostu întâi igumen în mănăstirea Putnei.

RĂZBOIUL CÂNDU S-AU BĂTUT ŞTEFAN VODĂ CU MALCOCÎU ŞI CU TURCII LA CATLABUGA

Mai apoi, într-acelaşi an, Ştefan vodă, daca au scos vrăjmaşii săi din ţară şi daca au răcitu vremea şi caii turcilor au slăbitu, au lovit pre Malcociu la Catlabuga, noemvrie 16, de au topit toată oastea turcească.

Intr-aceasta bucurie, daca s-au întorsu Ştefan vodă, au zidit biserica pre numele sfântului Nicolae în târgul Iaşilor.

RĂZBOIUL CÂND S-AU BĂTUT ŞTEFAN VODÂ CU HROIOT PRE ŞIRET LA SCHIIA1, 6994 <=1486>, MARTIE 6

într-acesta an venit-au Hroiot cu oaste de la unguri asupra lui Ştefan vodă, căruia i-au ieşiţii Ştefan vodă înainte cu oaste pre Siretiu la Şcheai şi dându războiu vitejaşte despre amândoo părţile, într-o luni, martie 6 zile, pierdu Hroiot războiul şi oastea, mai apoi şi capul, însă cu mare primejdie lui Ştefan vodă, că s-au pornit cu calul jos, puţin de n-au încăput în mâinile vrăjmaşului său. Mai apoi Hroiot fiindu prins viu de Ştefan vodă, i-au tăiat capul.

Vă leato 6995 <=1487>, într-acestu an au discalicatu Ştefan vodă târgul Hârlăul, de au ziditu şi biserica cea domnească de piiatră şi curţile acele domneşti cu ziduri cu tot, carile stau şi astăzi.

Vă leato 6998 <=1490>, au murit Mateiaşu craiul unguresc, carile mare nume de vitejie au lăsatu pre urmă, că nu numai cu nemţii şi cu vecinii săi, ce şi cu turcii multe trebi au avut şi de multe ori i-au biruit, iară pre urma lui au stătut crai Vladislav.

într-acesta an au murit şi loan, fecior împăratului de Mosc, nepot lui Ştefan vodă.

Vă leato 6999 <=1491>. într-acesta an să ştii cetitoriule că au zidit Ştefan vodă biserica lui sfeti Nicolae din târgul Iaşii; de nu crezi, caută la vă leatul ce scrie deasupra uşii bisericii, iară nu cum scrie înapoi.

Vă leatul 7003 <=1495>> Ştefan vodă au zidit sfânta episcopie în Huşi, hramul sfinţilor apostoli Petru şi Pavel şi curţi domneşti, carile sân tu surpate, numai beciurile stau până astăzi.

Vă leato 7004 <=1496>, iulie 25 dni, cetvertoc <=joi>, răposat-au Alixandru vodă, ficiorul lui Ştefan vodă şi l-au îngropaţii în mănăstirea Bistriţii, lângă strămoşu-său, Alexandru vodă.

RĂZBOIUL LUI ŞTEFAN VODĂ, CÂND AU BĂTUT PRE ALBREHTU CRAIUL LEŞESCU LA CODRUL COZMINULUI, LEAT 7005 <=1497>

Albert craiul leşescu fiindu ales de ţară craiu pre urma lui Cazimir, tătâne-său, ce ţinusă cu Ştefan vodă priiteşugul, iară Albertu craiul uitându priiteşugul tătâne-său ce avea cu Ştefan vodă şi nu făcea oaste împotriva păgânilor, carii în toate părţile fulgera şi tuna cu trăsnetul armelor sale, vărsând sângele creştinilor şi stropşindu volniciia tuturora, înmulţindu legea lui Moamet cea spurcată, ci gândi ca să-şi arate vitejiia asupra Moldovei, scotindu că pre lesne o va supune, ştiindu că de multe ori să ajutor ia Moldova de la craii leşăşti, ca de la nişte vecini de aproape, spre toţi vrăjmaşii. Şi strângându craiul oaste, au scos cuvântu cum va să margă la turci, să ia şi să dezbată Cetatea Albă şi Chiliia, care cetăţi luasă de la Ştefan vodă Baiazitu împăratul turcescu. Şi încă adăogiia, de speriia pre ai săi, cum turcii amestecaţi cu moldovenii vor să treacă la Podoliia şi le-au datu ştire ca toţi să încalice şi să să împreune cu dânsul la Liov. Şi au trimis soli la Ştefan vodă, de i-au datu

știre să să gătească să meargă cu dânsul, să bată Chiliia și Cetatea Albă și să-i găteze steție de hrană de oaste. De care lucru au părut bine lui Ștefan vodă și cu bucurie mare au priimit pre soli, căci au făcut oaste împotriva vrăjmașului său. Numai ce au zis că va veni acolo la loc cu oastea sa, supt Chiliia.

Cunoscându sfetnicii lui crai, ales episcopii, gândul că va să facă oaste împotriva lui Ștefan vodă, multu i-au adus aminte să nu facă asupra direptății, să nu să întoarcă mâniia lui Dumnezeu spre el. Ci el gândul său nu l-au lăsat, ci încă au fostu zicându: „Voao vă iaste lucru biserica să păziți, iară nu de războaie să grijiți, că gândul mieu voi nu-1 știți, numai eu singur. Că deași pricepe ca haina dipre mine știe gândul mieu, în foc o aș băga-o". Deci mulți din boiarii leșăști socotiia că face într-adinsu ca să piarză oastea toată, cum au ieșit mai apoi la dânsul și zicătoarea: „In zilele lui Olbriht, șleahta au perit".

într-aceia Ștefan vodă prinzându veste de la unguri, cum Olbrihtu va să vie asupra lui cu oaste, că nici ungurii nu era bucuroși ca să cază domniia Moldovei pre mâna leșilor, măcarî că Laslău crai ungurescu (ce să chiamă leșaște Vladislav) era frate lui Olbrihtu craiului leșescu (ce se chiamă ungurește Albertu). înțelegându aceasta Ștefan vodă trimis-au la craiul leșescu cu solie pre credincioșii săi, pre Tăutul logofătul și pre Isac vistiiernicul, ca să poată dintr-însul cunoaște ceva, ce-i iaste voia să facă. Ci nimica nu au cunoscut, că craiul cumu-și umbla cu înșălăciune, ascunzându cuvântul, pre soli cu bucurie i-au priimitu și darurile ce-i trimisese Ștefan vodă cu mare mulțămită și cu dragoste le-au priimitu și le-au luat și solilor iarăși acela răspunsu le-au dat: cum iaste mergătoriu la turci. Mai apoi și solii săi de iznoavă i-au trimis la Ștefan vodă, ca să întărească cuvântul, iar el au întorsu oastea spre Pocutiia. înțelegându Ștefan vodă cum craiul să apropie cu oaste spre Pocutiia și să trage spre margine, de iznoavă au poftorit soliia, de au trimis înaintea craiului pre Tăutul logofătul și pre Isac

vistearnicul cu multe daruri și l-au timpinatu de ceia parte de Nistru și i-au închinam darurile. Și iarăși cu dragoste le-au luatu. Și decii au trecut apa Nistrului pre la Mihălceni, în ceasta parte, cu toată oastea sa și au venitu la Coțmani. Acolea ș-au discoperit toată vicleniia și faptile sale cele ascunse, că au prinsu pre Tăutul logofătul și pre Isac vistearnicul, de i-au fericatu în obezi și i-au trimis de i-au închis tocma la Liov.

înțelegându acestea Ștefan vodă den iscoadile ce pururea trimitea, să știe încotro merge craiul cu oastea leșască, cum crai l-au viclenim și vine asupra lui și au trecut și Nistrul cu 80.000 de oaste pre scrisoare, fără altă adunare, de sârgu au trimis în toate părțile în țară, să să strângă la târgul Romanului. Iară Albertu au șăzutu șapte zile la Coțmani. Ce pân a să strânge oastea lui Ștefan vodă și până a veni ajutoriul, că și laslău craiul ungurescu, fratile lui Albertu încă i-au trimis 12.000 de oameni de oaste și cu dânșii pre birtoc voevodul Ardealului, ce era cuscru lui Ștefan vodă, și de la Radul vodă încă i-au venitu ajutoriu oaste muntenească, ci până a să strânge toată la un loc, Albert crai au purces cu oastea de la Coțmani și au lovit la Șipinți. Văzându Ștefan vodă că-1 împresoară vrăjmașii săi, au tocmim strajă și o au trimis-o împotriva leșilor, ca să ție vadul Prutului, la Cernăuți. Iară Ștefan vodă, în 27 de zile a lui avgust, duminică, au ieșim din Suceava spre târgul Romanului și cu toată oastea sa. Și într-aceia zi îi aduseră lui de strajă 6 Ieși Și așa pe trei Ieși i-au trimis la împăratul turcescu, iară pre aceialalți au zis de i-au spânzurat. Decii craiul leșescu au venitu cu toată puterea sa la cetatea Sucevii, duminică, septemvrie 24 de zile. Iară în 26, marți, de câtră sară, au început a bate cetatea Și au bătut pregiur dânsa trei săptămâni și zioa și noaptea și nimica n-au folosiții, nădăjduindu că să va închina țara, pentru « li să supărase cu Ștefan vodă pentru atâta războaie fără °dihnă și fără măsură ce făcea, de să bătea cu toți. Ci socotiia țara că de nu li-i îndemână cu al său, mai multă neîngăduință

le va fi cu streinii şi încă văzându atâta pradă şi risipă, ci făciia oastea leşască, de umbla prin păduri, de afla prăzi şi jafuri, siliia cu toţii di să strângiia la târgu Roman, unde era beleagul.

Aşa ţara strângându-să, iară din cetate cât putiia să apăra şi ce răsipiia leşii zioa cu puşcile, noaptea astupa găurile şi le întăriia, de le era munca lor în zadar, iară pre afară, unde afla Ieşi răşchiraţi direptu hrana, îi lega şi îi tăia, de nu era volnici nici într-o parte să iasă. Mai multu strica loruşi decâtu celor închişi, că în toate zile îi să adăogia lipsa flămânziciunii. Decii fiind leşii coprinşi de atâta nevoie, începură a grăi rău de craiul său, întâi cu taină, iară mai apoi în gura mare îl vinuia c-au venit fără cale, de i-au adus ca să-i piarză pre toţi şi socotiia toate semnile câte să făcuse rele, că au fostu lor de arătare ca să fie conceniia lor. Că întâi în ţara lor, într-un pârău de nemica, i s-au înnecatu craiul un prohodnic şi cându au ieşitu din Liovu, boii carii purta ierbâriia, de vântu mare s-au răsipitu, de nu-i putiia să-i strângă. Aşijderea un ţăran nebunise de cap, au fost strigându în gura mare: „Duceţi-vă spre perirea voastră, că nu veţi mai veni". Şi pre un şleahtici l-au dătunatu suptu cortu şi doisprăzece cai ai lui, mai apoi şi pre un preot al lor, slujind liturghie, au scăpaţii cuminicătura lor jos. Şi alte semne rele s-au arătatu, de-i proroci ia toţi că va fi sfârşitul lor rău şi amar, cum s-au şi tâmplatu. Că văzându craiul atâta cuvinte rele la dânsul de la oastea sa, să temu ca să nu-1 părăsască şi să fugă, să cază în mâniile vrăjmaşilor săi, să ajunsă cu solii frăţine-său, lui Vladislav craiu ungurescu, ca să-i împace, că sosisă şi ajutoriul ungurescu la Ştefan vodă. Şi aşa Birtoc voevodul Ardealului, carile venisă cu ajutoriul ungurescu la Ştefan vodă, au trimis solii săi la Albertu craiul, ca să-i spuie că va veni însuşi pentru pace. Şi pre Ştefan vodă cu multe cuvinte l-au rugaţii să facă pace cu craiul leşescu. Şi aşa au întratu la mijlocul lor şi s-au dus la craiul leşescu de i-au împăcaţii într-acesta chip: craiul leşescu să să întoarcă pre urmă pre unde au şi venit, să

nu mai strice ţara pre alt loc. Şi decii pre Birtoc voevodul Ardealului bine l-au dăruit Ştefan vodă cu mari daruri şi decii s-au dus acasă-şi.

CÂNDU S-AU ÎNTORSU CRAIUL ÎNAPOI

într-aceia Albrihtu, craiul leşescu, fiindu de inimă rea bolnavu, au datu semnu de întorsu înapoi, de care semnu era toţi bucuroşi să-1 auză, să să întoarcă de atâta flămânziciune la casile lor. Şi în 19 zile ale lui octomvrie, joi, s-au întorsu craiul de la Suceava şi s-au apucaţii de cale. Ci nu s-au întorsu pre calea pre unde venise, ci pre altă cale, pre unde era ţara întreagă, spre Codrul Cozminului.

Simţindu **decii** Ştefan vodă că craiul n-au luat urma pre **unde** venise, ci spre **codru,** îndată au trimis după dânsul **de** l-au pohtitu să nu ia spre **aceia cale,** spre codru, ci pre urmă, pre **unde** venise, că făcându într-alt chip, văzându ţara paguba **ce** să va face de oastea leşască, nu vor răbda, ci vor crea să-şi apere ·le sale, **de** unde toate sa vor aţiţa **de** iznoavă spre vreun lucru ʳău, carile va strica şi pacea. Ci craiul mai bucuros fusese să meargă di dereptul, să iasă în ţara sa şi n-au bâgatu în samă, ci Ș-au păzitu calea spre Codrul Cozminului. De care lucru fiindu înhierbântatu Ştefan vodă de războiu, socotindu că are vreme de a-şi răscumpărarea strâmbătatea sa dispre cela ce nu numai pacea cea veche o au călcat-o, care avusese domnii Moldovei cu craii leşăşti, ce şi jurământul şi pacea ce legase **Muncea** de curundu, aşezându-să să să întoarcă pe urmă pre unde şi venise, decii îl aţiţa ajutoriul ce-i venise di pretitindirilea Şi oastea sa toată gata strânsă şi odihnită, văzându dobânda di pre cei flămânzi şi slăbiţi, au trimis înainte ca să apuce calea la Codrul Cozminului, să săciuască pădurea, să o întineze, ca să o poată porni asupra oştii, dacă vor întră în pădure. Iară el cu toată oastea au întrat după dânşii şi cu doao mii de turci.

Şi a patra zi i-au ajunsu în pădure, joi, octomvrie în 26 de zile, luundu ajutoriu pre Dumnezeu şi cu ruga Preacistii şi a sfântului marelui mucenic Dimitrie şi lovindu-i de toate părţile şi oborându copacii cei întinaţi asupra lor, multă oaste leşască au peritu, unii de oşteni, alţii de ţărani, că le coprinsese ca cu o mreajă calea, alţii de copacii cei întinaţi. Aşa pierzându puşcile, lăsându steagurile care toate le-au adunatu Ştefan vodă şi ei cine cum au putut, în toate părţile s-au răşchiram prin păduri, de au scăpat puţini afară. Şi însuşi craiul cu puţini rămăsese, strângându-să s-au adunatu într-un ocol la sat la Cozminu. Şi de acolo bulucindu-să au tras spre Cernăuţi. Iară oastea lui Ştefan vodă cu dânşii mergându împreună să bătea şi să tăia. Ci şi acei puţini ce ieşisă din codru n-ar di scăpatu, de nu s-ar fi încurcaţii ai noştri în carăle crăeşti şi în carăle altor boiari, de le-au datu vreme de au ieşit.

Şi acolea veni veste lui Ştefan vodă că vine şi altă oaste leşască într-ajutoriu craiului. Atuncea au chiematu pre Boldur vornicul şi i-au datu lui oaste de-ajunsu şi au trecut Prutul împrotiva acei oşti, sâmbătă sara. Şi duminecă dimineaţa, octovrie 29 zile, le-au datu războiu şi pre loc i-au răsipit îndată şi i-au topitu cu ajutoriul lui Dumnezeu şi cu norocul lui Ştefan vodă şi mare moarte şi tăiere s-au făcut atuncea în oastea leşască, la locul ce să chiiamă Lânţeştii satul. Şi nimica n-au ştiut craiul de venirea acei oşti, nici de perirea lor.

Şi într-aceiaş duminecă, trecându craiul Prutul la Cernăuţi, iarăşi fu lovit de oastea lui Ştefan vodă, de i-au răsipit şi i-au tăiatu, de abiia au scăpat însuşi craiul cu puţină oaste de a sa. Decii trecând craiul spre ţara sa, pre multe locuri i-au lovit ai noştri, ales pre craiul, că mazurii întorcându-să să dea războiu şi să apere pre craiul şi pre cei scăpaţi dintru acel pojar, au datu asupra lui Boldur vornicul cei mare, pre carile îl trimisese Ştefan vodă împotriva acei oşti leşăşti ce veniia într-ajutoriu craiului şi mare moarte au făcut într-înşii. Şi la sat la Şipinţi puţini au scăpatu din oastea ce era strânsă pre lângă craiul. Decii craiul, cu multă nevoie strecurându-să, au tras la Sneatin şi de acolo au slobozit oastea pre casă, de câtă rămăsese, iară el s-au dus la Liovu.

NACAZANIE SILNIM, ADECĂ CERTAREA CELOR PUTERNICI

Dumnezeu cel direptu, cela ce ceartă nedireptatea şi înalţă direptatea, cu câtă certare pedepseşte pre ceia ce calcă jurământul. Că acesta Olbrihtu nu spre păgâni, ci spre creştini vrea să facă războiul, nu da ajutoriu celui ce nu avea odihnă de turci, ci vrea să slăbască pre cela ce să lupta cu vrăjmaşii creştinilor, pre carile trebuia cu toţii să-1 ajutorească. Ci Dumnezeu la atâta lipsă şi nevoie îl adusese pre cela ce mergea cu atâta hvală să stropşască ţara şi să o supuie, care întâi nici taina sa nu vrea să spuie nimăruia, ci scosese cuvântu că merge să ia Chiliia şi Cetatea Albă şi încă adăogea de zicea că de ar şti haina sa dipre dânsul gândul lui, o ar arunca în foc. Apoi nici ai săi nu-1 băga în samă, ci era în zavistiia celor de casă şi de batjocura tuturora şi în toate chipurile îl huliia, aşa ^ cinstea din zi în zi micşorându-să, de inimă rea, puţin de n-au nutrit.

DE CAPETELE CELE DE FRUNTE ALE LEŞILOR CE S-AU AFLAT PERIŢI

Aflatu-s-au la acestu războiu din capete: doi fraţi Tincenschii şi Miculai voievodul Ruschii periţi şi Gabriil din ^oraviţa şi Herbor, aşijderea doi fraţi Grotovi, Huminschii ?! Murdilu şi alţi mulţi, cine poate să-i pomenească pre toţi. Alţii au căzut la legătură, cumu-i Tuncischii, Zbignev

potcomori Cracăului, Pruhnițschi, Targovețschii și alții mulți. Pre unii ai noștri i-au fostu spânzurându câte doi de păr, că au fostu umblându pre acele vremi păroși ca și nemții și alte batjocuri multe le-au fostu făcându, de să pomenește și astăzi răotatea lor ce au fostu pățindu.

Iară Ștefan vodă, după izbândă cu noroc ce au fost făcut la acest războiu, s-au întorsu înapoi la scaunul său, la Suceava, cu mare pohfală și laudă, ca un biruitorii! și au zidi tu biserica pre numele sfântului mucenicu Dimitrie, în târgu în Suceava, care trâiaște și până astăzi.

Zic unii să să fie arătat lui Ștefan vodă la acest războiu sfântul mucenicu Dimitrie, călare și într-armatu ca un viteazu, fiindu-i întru ajutoriu și dând vâlhvă oștii lui, ci iaste de a și credere, de vreme ce au zidit biserică.

Dupre aceia au datu cuvântu Ștefan vodă a toată oastea, să să strângă la Hârlău, la zica lui sfeti Nicolae. Și așa s-au adunații cu toții la Hârlău într-aceia zi și acolo Ștefan vodă au făcut ospăț mare tuturor boiarilor și tuturor vitejilor săi și cu daruri scumpe i-au dăruit pre ei. Și decii i-au sloboziții cineși pre la casa sa, dându-le cuvântu ca toți să dea laudă lui Dumnezeu, pentru ce că toate puterile sântu de la Dumnezeu.

CÂNDU AU PRĂDAT MALCOC1U ȚARA LEȘEASCĂ, 7006 <=1498>

Malcociu au întratu în Țara Leșască cu mulțime de turci și n-au avut cine să-i stea împotrivă, ci multă pradă de oameni au făcut și dobândă de dobitoace au făcut și au luat, și au ajunsu mai sus de Liov, 25 de popriști; s-au întorsu înapoi prădându țara și arzându. Să vedea că după acest războiu fără noroc, ce făcuseră leșii cu Ștefan vodă, va fi perirea lor.

CÂNDU AU PRĂDAT ȘTEFAN VODÂ ȚARA LEȘASCĂ, 7006 < = 1498>, IUNIE 22 ZILE

într-același an, Ștefan vodă, vrându să-și întoarcă dispre Ieși strâmbătatea sa, strânsă țara și au întratu la Podoliia și la rusi, trecut-au și de Liov la Canțug orașului, la apa Visloca, toate satile arzându și prădându. Ars-au orașul Premișlia, Radumnea, Prevorsca, Lanțut și cetatea Tereabul și multă bunătate dintr-însa au luatu și mulți joimiri au scos, ci pre toți i-au tăiatu și alții mai mulți au arsu în cetate. Și cetatea Buceaciul multă nevoie au pățitu și Podhaețul au arsu. Și mulți oameni, bărbați, muieri, copii, au scos în robie, mai mult de 100.000, mulți de aceia au așezatu Ștefan vodă în țara sa, de și până astăzi trăiaște limba rusască în Moldova, ales pre unde i-au discălicatu, că mai a treia parte grăiescu rusește. Iar Ștefan vodă prădându și arzându țara, s-au întorsu înapoi cu mare dobândă, fără de nici o zmintească, au trecut Nistrul în ceasta parte la Halici și au prădatu și de această parte. Și decii au venitu la scaunul său, la Suceava, cu mare bucurie și cu biruință.

VĂ LEATO 7008 <=1500>, MARTIE 11, CÂNDU AU VENITU OASTEA LEȘASCĂ DE IZNOAVĂ ÎN ȚARĂ SĂ PRADE, VĂZÂNDU STRICĂCIUNEA CE LE-AU FĂCUT ȘTEFAN VODĂ

Albrihtu craiul leșescu, văzându atâta pradă și stricăciune ·e i-au făcut Ștefan vodă în țara lui, nu vru să lase, ci de iznoavă strânsă oaste și întră în țară și începu a prăda și strica țara până la târgu la Botășani. Ștefan vodă, daca prinse de veste, îș strânse de sârgu ostile și cu cine avea cu ai săi, i-au ieșitu înainte acei °ști leșești și i-au dat războiu la târgu la Botășani. Și cu vrerea tai Dumnezeu pierdură leșii războiul și fu izbânda la Ștefan vodă și multă oaste leșască au perit și pe mulți i-au prinsu în robie și multe cazne le făciia moldovenii leșilor.

Că au pus Ştefan vodă de au arat cu leşii pe o culme de deal la Botăşani şi au simănatu ghindă şi s-au făcut dumbravă mare, de iaste până astăzi copaci mari.

Ci de această poveste nimica nu scrie cronicariul leşescu, iară la letopiseţul nostru acest moldovenescu scrie de acestu războiu al lui Ştefan vodă ce au avut cu leşii la Botăşani, precum s-au pomenit mai sus.

Intr-acestaş an, martie, s-au pristăvit Despina doamna Radului vodă, ce era robită de Ştefan vodă, cându luasă cetatea Dâmboviţa şi cu cinste o au îngropat în mănăstirea Putna.

CÂNDU S-AU ÎMPÂCAT ŞTEFAN VODĂ CU CRAIUL LEŞESCU

Vă leato 7009 <=1501>, Ştefan vodă lăsându inima cea neprietenească, întorcându-să cătră datoriia creştinească, s-au împăcaţii cu craiul leşescu şi mare legătură au făcut, nu doară că s-au temut de puterea lor, care să ispitisă şi războí făcusă şi cu turcii, de atâta ori i-au şi biruit şi cu alţi megiiaşi de prin prejur avându sfadă, niciodată nu s-au plecat, ci pentru să cunoască toată creştinătatea că n-au fostu dispre dânsul începătura, că n-au rădicat el armele asupra craiului, ci craiul fără cale şi fără de ştire au venitu asupra lui, unde şi acolo s-au întorsu cu ruşine, mai apoi ca să arate că mai mult poate să strice el craiului decâtu lui Ştefan vodă, au întratu de i-au arsu târgurile şi i-au robit podanii, nici au avut cine să-i stea împotrivă, ci cu mare dobândă s-au întorsu în ţara Moldovei, că venirea craiului dobândă au adus lui Ştefan vodă, că s-au umplut toţi de jafuri leşăşti, de acolo au venit Ştefan vodă şi cu toţi plini s-au întorsu la casile sale. Aşijdirea acum la pace pre lesne stătu, ca să să cunoască că fie la ce îl vor cerca, că-i gata şi ia pace şi la răzmiriţe. Decii pace au legat într-acesta chip, ca să-i fie într-ajutoriu împotriva fiecărui vrăjmaşii, iară

pribegii de îmbe părţile să nu să priimească. Iară de s-ari tâmpla vreunui domnu al Moldovei să iasă de nevoia turcilor în Ţara Leşască, să-1 priimească şi în tot chipul să puie nevoinţă, ca să-1 aşaze la domnie, iară domnii Moldovei pururea să aibă urechi deschise dispre turcu, că dea ştire craiului de gândurile lor. Iară judecata acelor cu strâmbătăţi de la margine să să facă dispre amândoao părţile.

DE UN PATRU VODĂ, CE 1-AU TĂ1AT CAPUL CRAIUL LEŞESCU VĂ LEATO 7009 <= I501>

într-acelaş an trimis-au Ştefan vodă solii săi la craiul leşescu, la săim, poftindu pre tocmaia şi legătura ce au avut să dea pre Patru vodă, feciorul lui Iliaşu vodă, că simţise că pre mulţi din boiarii leşeşti îi întorsese spre sine şi-i îndemna să facă oaste asupra lui Ştefan vodă şi să ia domniia de la dânsul şi să făgăduia ca să plece ţara toată, să fie suptu ascultarea lor. De care lucru multu sfătuiră în săim, că mulţi era lui Patru vodă apărători. Mai apoi socotiră să nu cumva zădărască pre Ştefan vodă, să le fie a strica pacea, pentru ce că şi ei să găti ia să facă oaste, să margă la prusi. Ci i-au tăiat capul lui Patru vodă, înaintea solilor, la târgu la Cihov.

Acestu Patru vodă, precum s-au pomenit mai sus că l-au gonitu Ştefan vodă din ţară la Ţara Ungurească şi i-au luatu domniia, iar el au îndemnat pre Mateiaşu, craiul ungurescu, de au mersu cu oaste asupra lui Ştefan vodă, ca să-1 puie la domnie, unde apoi l-au bătut Ştefan vodă la Bae, cum s-au pomenit mai sus şi toată oastea i-au topi tu, numai Mateiaşi cu puţini au scăpatu. Decii daca au muritu Matiiaşu craiul ungurescu, perdu Patru vodă nădejdea de a să mai ajutori de la craii ungureşti. Văzându deciia şi vrajba ce întrase între Ieşi şi între moldoveni, gândindu-să că întru acele amestecături că **Va** pute să-şi facă şi el loc la Moldova şi să dobândească ţara,

au lăsatu ungurii şi au fugitu de acolo, trecându în Ţara Ixşască, unde şi moarte i s-au întâmplaţii, cum şi mai sus s-au pomeniţii, că i-au tăiat capul craiul leşescu.

De moartea acestui Patru vodă nu scriu toţi într-un chip, că letopiseţul cel moldovenescu scrie că daca au venitu Ştefan vodă cu oastea muntenească, s-au lovitu cu Patru vodă la Doljăşti pre Siretiu şi al doilea rându la Orbie şi tot au izbândim Ştefan vodă şi au prinsu pre Patru vodă şi i-au tăiatu capul.

Iară cronicariul cel leşesc scrie că daca au biruit Ştefan vodă pre Patru vodă, au scăpatu Patru vodă la unguri şi decii toate pre rându, precum scrie mai sus.

Ci oricum au fostu, tot să tocmescu că izbânda tot au fostu la Ştefan vodă, iară lui Petru vodă tot să află că i-au tăiat capul.

DE MOARTEA LUI OLBRIHTU CRAIUL LEŞÂSCU, 7009 < = 1501>

într-acestaşi an şi Olbrihtu, craiul leşescu, gătindu-să cu mare oaste ca să margă asupra prusilor, ce n-au săvârşiţii şi au muritu. Iară pre urma lui, făcut-au ţara sfat pre obiceiul lor şi au rădicat pre Alixandru, fratele lui Olbrihtu, la crăie, cu carile pacea ce făcusă Ştefan vodă cu frati-său, Olbrihtu, de nu-1 va vrea fi apucat moartea, cum se va arăta mai jos, multă răsipâ ţărâlor să vrea fi făcut.

Vă leato 7010<=1502>, pristăvitu-s-au Paisie arhimandritul şi egumenul mănăstirii Putnei.

într-acelaşi an curându după Paisie, avgust 4 zile, s-au pristăvitu şi Athanasie Bolsun, amândoi lăudaţi de viiaţă bună şi curată, carii în viiaţa lor nimica n-au lipsitu ce li s-au căzut păstoriei lor, ca să nu facă.

CÂNDU AU LUAT ŞTEFAN VODÂ POCUTIIA DE LA LEAŞI

Ştefan vodă fiindu gata de războiu ca un leu ce nu-1 poate îmblânzi niminea şi el odihna altora îi părea că-i iaste cu pagubă, au întratu în Ţara leşască cu oaste şi au prădaţii Pocutiia şi o au şi luat-o. Şi zicea că acel olatu l-au luat leşii de la moldoveni fără cale. într-aceia craiul, după ce au făcut sfatu pentru Pocutiia ce o luase Ştefan vodă, au strânsu oaste pre bani şi au trimis-o de au întratu în ţară şi au făcut multă pagubă şi atâta s-au fostu supăraţii ai lor noştri, până s-au rugatu cu toţii lui Ştefan vodă, de au ieşitu de la Pocutiia, însă mai mult de boală ce au avut, adecă podagrie şi cetăţile ce le luase le-au întorsu.

DE MOARTEA LUI ŞTEFAN VODÂ CELUI BUN, VÂ LEATO 7012 < = 1504>

Nu multă vreme, daca s-au întorsu Ştefan vodă de la Pocutiia la scaunul său, la Suceava, fiindu bolnav şi slabu de ani, ca un om ce era într-atâtea războaie şi osteneală şi neodihnă, în 47 de ani, în toate părţile să bătea cu toţii şi după niulte războaie cu noroc ce au făcut, cu mare laudă au rnuritu, marţi, iulie 2 zile.

Fost-au acestu Ştefan vodă om nu mare de statu, mânios şi de grabu vărsătoriu de sânge nevinovat; de multe ori la ospeţe omorâea fără judeţu. Amintrilea era om întreg la fire, neleneşu, şi lucrul său îl ştiia a-1 acoperi şi unde nu gândiiai, acolo îl aflai. Ia lucruri de războaie meşter, unde era nevoie însuşi să vârâea, ca văzându-1 ai săi, să nu să îndărăptieaze şi pentru aceia rarii războiu de nu biruia. Şi unde biruia alţii, nu perdea nădejdea, că ştiindu-să căzut jos, să rădica deasupra biruitorilor. Mai apoi, după moartea lui şi ficiorul său, Bogdan vodă, urma lui luasă, de lucruri vitejeşti, cum să tâmplă din pom bun, roadă bună iase.

Iară pre Ştefan vodă l-au îngropat ţara cu multă jale şi plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângea toţi ca după un părinte al său, că cunoşti ia toţi că s-au scăpatu de mult bine şi de multă aparatură. Ce după moartea lui, până astăzi îi zicu sveti Ştefan vodă, nu pentru sufletu, ce iaste în mâna lui Dumnezeu, că el încă au fostu om cu păcate, ci pentru lucrurile lui cele vitejeşti, carile niminea din domni, nici mai nainte, nici după aceia l-au ajunsu.

Fost-au mai nainte de moartea lui Ştefan vodă într-acelaşi anu iarnă grea şi geroasă, câtu n-au fostu aşa nici odinioară, şi decii preste vară au fostu ploi grele şi povoaie de ape şi multă înecare de apă s-au făcut.

Au domniţii Ştefan vodă 47 de ani şi 2 luni şi trei săptămâni şi au făcut 44 de mănăstiri şi însuşi ţiitoriu preste toată ţara.

Iară cându au fostu aproape de sfârşitul său, chiemat-au vlădicii şi toţi sfetnicii săi, boiarii cei mari şi alţi toţi câţi s-au prilejuim, arătându-le cum nu vor putea ţinea ţara, cum o au ţinut-o el, ci socotindu din toţi mai puternicu pre turcu şi mai înţelepţii, au datu învăţătură să să închine turcilor. Şi decii au stătut la domnie fiiu-său, Bogdan vodă cel Grozav şi Orbu.

POVESTEA ŞI TOCMALA ALTOR ŢĂRI, CE SÂNTU PIN PREJUR, CUM NU SÂ CADE SÂ NU POMENIM, F1INDU-NE VECINI DE APROAPE. ÎNTÂI, CUMU-I ŢARA LEŞASCÂ

Ţara Leşască, sau cumu-i zicu pre limba lor Polsca Zemlea, adecă ţara câmpului îi zicu, pentru loc tinsu i-au pus nume aşa, ci nu pentru că doar iaste câmpie multă, că fără câmpii Daşovului, câmpii slobod şi pustiiu în Ţara Leşască nu să află, pentru mulţimea de oameni, ce sântu sate pretutinderilea şi târguri, ci numai pentru că-i locu tinsu. Pentru aceia îi zicu Ţara Leşască, pentru că mai de demultu o au fostu chiemându-o aşa dipre numele lui Leh, fiiului lui Elisei, nepotul lui Iavan, carile întâi acela au lăcuitu pre acele locuri.

Ţara Leşască iaste ţară mare dispre miazănoapte, de să chiiamă Borusiia şi Pomeria, iară dispre răsăritu Litva şi ţara Mazoviei, dispre amiiazăzi Rusiia, ce să hotărăşte dispre unguri cu Munţii Ungureşti, iară dispre apus Lusitaniia şi Slijiia şi Moraviia, toate acestea cnezii, dacă le-au supus craii leşeşti suptu ascultarea sa, adecă Mazoviia, Rusia, Prusiia, Litva, au făcut tot un trup, din mădulări multe, tot o ţară şi o judecată au.

Şi nemeşii cărei le zicu şleahtă, nu aşa de crai ascultă, cum de lege, carele le-au făcut ei, de să judecă la scaunile cetăţilor, cineşi la ţinutul său. De acolo, cine nu va să-şi ţie de lege, volnicu-i fieştecine să-şi îndelunge legea la alt scaun mai mare, alese în doao locuri, la Liublin vara şi la Petricov iarna, unde zic acelor legi tribunal. Acolo, de va avea şi de crai ceva asupreală, fără nici o frică are voie să-1 tragă la judecată, unde procuratorii vor răspunde pentru crai şi de va avea strâmbătate, afla-va judeţu şi direptate. Nici pre un şleahtici nu-1 va putea kga cineva, nici craiul singur, până nu-1 va birui cu legea. Aceia nu dau bir nimărui, nu ascultă de altul, nici în oaste iaste datoriu să meargă, fără numai de bunăvoie, cându va încălica craiul şi cu voia tuturora şi cu plată.

Şi cându le va veni vreo nevoie de undeva, aceia iaste datoriia lui crai, ca să dea ştire la ţinuturi, să să strângă la zi, °are le va arăta. Şi daca să vor strânge şi vor sfătui de lucrul ce k vor da ştire, ei vor alege soli şi vor trimite la săimu, unde să vor împreuna cu toţi solii ţinuturilor, de vor sfătui de toate nevoile, ei deosebi şi craiul cu sfatul sau deosebi. Ce vor isprăvi peste zi, sara să vor împreuna cu sfetnicii ce le zic sinatori şi ce vor aşeza până a să săvârşi săimul, că stă săimul şase săptămâni, de alta nu vor sfătui, numai de ce va fi pricea întru dânşii, până la săvârşitu. Iară în zioa cea de apoi, de multe ori să tâmplă de nu vor putea lesne să tocmască zuoa, toată zioa, uneori

adaogă şi noaptea, mai apoi pun şi aleg dintre dânşii carii vor fi cu sfat mai mare şi ce le va părea lor, pre aceia stă.

La oaste nu mergu ei singuri, ci cându tribuiaşte oaste, ei slobod la săim bir, de iau de pre vecinii lor, cu cât potu să-şi rădice treaba mare ca aceia. Numai atuncea cându vor vedea că tribuiaşte, şi însuşi craiul va merge, însă numai până la margini, să-şi apere ţara, iară denafară nu sântu datori.

Leşii sântu oameni războinici, oameni învăţaţi de carte, că pentru învăţătura şi a cărţii şi a vitejiii nu li-i preget, nici de trudă, nici de chieltuială, ce încunjură ţările de învaţă, ca să deprinză tinereţile truda şi la bătrâneţe înţelepciunea, de care au nevoinţă mai mare.

Leşii n-au nevoinţă să strângă avuţie, că avuţiia şi strânsura o dau şi o răsipescu, lefecii mulţi ţin, după câtu le iaste puterea şi mai mulţi. Nu iaste la dânşii ruşine a fi datoriu, că nici unul, nici de cei de frunte, nu iaste să nu fie datoriu şi la jidovi ocinele le zălojăscu şi odoarăle lor zălojăscu la niguţători şi le orânduiescu altora şi mulţi şi de totu le perdu, hrănindu gloate după sine, că pre cel ce strânge îl numescu jidov. Stăpânilor cui slujescu sântu cu credinţă şi pentru numele lui şi pentru cinstea, capul îşi pune. Pentru ruda sa şi pentru seminţiia, câtu de departe, stau cu dânsul până la moarte.

Au obiceaiu leşii, cu ca grecii, după sfadă şi după price, daca-i vor împăca, nu va ţiniia pizmă, ci la nevoia lui ca direptu un frate să va pune.

Craii nu ceia ce-s moşneni crăescu, ci pre carile îl aleg ei. Nici altă voie mai mare are, fără numai ce sântu boieriile pre mâna lui, cui va vrea să le dea, le va da. Nici acele date nu poate să le ia, fără numai de viclenie spre ţară, de-i va lua întâi capul cu judeţu, până nu va muri. Pentru aceia pogorându puterea şi luundu din mâna crailor, n-au voie să facă cui va vrea înaljosul şi să poată aţâţa după pofta sa răotăţi ţărâi, ci pentru frâu să ţin fălcile lor, că ari face multe răotăţi. Şi pentru aceia

rădicându ei între sine răotăţile sale, din puţin au crescut ţara mare şi să pot apăra de toţi vrăjmaşii săi. Şi de la alţii ce au luat, n-au datu, de la *nâmţi* Prusiia, de la Moscu nu puţină ţară au dobândim: Severia şi Cernihovul şi alte ţinuturi.

Turcii carii pre la alte ţări au izbândim şi au luatu cetăţi iară la Ieşi, de câte ori s-au ispitit, cu ruşine s-au întorsu. Şi la toate lucrurile sântu gata şi cu puterea şi cu gura gata sântu să să apere şi Dumnezeu îi apără până acum, de poate zice fieştecine că sântu ca o fecioară neatinsă şi nesilită. Numai tătarii îi cară în toate zilile de grumazi, că umblă la dânşii ca la sită.

Au leşii 2 arhiepiscopi şi 11 episcopi şi 3 episcopi la cneazia Litvei, 4 la livoni, fără mitropolitul de Chiev şi alţi episcopi ce-s pre rusi, de legea grecească, 16 voevozii de scaune în Ţara Leşască, 5 la Litva, 3 la prusi şi alţii cineşi pre la scaunile sale şi 61 de caştaleani, iarăşi boiarii de scaun, iară starostii sântu mai multe.

Ţara Leşască are ape mari: Visla care trece pe la Cracau şi să pogoară pre la Varşav şi la Torunea şi la Gdansca dă în Marea Albă şi şăici umblă multe pre dânsa. Iaste şi San apă mare, care dă în Visla, iară dispre Moscu Niprul, iară apă mare.

DE ÎMPĂRĂŢIIA TĂTĂRASCĂ ŞI DE OBICEIUL LOR ŞI CÂT LOC COPRINDE ŢARA TĂTĂRASCĂ

Aicea nu multu vom pomeni de tătari, cărei să află că sântu limbă bătrână şi din ceput viteji şi până astăzi vedem că s-au ţinut tot în ce au apucam. Tartariia sau cumu-i zicu unii Ţara îătărască, iaste împărăţiia mare, că nu numai ceasta ce iaste la Crâm, ce în toate părţile să lăţeşte şi cu putere mare, de coprinde loc multu, o parte mare de Evropa şi Sarmaţiia toată de la Asia cu Sţitiia sau Sireca, ce-i zic acum Cataio. Numele Ş~au luat ţara de la apa ce-i zic Tartar, care cură într-acelea părţi

ce-i zic Magog. Iară locuitorii îşi zicu mongul. Sta această ţară spre miazănoapte. Dispre răsăritu au împărăţiia cea puternică a Hinneai, dispre amiazăzio Indiia cu apa Ganghes, ce-i zicea cartea noastră Fison şi apa Oxus, iară dispre apus Marea Caspium şi Ţara I ,eşască, de acolo să apropie de Moscu şi dispre apus cu Marea de Ghiaţă. Văzduhul aceştii ţări iaste neastâmpăraţii, că vara acele tunete de groaznice sân tu, cât de frică mulţi mor din oameni şi sântu călduri mari şi aciiaşi frigu şi ometi mari şi acelea vânturi sântu de mari, câtu de multe ori să tâmplă de oprescu pre om călătoriu cu calul şi-1 surpă jos, copacii din rădăcină oboară şi multe pagube fac. Iarna niciodată nu ploao, vara foarte puţin şi când ploao de abiia jilăveşte pământul.

Rodeşte aceia ţară grâu, orezu şi de altă pâine, mătase să face, imbir, scoarţă dulce, piper, raventu, zahăr, muşcatinu, smoală, pre alocurea şi aur şi argintii scotu, iară vin pre puţine locuri să face, că la ţara Cataiia nu să face. Află-să şi stânci negre de piiatră de făcu foc cu dânsa, deaca o sapă şi arde în loc de lemne pentru lipsa lemnelor; de toate dobitoacile să află multe.

Află-să în cărţile tătarilor că împăratul lor hrăneşte 10.000 de iape albe, numai de mulsu lapte şi ţine 20.000 de vânători, că zicu că fără de samă să află pasări multe.

împăratul întâiu au pus de feliul lor pre unul ce l-au chiematu Hanul, ca să fie judecata pre dânsul şi acestu nume Han, s-au chiematu în toţi hanii dipre numele acestuia, câţi au urmatu pre urma lui, cum şi la Eghipet Faraon, apoi Ptolomeiu, la Râm Chesar. Şi din sămânţa lui Hanii, toţi sultanii s-au tras şi au lăţitu împărăţiia aceasta de la Ţara Sinarilor până la Ochiianu, până la marea ce-i zicu Caspium. Pre urma lui au stătut Ioc hanu, carile au născut pre Zain hanu al treilea împăratu ce-1 poreclescu unii Batti, acesta au prădatu Rusiia, Ţara Leşască, Slijiia, Moraviia, Ţara Ungurească. Al patrulea hanu, ficiorul lui Bati, Temir Cutlu, carele îi zicu Tamerlanu şi să află acesta la istorie scris pentru vrăjmăşiia carile toată Asiia

au prădatu, de au arsu până la Eghipetu. Acesta au biruitu pre Baiazit împăratul turcescu şi l-au prinsu viu şi în cătuşi de aur l-au băga tu şi l-au băgat în cuşcă, de l-au purtatu prin toată Asia. Al cincilea din Temir Cutlu, fiiu-său cel mai mare Temir ţaru au stătut împăratu, carile zicu că au peritu la prusi în războiu, bătându-să cu crijacii. Al şaselea, fiiu-său Mahmetu ţariu, al şaptelea Ahmetu ţariu, acesta au născuţii pre Şahmetu, al optulea împăratu. Iar la ţara Cataiului întâi au împărăţitu Tinhis, al doilea Cui, al treilea Barhim, al patrulea Alam, al cincilea Mongu, al şaselea Cublai.

Tătarii sântu oameni războinici, suferitori la toate nevoile, nu grijăscu de avuţie, ci de izbândă şi de foame rabdă cu săptămâna. Şi unde va să facă oaste de grabu şi nu-i locu direptu hrana să să zăbovască şi de o săptămână mănâncă, ca să fie sătul, să nu flămânzască. Războiul nu iaste aşa tare câtu-i de groaznicii, pentru năvala şi gâlceava şi de ar răbda mul tu cum li-i năvala, niminea nu le-ar sta înainte; ce din năvală mare, pre lesne dau dosul şi din fugă răşchirându-să, de multe ori poftorescu războiul şi cumu-i năvala cu groază a o sprijini, aşa si goana cu primejdie a-i goni, că din fugă să întorcu şi izbândescu şi aşa lucrul ce vor să facă de grabu să apucă, că unde-i auzi numele, acolo îl şi vezi.

Acestea nu lăcuiescu în case, fără numai în oraşu mare, în carile de multe feluri de oameni lăcuiescu, niguţătorescu, gonisescu si în câmpi după păşune cu dobitoacile umblă. In loc de case poartă cotigi, ales în Ţara Tătărască cea pustie. Că Tartariia în multe să împarte, că ţara cea mică, carea stă cătră Europa, între Nipru şi între Don să închide şi într-însa Crâmul este, unde le zice la Pericopu. Iară Tartariia cea pustie în care ttiulte oarde sântu, întâi Zagatar, ce iaste Sţitia, între Emmaum si Cataio, cu crăiia Tangut şi alte multe oarde de cuprinde cumu-i Zavolha, Cazanul, nohaii, tumănii, shibenii, hiianii, cosahiianii, astinhaveanii, chirchesarii, baschirdarii, molgomozorii,

şi altile multe sântu, carile n-am vrut să le mai scriem. Ce Zavolha şi Cazanul, Vasilie cneazul Moscului le-au lipitu de împărăţiia lui, iar nohaii sântu dincolo de Volha, împrejurul mării ce-i zic Caspium şi apa Iaih şi alte locuri ce-s lâcuitori mulţi şi pre multe locuri sântu şi bogaţi, de nu să ţin cu prada, ca aceştiia ce-i vedem noi, ce cu agonisită. Şi ape multe să află şi bălţi nu numai păscoase şi cu agonisită, ci într-unile să află atâta mărgări ta riu.de mul tu,, de nu iaste nici de un preţu.

Ci de acestea a tătarilor destul am pomenitu, ci iarăşi de altile să arătăm, că multe am avea a scrie de dânşii, că de multe ori am păţit şi nevoie de cătră dânşii şi nu numai noi, ce toate ţările, câte-s prin prejurul lor, mai apoi să nu ne arătăm istorici de lucrurile altor ţări.

DĂ ÎMPĂRĂŢIIA TURCILOR ŞI DE ÎNCEPUTUL LOR ŞI DE ADAOSUL LOR, ÎN CE CHIP S-AU ÎNCEPUT ŞI S-AU ÎNMULŢITU ŞI S-AU LĂŢITU LA ATÂTA MĂRIRE ŞI CINSTE ŞI TĂRIE

Aicea de vom scrie şi vom pomeni de începătura şi adaosul turcilor şi de împărăţiia lor, nu vom greşi, că să vede că-i fără cale ca să nu pomenim şi să nu scriem, că suptu mâna lor şi suptu jugul lor sântem şerbi.

Acestu feliu de oameni ce le zicem noi turci, carii întâi din tâlhari şi din oameni puţini atâta s-au lăţitu şi s-au înmulţitu, că doao părţi de pământ coprindu, adecă Asiia şi Africa, s-au tinsu de au apucatu o parte mare şi din a treiia, din Evropa, de sântu de Dumnezeu lăsaţi certarea creştinilor şi groază tuturor vecinilor de prin prejur.

Numele acesta ce zicem noi turcu, să înţălege om ce iaste cu viiaţă sălbatică, iară jidovii ei îi chiamă togarma, iară ei îşi zicu busurmani, adecă tăiaţi împrejur sau buni credincioşi, că turci să-i cheme nu sufere, că-i de ocară la dânşii acesta nume,

că pre limba jidovească să înţelege nemernicu (nemernicu sau pradătoriu). Alţii îşi zicu otomani sau osmanidu, dipre numele împăratului lor cel dintâi, care l-au chiemat Otoman. Iară începătura împărăţii lor într-acesta chipu să află să fie:

Otoman împăratul lor cel dintâi au fostu tătaru, slujitoriu al hanului celui mare, om îndrăzneţii şi mai mare de trup decât alţii. Acesta de nevoie au ieşit din Ţara Tătărască şi au început întâi la Cappadochia a ţinea drumul, avându cu sine numai 50 de oameni. Şi s-au adaos după aceia unul câte unul, până s-au îngloditu unii din oameni răi adunaţi, alţii şi de nevoie, să hălăduiască de moarte, alţii de nădejde de dobânda. Şi aşa, după adaos ce făciia, întâi pre ascunsu, iară daca s-au înmulţitu, în vedere să apuca de pradă si jefuia. Şi decii cu toţii s-au pornitu de au luat Capadochiia, Pontul, Bitiniia, Pamfiliia, Ţiliţiia, ţări mari. Şi acestea s-au lucratu în anul de la zidirea lumii 6808 <=1300>. Pre urma acestuia au luatu împărăţiia fiiu-său, Orhan Şi iar şi acesta cu acelaş meşterşug s-au apucatu ca şi tată-său, numai tărie şi avere mai multă au avu tu, din zi în zi adăo-gindu-să şi lăţindu împărăţiia. Că crescându vrajba între creştini, au luat Misia, Licaoniia, Frighia, Caria şi Niţeia bătutu-o-au şi au dobândit-o. Şi au lăţitu împărăţiia până la Helespont. Către aceia vreme întrasă vrajba între Paleolog şi mtre Catacuzino, carii erau capetile Ţarigradului şi socoti nepriietinul crucii ca să arate unii părţi cu prietenie şi să-1 chiieme întru ajutoriu, ce s-au şi tâmplat, că au trecut cu oaste la Evropa şi au deschis calea şi altora pre urmă la Evropa, să facă multă nevoie. Acesta, aproape de săvârşitul său, au făcut război cu tătarii şi au căzut în războiul acela fără norocu şi au ımpartitu31 de ani.

Pre urma lui au stătut împăratu fiiu-său, Amurat, om Meşter şi ascunsu la inimă, carile n-au fostu mai jos de câtu alţii Qe vitejie, de a răbdarea nevoile de învăţătura vitejii. Acesta aco-Permdu gândul său ce vrea să facă, văzându cum s-au

pomeniţii mai sus vrajba într greci şi slăbiţi de războaie ce făciia între ei, năimindu cu leafă vase de la Ghenua şi după ce au dobândiţii Helespontul, au trecut la Traţiia în anii 6871 <=1363> şi Calipoli la Crâmu au apucaţii, ci apoi şi o parte de mai mare a Traţii au luat. După aceia au supus Misiia, Bosna, Rumele, mai apoi, daca au dobândiţii scaunul Odriiului, de bulgari, de sirbi s-au apucat. Mai apoi au peritu de o slugă a lui Lazar dispotu ce au fost mai nainte de la inimă iubit lui şi l-au fostu prinsu în război. Şi i-au rămas pre urma lui doi ficiori, Suliman şi Baezitu. Ci Baiazitu, omorându pre frate-său, au apucatu împărăţiia. Şi decii s-au apucatu de toată împărăţiia. Era om bărbatu, de minte ascuţit şi pohtitoriu de lucruri mari şi îndrăzneţii la fie ce să apuca, la trude răbdătoriu, vremea cunoştiia şi lucrul cum va purta şi stâtătoriu ia ce să apuca, ca să împle. Decii daca au dobândiţii Traţiia toată ş-au întorsu inima spre Ţarigradu. Şi întâi au socotiţii să să apuce de Tesaliia, Machidoniia, Foţida şi de Atica şi Misiia, ce le zicem acum sârbii şi ilirii, ce-i chiemăm Bosna, şi tribalii, ce-i poreclim bulgari. O parte din celea au luatu şi au ucis şi domnul Bulgariei. Mai apoi au încunjuratu în 8 ani Ţarigradul şi auzindu că vine oastea ungurească şi franţozască, pre carii împăratul creştinescu i-au adus şi i-au chiematu întru ajutoriul, temându-să de atâta oaste, au părăsitu Ţarigradul de a-l baterea şi au sârguitu, de au ieşitu înaintea acei oşti la Nicopolea. Şi dându războiu, au biruim Baiazitu şi mulţi domni şi hatmani ai franţozilor au perit. De care lucru cu norocii semeţindu-sa Baiazitu, iară s-au vârtejitu la Ţarigrad şi doi ani stându-i asupra, de i-au flămânzitu. Şi era acei închişi periţi, de n-ar fi venitu Tamerlanu hatmanul tătărăscu cu mulţime de oaste, de au stropşim toată Asia şi cu foc o au pârjolitu, oraşile au prădatu. Decii de frica lui di sârgu s-au vârtejit şi la Galaţiia şi Bitiniia de războiu s-au gătitu şi bătându-să pân-au înoptatu, birui Tamerlan hatmanul tătărăsc şi Baiazit fu biruit pentru

mulţimea tătarilor, ci nu era deopotrivă. Şi l-au prinsu viu şi ferecându-1 în cătuşi de aur şi în cuşcă băgându-1, l-au trecut la Asiia. Ce la Asiia l-au slobozitu şi el de ruşine curându au murit, după ce au împăraţit 13 ani şi 6 luni.

Rămas-au fii de dânsul, Calepiin, Moisi, Mahmet şi Mustafa. Ce Calepin de sârgu au murit, iară fiiu-său Orhan de unchi-său Moisi fu omorâţii şi Moisi de frati-său Mahmet. Acesta Mahmet, Ţara Muntenească şi Machidoniia au supus şi ţenchiul sau hotariul turcescu până la Marea Ionicum l-au mutat şi scaunul ş-au pus la Udriiu. Şi după ce au ţinut împărăţiia 17 ani, au muritu.

Decii al doilea Amurat căzu la împărăţie, acesta cu ajutoriul ce avea de la Ghenuva, trecându la Traţiia, au bătut pre unchi-său Mustafa, şi Thesalonica au fărâmat, carile era oraşu bătrân, tare şi plin de avuţie şi pre acele vremi Veneţiia o ţinea. Decii au supus Chiprul, Epirul, Etolie. Cunoscându deciia că de va putea să lege prieteşug cu Gheorghie dispotul, domnul sârbilor, că lucrurile lui să vor întări şi a creştinilor vor slăbi, cu toată nevoinţa au silit şi au luatu fata lui, să-i fie împărăteasă. Decii şi cu puterea socru-său şi cu a sa s-au apucat de Belgrad şi bătându cetatea au perit 7.000 de turci.

După moartea acestuia, stătu împărat al doilea Mehmet, carile au încunjuratu Ţarigradul cu multă mulţime de oaste şi l-au luat în anii 6961 <=1453>, în luna mai, în treizeci şi una de zile. Al doilea an după aceia s-au dus la Belgrad şi mulţime de ai săi acolo perindu şi el încă rănit, l-au părăsit. Decii bulgarii au luat şi Dalmaţiia şi Rasţiia au dobândiţii, deciia Trapezontul l-au dobândit şi Mitilena cu alte ostroave au luat. Apucat-au Şi Evbeiia şi Chefea, ce o ţinea ghenuvezii. Şi au împărăţit 32 de ani.

Deciia Baiazit al doilea luundu împărăţiia, războiu cu veneţiianii făcu şi le-au luat Naupactul, Methona, Dirahia şi

toată Dalmaţiia au prădatu şi au murit otrăvit. Acesta Baiazit au luat Chiliia şi Cetatea Albă de la Ştefan vodă cel Bun.

Decii Selim, fiiu-său, căzu la împărăţie; acesta au luat Aicarul oraşu tare la Eghipetu şi, după ce au omorât pre sol tan ui, Alexandria toată cu Eghipetu! le-au dobândiţii şi le-au lipit de împărăţiia lor şi Damascul i-au luatu.

Pre urma lui, fiiu-său Suliman, ţiindu împărăţiia, luat-au Beligradul, aparatura nu numai a Ţării Ungureşti, ci a toată creştinătatea, deciia Rodosul au biruit şi Strigoniia şi Buda şi alte oraşă ale Ţării Ungureşti. Incunjurat-au şi Beciul, mai apoi perit-au la Zighet, împărăţindu 47 de ani. Urmat-au al doilea Selim, carile au legat pacea cu nemţii şi au luat vineţiienilor Chiprul şi de aciia Tunetul şi Gouleta au apucat. Şi de acii au muritu în anii 6983 <=1475>.

Pre urma lui Amurat au împărăţit şi după dânsul al treilea Mahmet, carile au omorâtu 18 fraţi şi au luat împărăţiia. Iară alţi împăraţi carii au urmat de aicea înainte, lăsăm de a-i scrie, ca să nu ne arătăm istorici de lucruri turceşti decâtu de ale noastre. Ce puţin încă de putere şi de obiceiul lor, în ce chip ţin împărăţiia, avem a scrie.

Obiceiu au turcii, în al patrulea an să ia a zecea din copii, parte bărbătească, ca să să adaogă pururea slujba împărăţiei. Şi la vremea aceia trimit oameni împărăteşti la greci, la sârbi, carii sântu pre hotarul împărătesei! creştini, alegând Ţara Moldovei şi Ţara Muntenească, că în locul acela ce dau ei copii, noi sântem datori să fim gata de oaste în toată vremea, cându ca veni cuvântul împăratului şi de bani de a le darea pururea. Iară oamenii cei împărăteşti umblă din sat în sat, deciia cumu-i satul, aşa le aruncă şi copii să dea după putere şi cum să pot tocmi cu dânşii şi cu bani încă să împacă. Mulţi să află şi de bunăvoie de mergu, ca sa iacă din şerbiie şi mulţi din turci netăiaţi (şi nu spun că sântu turci, că nu i-ar priimi), ce-i dau în locul creştinilor, că trag nădejde că dintr-unii ca aceiia ies la cinste mare, ca să dobândească boierie. Pre carii apoi pre unii îi duc la Ţarigrad, pre alţii la Odriiu şi pre la alte scale, de-i dau de-i hrănescu, pre unii la Brusiia, pre alţii la caraimani, de să învaţă la ţarină, acestora le zic agemoglani (sau iamoglani), adecă nevinovaţi, coconi. Iară daca crescu de şapte ani, deciia cei mai iscusiţi îi bagă la saraiul împărătesei!, până la 500. Acolo şed până la 20 de ani. Unii învaţă carte, alţii la locruri viteješti, dintr-aceştia aleg, fără ce-s de treaba saraiului, de-i pun ieniceri, carii să află pururea pre lângă curtea împăratului, până la 12 mii. Din ieniceri să aleg mai de frunte spahiioglani, până la 3.000, carii mergu dinadireapta împăratului şi fieştecarile dentr-înşii cu câte patru sau cu câte cinci slugi slujăscu. Decii din stânga, 3.000 de silihtari, de iară slujăscu în patru sau în cinci cai, după aceştiia 5.000 de olofani, aşijderea dinadireapta împăratului şi alte 5.000 din stânga, carii sânt aleşi din iniceri sau din creştini juraţi, carii cu credinţă slujba au arătat begler-beiului sau paşii. După aceştiia cei de apoi mergu carii să chiiamă caripiţi, ce să chiiamă mai săraci, carii din toată Ţara Turcească nu numai turci, ce şi creştini strânşi, de au venit de bunăvoie să slujască împăratului pentru leafa. Iar înaintea mipăratului 200 sau şi mai mulţi mergu, ce să chiiamă mutaferachi, carii pentru slujba lor cea aleasă i-au scos la cinste Şi iau leafă mare, altul şi un taler pe zi, alţii mai puţin, cumu-i °mul şi cumu-i slujba. După aceştiia mergu treizeci de cauziliari, carii deschid calea împăratului şi oprescu năvala de la împăratul şi iau articele, cele ce-s de jalbe la împărăţie. După aceştiia mai aproape mergu soldaţii, carii poartă arcile pre umăr cu cămăşi albe până jos, de să vădu de suptu haine şi în scofii, pană câte 200 de oaste. Şi denainte şi denapoi sânt şi paici până ta 100, aceştiia toţi nu lipsescu de lângă curtea împăratului. Iară fără aceştiia şi alţii mulţi de oaste, de mergu fără leafă, cercând să poată arăta slujbă, ca să dobândească pită. Iară la ţările împărăţiei şi la margine are împăratul altă oaste de a

scoaterea împotriva fieştecarui vrăjmaşii al său, că la margine, unde să hotărăscu cu creştinii, au până în 10 mii de ieniceri, răsipiţi pre la sate, di să hrănescu cu plugul şi cu niguţătorii, carii nici de un paşă nu ascultă, fără numai de cuvântul împăratului, cându vor ieşi la oaste. Sântu din copii de a zecea, până la 10.000 împrăştiaţi pre la târguri, de sântu de împlerea locuri, de vor peri dintr-aceştiia undeva la războiu. Iaste şi altă curte, ce să chiiamă spahii, carii sântu suptu begler-bei. Aceştia au cinste mare, cu sate de la împărăţie în loc de leafă şi de aceştiia nu sântu puţini, că tot locul, cât ţine împărăţiia, plinii iaste de dânşii.

Are împăratul între alţi sfetnici mai aleşi trei sau patru, ce le zicu veziri azemi, carii toate trebile împărăţii poartă şi de pace şi de oaste şi de păşii şi de domnii a le schimba şi a le da, la mâna lor. Unul dintr-înşii iaste mai mare, pre carile stă toată credinţa împăratului, adecă veziriul, iară lui de i se va tâmpla a merge la oaste, că mai multă grijă iaste veziriul ui de oaste decât de alte trebi, el pune în locul său namestnic, carileş aceia putere ţine, ce au ţinut şi el. Ci de împărăţiia Turcească destul am povestit, ci iarăşi de altile să povestim şi să arătămu înainte.

PENTRU ŢARA UNGUREASCA DE JOS ŞI ARDEALUL DE SUS VOM SÂ ARĂTAM, FI1NDU-NE VECINI DE APROAPE ŞI CUM AU AVUT ŞI EI CRĂIE MARE CA ŞI LEŞII

Aicea nu vom lăsa şi de Ardeal sau Ţara Ungurească, cumu-i zicu unii, ca să nu atingem şi să nu pomenim de începutul lor şi de obiceiul lor, fiindu-ne vecini de aproape şi de multe ori năzuia domnii Moldovei, de să acioa şi să ajutoriia de la dânşii.

Ardealul sau Ţara de Jos Ungurească să chiamă Ţara peste Munte, carea coprinde o parte de Daţiia şi piste munte. Direptu aceia-i zicu Ţara peste Munte, căci iaste încunjurată de toate părţile de munţi şi cu păduri, cum ar fi îngrădită. Zicu-i şi ţara de 7 oraşă, din limba nemţască, iară locuitorii ţării îşi zicu ardealeni, carii să hotărăscu cu ungurimea dispre apus, sau cumu-i zicu unii Panoniia. Iară dispre miiazănoapte să hotărăscu cu Ţara Leşască, dispre amiazăzi cu Ţara Muntenească, dispre răsăritu cu Moldova. Ţara Ardealului nu iaste numai o ţară însăş, ci Ardealul să chiamă mijlocul ţării, care multe coprinde în toate părţile, în carea stă şi scaunul crăiei. Iară pre la marginea ei sântu alte ţări mai mici, carile toate de dânsa să ţin şi suptu ascultarea ei sântu: întâi cumu-i Maramoreşul, dispre Ţara Leşască şi Ţara Secuiască dispre Moldova şi Ţara Oltului dispre Ţara Muntenească şi Ţara Bârsei, Ţara Haţegului, Ţara Aoaşului şi sântu şi alte horde multe, carile toate ascultă de Crăiia Ungurească şi să ţinu de Ardeal.

în ţara Ardealului nu lăcuiescu numai unguri, ce şi saşi peste samă de mulţi şi români peste tot locul, de mai multu-i ţara lăţită de români decâtu de unguri. Iară în Ţara Ungurească de Jos, unde să chiiamă Unguriia cea Mare (sau cumu-i zicu unii pre limba nemţască Panoniia), acolo numai unguri trăiescu, iară de să află şi români pre alocurea, încă lege ungurească ţin.

Ungurii nu ţin tot o lege, ce în patru sau cinci legi sântu inipărecheaţi, că unora le zic calvini, altora lotori, altora calandoş, ce să chiiamă pre limba lor lege direaptă, alţii-i chiiamă vereş ianoş, carii credu în Ioan Botezătoriul, iară de Hristos nimica nu să atingu, alţii-i chiiamă sombotaşi, carii credu legea jidovească, alţii-i chiiamă papistaşi, carii cred până în jumătate % e a grecească, de aceştiia să află la Ardeal, iară la Unguriia cea Mare foarte prea puţini. Aceştiia au şi icoane în biserică şi cruci pre biserică, încă şi pre la casile lor să află cruci. Aceştia nici la o treabă de a bisericii nu poftescu pre aceialalţi unguri, nici rubescu. Mai bucuroşi să margă la biserica românească decâtu a ca piştea aceloralalţi unguri.

Rumânii, câţi să află lăcuitori la Ţara Ungurească şi la Ardeal şi la Maramoroşu, de la un loc sântu cu moldovenii şi toţi de la Râm să trag.

Iaste Ţara Ardealului plină de toată hrana câte trebuiaşte vieţii omeneşti, că pâine peste samă rodeşte multă, de nimenea nu o cumpără, ci tuturora prisoseşte, vin pretutinderea, nimărui nu lipseşte, miere multă şi bună, de care făcu mied, aşa de bun, cât să potriveşte marmaziului.

Ţara Ungurească mai denainte vreme era foarte mare, de coprindiia o parte mare şi din Ţara Turcească, că scaunul crăiei nu era la Beligradul cestu nou, unde iaste acum, ci era la Buda, care acum o ţin turcii. Că daca au luat turcii Belgradul cel mare, carele era aparatura nu numai a Ţării Ungureşti, ci a toată creştinătatea dispre apus, au dobândim deciia şi Buda, carele era scaunul Crăiei Ungureşti. Decii ş-au mutat scaunul la Beligradul cestu nou, dispre Ardeal, ci de-a pururea fără odihnă, avându războiu nemţii cu turcii şi fiindu şi ungurii întru ajutoriu asupra turcilor şi avându nemţii priiteşug cu ungurii şi mergându asupra turcilor piste dânşii trecea, turcii suindu-să la nemţi, prin ţara lor făcea cale. Ci ungurii văzându atâta stropşitură şi nevoie ţării, una dispre turci, alta dispre nemţi, neavându odihnă de oşti grele, li s-au supăraţii şi s-au sfătuitu cu toţii, de s-au închinaţii turcilor şi au luat de la dânşii domnii, ca şi în ţările noastre. Iară nemţii daca au văzut că soţiile i-au viclenitu şi s-au închinam la vrăjmaşii lor, au luat de la unguri jumătate de Ţara Ungurească de sus şi o ţin până astăzi.

Aşa Ţara Ungurească crăie mare ce era, dintr-un trup în multe mădulări s-au întorsu, o parte turcii ţin, cu scaunul crăiei cu Buda, nemţii altă parte, Ardealul de-i cu stăpânii, încă iaste suptu robiia turcească.

Ungurii sântu oameni iscoditori şi necredincioşi, vicleni, priiteşugul nu-1 ţin la loc de nevoie. Prin ţara Ardealului nu poate omul pre lesne să treacă fără cărţi crăeşti. Şi taina aşa o ţin de bine, că nici de la ţărani cuvântu direptu nu vei afla. Judecata sa foarte pe direptate o judecă şi, de nu-ţi iubeşti legea într-un loc, volnicu eşti să-ţi tragi legea la alt scaun, unde vei iubi. încă şi despre crai, de vei fi avându ceva asupreală şi nedireptate, ai voie să-ţi întrebi şi cu craiul, unde să adună toţii domnii la scaunul ţării, de să sfătuiescu di trebile ţării şi de vei avea strâmbătate, afla-vei direptate. Nici craiul are voie să piiarză pre vreun nemişu, fără numai de-1 va dovedi de viclenie.

DE DOMNIIA IUI BOGDAN VODĂ CEL ORBU ŞI GROZAV, FECIORUL LUI ŞTEFAN VODĂ CELUI BUN, VĂ LEATO 7012 <=1504>, IULIE

După moartea lui Ştefan vodă, cu voia tuturor lăcuitorilor ţării au stătut domnu fiiu-său Bogdan vodă, puţin dispărţitu de firea tătâne-său, că de n-au ajunsu anii, iară lucruri mari apucase.

Bogdan vodă, daca stătu la domnie, gândi să-ş întărească lucrurile întâi cu vecinii şi să-ş arate nume bun. Pe învăţătura tătâne-său, a lui Ştefan vodă, trimis-au la împărăţiia turcilor preTăutul logofătul cel mare, cu slujitori, pedestrime, darabani, de au dus birul, zece povoară de bani şi s-au închinaţii cu toată ţara la sultan Suleimanu împăratul turcescu. Iară împărăţia de bucurie mare cu dragoste i-au priimit şi au dăruit to ţi banii Tăutului logofătului celui mare şi i-au adus în ţară ?i au ziditu pre acei bani o sfântă biserică în satu în Bălineşti, ce iaste la ţinutul Sucevii şi trăiaşte până astăzi.

Intr-aceiaşi vreme trimis-au solii săi şi la craiul leşescu, întru ait e trebi ca să poftească şi pre sora lui crai, pre Elisafta şi să-i întoarcă Tismeniţa şi Ceşibiş, carile oprise tată-său şi nu le mtorsese. Ci bătrâna, mama lui crai, n-au vrut acesta lucru să-1 f ~

ac a, căci nu era de legea papii. Ci solilor pentru ce le-au întorsu acele târguri, le-au mulţumim, iară de logodnă au îndelungat fatr-altă dată.

Rumânii, câţi să află lăcuitori la Ţara Ungurească şi la Ardeal şi la Maramoroşu, de la un loc sântu cu moldovenii şi toţi de la Râm să trag.

Iaste Ţara Ardealului plină de toată hrana câte trebuiaşte vieţii omeneşti, că pâine peste samă rodeşte multă, de nimenea nu o cumpără, ci tuturora prisoseşte, vin pretutinderea, nimărui nu lipseşte, miere multă şi bună, de care făcu mied, aşa de bun, cât să potriveşte marmaziului.

Ţara Ungurească mai denainte vreme era foarte mare, de coprindiia o parte mare şi din Ţara Turcească, că scaunul crăiei nu era la Beligradul cestu nou, unde iaste acum, ci era la Buda, care acum o ţin turcii. Că daca au luat turcii Belgradul cel mare, carele era aparatura nu numai a Ţării Ungureşti, ci a toată creştinătatea dispre apus, au dobânditu deciia şi Buda, carele era scaunul Crăiei Ungureşti. Decii ş-au mutat scaunul la Beligradul cestu nou, dispre Ardeal, ci de-a pururea fără odihnă, avându războiu nemţii cu turcii şi fiindu şi ungurii întru ajutoriu asupra turcilor şi avându nemţii priiteşug cu ungurii şi mergându asupra turcilor piste dânşii trecea, turcii suindu-să la nemţi, prin ţara lor făcea cale. Ci ungurii văzându atâta stropşitură şi nevoie ţării, una dispre turci, alta dispre nemţi, neavându odihnă de oşti grele, li s-au supăraţii şi s-au sfătuiţii cu toţii, de s-au închinaţii turcilor şi au luat de la dânşii domnii, ca şi în ţările noastre. Iară nemţii daca au văzut că soţiile i-au viclenim şi s-au închinam la vrăjmaşii lor, au luat de la unguri jumătate de Ţara Ungurească de sus şi o ţin până astăzi.

Aşa Ţara Ungurească crăie mare ce era, dintr-un trup în multe mădulări s-au întorsu, o parte turcii ţin, cu scaunul crăiei cu Buda, nemţii altă parte, Ardealul de-i cu stăpânii, încă iaste suptu robiia turcească.

Ungurii sântu oameni iscoditori şi necredincioşi, vicleni, priiteşugul nu-1 ţin la loc de nevoie. Prin ţara Ardealului nu poate omul pre lesne să treacă fără cărţi crăeşti. Şi taina aşa o

ţin de bine, că nici de la ţărani cuvântu direptu nu vei afla. Judecata sa foarte pe direptate o judecă şi, de nu-ţi iubeşti legea într-un loc, volnicu eşti să-ţi tragi legea la alt scaun, unde vei iubi. încă şi despre crai, de vei fi avându ceva asupreală şi nedireptate, ai voie să-ţi întrebi şi cu craiul, unde să adună toţii domnii la scaunul ţării, de să sfătuiescu di trebile ţării şi de vei avea strâmbătate, afla-vei direptate. Nici craiul are voie să piiarză pre vreun nemişu, fără numai de-1 va dovedi de viclenie.

DE DOMNIIA LUI BOGDAN VODĂ CEL ORBU ŞI GROZAV, FECIORUL LUI ŞTEFAN VODÂ CELUI BUN, VĂ LEATO 7012 <=1504>, IULIE

După moartea lui Ştefan vodă, cu voia tuturor lăcuitorilor ţării au stătut domnu fiiu-său Bogdan vodă, puţin dispărţitu de firea tătâne-său, că de n-au ajunsu anii, iară lucruri mari apucase.

Bogdan vodă, daca stătu la domnie, gândi să-ş întărească lucrurile întâi cu vecinii şi să-ş arate nume bun. Pe învăţătura tătâne-său, a lui Ştefan vodă, trimis-au la împărăţiia turcilor pre Tăutul logofătul cel mare, cu slujitori, pedestrime, darabani, de au dus birul, zece povoară de bani şi s-au închinaţii cu toată ţara la sultan Suleimanu împăratul turcescu. Iară împărăţia de bucurie mare cu dragoste i-au priimit şi au dăruit toţi banii Tăutului logofătului celui mare şi i-au adus în ţară **Şi** au ziditu pre acei bani o sfântă biserică în satu în Bălineşti, ce iaste la ţinutul Sucevii şi trăiaşte până astăzi.

într-aceiaşi vreme trimis-au solii săi şi la craiul leşescu, între alte trebi ca să poftească şi pre sora lui crai, pre Elisafta şi să-i întoarcă Tismeniţa şi Ceşibiş, carile oprise tată-său şi nu le întorsese. Ci bătrâna, mama lui crai, n-au vrut acesta lucru să-1 focă, căci nu era de legea papii. Ci solilor pentru ce le-au întorsu acele târguri, le-au mulţumim, iară de logodnă au îndelungat într-altă dată.

CÂNDU AU PRÂDAT BOGDAN VODÂ POCUTIIA

După soliia dintâi ce au fost trimis Bogdan vodă la craiul leşescu pentru soru-sa, n-au perdut nădejdea, că oblicindu că muma fetii şi a lui au muri tu, de iznoavă au poftoritu soliia, gândindu-să că după moartea bătrânii nu va avea cine să stea împotrivă. Ce craiul încă i-au îndelungam până altă dată, că vediia că soru-sa nu vrea să meargă după dânsul, că au fostu Bogdan vodă grozav la faţă şi orbu de un ochiu. Pentru aceia văzându Bogdan vodă că cu bine nu folosi nimica, gândi ruşinea ca să-şi răscumpere cu sânge nevinovat şi, lâsându inima cea priitenească, de arme să apucă şi strânsă ţara toată şi au întratu în Ţara Leşască, de au luat Pocutiia şi au lăsam oamenii săi în Pocutiia, iară el prădându s-au învârtejit înapoi.

CÂNDU AU PRĂDATU LEŞII ŢARA MOLDOVI1

Văzându leşii paguba ce le făcusă Bogdan vodă, nu suferiră, ci de grabu strânsără oaste pre bani şi pre oamenii lui Bogdan vodă ce-i lăsase să apere Pocutiia îi împinseră înapoi. Şi întru acel războiu au peritu doi fraţi, ficiori de boiari leşăşti, ficiorii lui Strus. Şi decii au întratu oastea leşască în Ţara Moldovei, de au făcut multă pagubă şi perire şi au prădatu până la Botăşani, prinzându pre o samă de boiari de frunte de ţară. Şi pre toţi, în mâniia acelor doi fraţi, i-au dat în Cameniţă de i-au tăiat.

A TREIA SOLIE, CÂNDU AU TRIMIS BOGDAN VODÂ LA CRAIUL LEŞÂSCU

După aceia a treia oară, de iznoavă au mai ispitit Bogdanu vodă de au trimis solii săi într-acesta chip, doară ar putea cumva să-i dea craiul pre soru-sa. Ci craiul au făgăduim într-acesta chip, ca să ţie legea lor şi să fie plecam crailor leşeşti. Ci curundu vreme murindu, Jicmontu craiul pre urmă n-au umplut făgăduinţa.

CÂNDU AU PRÂDAT RADUL VODÂ DOMNUL MUNTENESCU PUTNA

Pre aceia vreme Radul vodă, domnul muntenescu, neavându nici o pricină asupra lui Bogdan vodă, sculatu-s-au cu puterea sa şi cu Roman Pribeagul, de au întratu în ţară şi au prădatu şi au arsu ţinutul Putnii şi pe de aceia parte de Siretiu, de multă pradă şi perire au făcut. Şi decii s-au întorsu înapoi fără de nici o zminteală.

CÂNDU AU MERSU BOGDAN VODĂ LA ŢARA MUNTENEASCĂ ASUPRA RADULUI VODÂ

Vă leatul 7015 <1507>, octomvrie 28, văzându Bogdan vodă câtă pagubă i-au făcut Radul vodă în ţara sa, nu suferi, ce gândi strâmbătatea sa ca să o răscumpere mai cu asupra, una pentru scârba şi paguba ce-i făcusă Radul vodă, alta şi pentru vitejiia ce avea, că socotindu ca să nu piiae numele cel vitejăscu al tătâne-său, ca să nu zică megiiaşii că au murim şi el cu tată-său, sculatu-s-au cu toată puterea sa şi au tras într-ajutoriu şi pre săcui şi s-au dus spre Ţara Muntenească şi au întratu la locul ce să chiiamă Rătezaţii, la Movila Căiatii, de ceia parte de Râmnicu, octovrie 28. Şi au şăzut cu oastea de ceia parte de Râmnic 10 zile, de au prădatu şi au arsu de la Milcov până la Râmnic şi în jos pre amândoao părţile până la Siretiu. Şi acolo de la Radul vodă l-au timpinat sol, un călugăr anume Maximian, ficiorul lui Dispotu împăratul grecescu şi s-au rugat lui Bogdan vodă ca să facă pace cu Radul vodă, pentru că sântu creştini şi o seminţie. Deciia Bogdan vodă,

văzându atâta rugăminte de la acel călugăr, au făcut pace pentru voia lui şi au trimis cu dânsul solul său la Radul vodă. Şi acolo Radul vodă cu boiarii său au jurat pre Sfânta Evanghelie, cum ca să ţie pacea neclătită în veci. Şi hotarul pre unde au fostu cel bătrânu au lăsat şi să întoarcă Radul vodă toată prada şi arderea, câtă făcusă în Ţara Moldovei, la ţinutul Putnii. Şi aşa s-au întorsu Bogdan vodă cu pace înapoi.

Letopiseţul cel leşescu de aceste doao poveşti, ce au mersu Radul vodă cu Romanu Pribagul de au prădat ţinutul Putnii şi cum au mersu Bogdan vodă la Ţara Românească asupra Radului vodă, nimica nu însemnează, nice să află scris.

DE MOARTEA RADULUI VODĂ ŞI DE MOARTEA LUI DAVID MITROPOLITUL ŞI DE DOMNIIA MIHNII VODĂ

Vă leato 7016 <=1508>, după Paşte, murit-au Radul vodă, domnul muntenescu şi pre urma lui au stătut la domnie Mihnea vodă, carile au tăiatu boiarii.

După aceia, în anii 7017 <=1509>, aprilie 1, pristăvitu-s-au David mitropolitul.

CÂNDU AU PRÂDAT BOGDAN VODĂ ŢARA LEŞASCĂ, AJUNGÂNDU PÂNĂ LA LIOV

Vă leatul 7017 <=1509>, iunie 10, după multe solii ce trimisese Bogdan vodă la craiul leşescu pentru soru-sa Elisafta, pre carea de multe ori o cerusă şi nu-i o did ease, văzându că nimica nu poate folosi, socoti că are vreme ca să-şi răscumpere ruşinea sa dispre craiul leşescu cu sânge nevinovatu şi de iznoavă au început a strânge oaste. Ci văzându craiul ungurescu vrajba ce întrase între dânşii şi, simţindu că Bogdan vodă de iznoavă face oaste asupra leşilor, au trimis sol pre Ştefan Teleţchi, ca

să-i poată împăca. Ci nimica n-au folositu, că Bogdan vodă, gătindu-să şi armându-să, au pripit cu oaste de au trecut apa Nistrului, vineri, iunie 29 dni şi au întrat la rusi, la Podoliia. Şi sâmbătă au sosit la Cameniţă şi decii au slobozit oastea să prade ţara, dându-le vină că n-au lege pentru strâmbătăţile ce fac, alta că va să-şi răscumpere Pocutiia, a treia şi pentru sora lui craiu, Elisafta, ce i-o giurasă Alixandru craiul. Decii arzându şi prădându ţara, au tras la Liovu, de au bătut târgul, de puţinu nu l-au luatu. Şi singur Bogda vodă cu capul său au lovit cu suliţa în poarta Liovului, care lucru şi astăzi să cunoaşte semnul. Şi nici leşii nu tăgăduiescu de aceasta, ci încă ei mai tare mărturisescu că au fost adevărat aşa. Şi au prădatu împrejur pretitindirilea şi au arsu Rohatinul oraş mare şi vestit şi multă avuţie şi bunătate dintr-însa au luat. Luat-au din Rohatinu şi clopotul cel mare ce iaste la mitropolie în Suceava şi mulţi oameni şi boiari au robit şi domnii lor încă i-au prinsu şi cu mare izbândă s-au întorsu înapoi la scaunul său, la Suceava, fără nice o zminteală şi robilor ce-i adusese din Ţara Leşască le-au împărţitu hotară în ţara sa. Şi decii ş-au luat doamnă din ţară Şi au făcut pre Ştefan vodă cel Tânăru.

CÂNDU AU PRÂDATU LEŞII ŢARA MOLDOVII, 7017 <=1509>, IULIE 15

După izbândă cu noroc ce făcusă Bogdan vodă în Ţara Leşască, iată-i veni de la Dumnezeu osânda asupra, cum grăiaşte şi prorocul David, psalm 7: „I^ac săpa ş—1 scurmă şi căzu in groapa care au făcut", aşa petrecu Bogdan vodă, că nu era încă bine ieşit din Ţara Leşască, iată craiul strângându oaste degrab, au silit să apuce pre Bogdan vodă încă în ţara sa şi nu au putut de o boală ce avea. Ci au trimis pre hatmanul său, pre Camenţschii, voevodul de Cracau. Ci până a sosi hatmanul, iară Bogdan vodă au trecut Nistrul în ceasta parte şi s-au aşezat

la scaun şi au slobozit ostile pre acasă, neavând nici o ştire de oastea leşască. Iară Cameniţschii hatmanul, văzându că nu au apucatu pre Bogdan vodă la margine, au intrat fără veste în ţară, de au prădatu Cernăuţii, Dorohoiul, Botăşanii, Ştefăneştii, neavându cine să-i oprească, că Bogdan vodă, neavându nădejde de una ca aceasta, au lăsatu oastea pre acasă. Iară leşii au prădat cum le-au fostu voia. Şi încă un Vasco oarecarile de ai noştri, avându mânie pre alt Vasco ce i-au fostu luat muiarea, s-au închinat la Ieşi, de i-au purtat pretitindirile, ştiindu că n-are cine le sta împotrivă, de au arsu şi au prădatu şi pre vrăjmaşul său curvariul încă l-au prinsu de l-au înţăpat, iară craiul lui Vasco pentru acea slujbă i-au dat Hotniţă, un sat ce iaste suptu Iaroslavu, până la moartea lui. Şi daca s-au întorsu oastea leşască înapoi, trimis-au craiul leşăscu Jicmontu la Vladislav craiul ungurescu, ca să nevoiască să facă pace cu Bogdan vodă, ştiindu că Bogdan vodă va vrea să-şi întoarcă mai cu asupra dipre dânşii. Cum s-au şi tâmplatu, că leşii încă bine nu ieşisă din ţară, Bogdan vodă cu oastea ce putusă o seamă, de strânsese degrabu, au ajunsu pre oastea leşască la trecătoare Nistrului şi dându războiu despre amândoao părţile, multă moarte s-au făcut şi pre o samă de boiari vii şi nevătămaţi i-au prinsu, întrându nesocotiţi de oastea leşască, adică logofătul şi un homelnicu, cărora nu le putem afla numile, fără numai al Cârstii, Petrica şafariul, Dobrostâmpu. Mai apoi s-au dus leşii întregi către craiul său şi acieş începură a umbla să facă pace şi au legat pacea într-acesta chip, ca dispre amândoao părţile să întoarcă pagubile, nici să mai fie zarva întru dânşii.

CÂNDU AU PRĂDAT BET1 GHIREI SULTAN CU TĂTARII TARA MOLDOVII, LEATUL 7018 < = 1510>

Beti Ghirei sultan, ficiorul hanului, nepotul împăratului, fără veste cu multă mulţime de tătari pe trei locuri au întrat în ţară, de au prădat de la Orheiu până la Dorohoiu şi pre Prut în sus, de multă pradă şi robie de oameni au făcut şi plean de dobitoace au luat; mai apoi sultanul fiindu săgetat foarte rău, au murit.

VA LEATO 7019 < = 1511>, FEVRUARIE

Miercuri în săptămâna albă au murit Mariia doamna lui Ştefan vodă, fata Radului vodă, muma lui Bogdan vodă şi cu cinste au îngropat-o în mănăstire în Putna.

într-acelaş an au murit şi Tău tul logofătul, carile şi mănăstirea Trestiiana au făcut, lavă leat 7004 <=1496>, precum iaste scris numele lui pre clopot.

CÂNDU AU PRĂDAT MENDI GHIREI HANUL CU TĂTARII LITVA ŞI BETI GHIREI, FICIORUL HANULUI, AU PRĂDAT MOLDOVA

Vă leato 7021 <=1513>, avgustu 22 de zile, pre aceasta vreme, Mendi Ghirei hanul au prădat Litva, până la Vilna, de multă pagubă au făcut şi mulţi robi au luat. -

Aşijdirea pre aceiaşi vreme, Bet Ghirei ficiorul hanului au întratu la Moldova, de au prădat ţara până la Iaşi şi au arsu târgul şi ţinutul Cârlegăturii şi au ajunsu şi până la Dorohoiu ?i până la Ştefăneşti. Iară laţii au prădat în jos la Lăpuşna şi la Chigheciu şi de sârgu vrându să iasă cu robii, în Nistru multe suflete au înecatu şi robi şi de ai sei. Iară asupra lor trimisească Bogdan vodă pre Corpaciu hatmanul său, de i-au lovitu cu o fuie de oameni şi nesocotit dându războiu vitejaşte, au căzut de ai noştri şapte sute, iară trei sute au scăpat. Iară tătarii cu Pagubă mai multă de apă decâtu de oaste au avut, s-au întorsu ta Pericop. Iară Bogdan vodă, îngrozindu-să de acea pagubă,

au trimis la craiul leşăsc soli, de au poftim ajutor împotriva tătarilor, de vor vrea să vie, de iznoavă, ca să să apere, alta pentru ca să-i sloboază solii, să treacă la Moscu şi de toate i-au făcut craiul pre voie.

AŞIJDEREA DE NIŞTE TĂTARI CE AU MAI PRÂDAT DE IZNOAVĂ ŢARA MOLDOVEI

Nu multă vreme trecându, ci într-acelaşi an, de iznoavă au mai întratu tătarii cu oaste mare în ţară şi făcându multă pagubă şi pradă. Şi făcându cale, întorcându-să înapoi, Bogdan vodă i-au lovitu cu oaste proaspătă şi au scos tot pleanul de la dânşii.

CÂNDU AU VENIT TRIFĂILĂ CU OASTE UNGUREASCĂ ASUPRA LUI BOGDAN VODĂ

Vă leato 7022 <=1514>, fevruarie 27, în al zecile an al domniii lui Bogdan vodă, fără veste au întratu în ţară un Trifăilă, ce să făciia ficioru de domnu, venindu din Ţara Ungurească cu ungurii şi iarna, cându era toţi oştenii pre la casile lor. Cu simţindu ai noştri, s-au strânsu degrabu din câţi s-au putut şi i-au datu războiu la pod, din jos de Vaslui, fevruarie 27. Şi înfrângându-1 ai noştri, i-au topitu toată oastea lui şi el au perit, că prinzându-1 viu, i-au tăiat capul.

Iară la leatul 7024 <=1516>, martie 10, au murit Laslău craiul unguresc.

Vă leato 7025 <=1517>, noemvrie 8, semnu mare s-au arătatu pre ceru, că au strălucit dispre miiazănoapte ca un chip de om, de au stătut multă vreme şi iară s-au ascunsu în văzduh.

Aşijdirea, curundu după acelaşi semnu, într-aceiaş lună, au fostu cutremur mare de pământu, într-o luni.

DE MOARTEA LUI BOGDAN VODĂ CEL GROZAVU

Bogdan vodă cel Grozavu, ficiorul lui Ştefan vodă cel Bun, s-au pristăvitu în anii 7025 <=1517>, aprilie în zile 18, în ceasul cel dintâi al nopţii, în târgul în Huşi, nu cu puţină laudă pentru lucrurile cele vitejăşti ce făciia, că nu în beţii, nici în ospeţe petreciia, ci ca un strejar în toate părţile priveghiia, ca să nu să ştirbească ţara ce-i rămăsese de la tată-său. Şi domnindu 12 ani şi 9 luni şi 3 săptămâni, multe lucruri bune au făcut. Şi decii cu mare cinste l-au îngropat în mănăstire în Puma. Iară ce va fi lucrat înlăuntru sau în ţară la noi, dispre partea judeţilor şi a direptăţii, nu aflăm, ci cunoaştem că unde nu-s pravile, din voia domnilor multe strâmbătăţi să fac.

DE DOMNIIA LUI ŞTEFAN VODĂ CEL TÂNĂR, FICIORUL LUI BOGDAN VODĂ, NEPOTUL LUI ŞTEFAN VODĂ CEL BUN, 7025 <= 1517>, APRILIE

Dupre moartea lui Bogdan vodă, pre urma lui, fiiu-său, Ştefan vodă, ce-i zic cel Tânăr, s-au aşezat la domnie.

Cum scrie la un letopiseţu sârbescu c-au fost de 9 ani, cându s-au aşezat la domnie.

Şi fu miruit de mitropolitul Theoctist în târgul Sucevii.

CÂNDU AU INTRAT ÎN ŢARA ALBU SULTANU CU TĂTARII ŞI L-AU BĂTUT ŞTEFAN VODĂ, LEATUL 7026 <=1518>, AVGUST 8

în al doilea anu a domnii lui Ştefan vodă, în luna lui avgustu, 8 zile, rădicatu-s-au Albu sultan cu tătarii de la Pericop, cu multă oaste tătărască şi au trecut Nistrul, fără veste şi au tras cătră Prut, de au ajunsu la locul ce să chiamă Şerbanca. Şi deciia s-au apucat a prăda ţara. Ci norocul cel bun al lui Ştefan vodă,

s-au prilejitu cu oaste gata în gura Coroviei şi au dat veste şi ţărâi, de sârgu să să strângă. Şi dacă s-au buluci tu, su indii pre Prut în sus, au trimis Ştefan vodă pre Petrea Cărăbăţu vornicul şi cu toţi giosenii să treacă Prutul. Şi daca au luatu învăţătură şi au trecut Prutul, luundu ajutoriul de Dumnezeu, luni dimineaţa, în răvărsatul zorilor, i-au lovit fără veste, cându ei nici o grijă nu avea şi cu norocul lui Ştefan vodă i-au răzbit şi mulţi din tătari au peritu, mulţi în Prut s-au înecat şi s-au fostu înglotindu în Ciuhru. Şi pre mulţi i-au prins vii, aşijdirea şi pre doi mârzaci mari, anume: Tamizu şi Bicazu. Şi câţi au rămas, i-au gonitu priste câmpi, tăindu-i şi săgetându-i, până la Nistru. Acolo fiindu obosiţi caii de fugă multă, întrându în Nistru s-au înecaţii, numai sultanul cu puţini au scăpat, însă şi el rănit rău în cap, de s-au întors cu multă pagubă şi perire şi ruşine. încă şi aceia câţi au scăpat, fără arme şi fără cai au scăpat.

Iară Ştefan vodă s-au întorsu cu mare laudă şi au dat învăţătură tuturor boiarilor să să strângă la Hârlău, la zioa sfântului mucenic Dimitrie şi acolo daca s-au adunat, ospeţe şi bucurie mare au făcuţii, şi pre toţi vitejii cei buni i-au dăruit Ştefan vodă. Şi decii ş-au luat luiş doamnă.

DE MOARTEA LUI BASARABÂ VODĂ DOMNUL MUNTENESCU

Vă leato 7030 <=1522>, septemvrie 30 zile, pristăvitu-s-au Basarabă vodă, domnul muntenescu şi au apucatu în locul lui să domnească un turcii, pre nume Mahmetu, ce să trăgea din seminţiia lui. Ci pentru legea lui ce întunecată să oscârbiră oamenii de dânsul şi mulţi dintru dânşii să cerca să apuce domniia, ales pribegii carii era de păziia de multă vreme una ca aceasta. Şi între multe amestecături, au aşezatu la domnie pre Radul vodă.

Vă leato 7031 <=1523>, martie 20 zile, pribegit-au Şarpe postelnicul, de frica lui Ştefan vodă, în Ţara Leşască.

CÂNDU AU PERIT ARBURE HATMANUL CU FICIORII LUI

într-acest an, în luna lui aprilie, în cetatea Hârlăului, Ştefan vodă au tăiat pre Arburie hatmanul, pre carile zic să-1 fie aflat în viclenie, iară lucru adevărat nu să ştie. Numai atâta putem cunoaşte că norocul fie unde are zavistie, ales un om ca acela, ce au crescuţii Ştefan vodă pre palmile lui, avându atâta credinţă şi în tinereţile lui Ştefan vodă toată ţara otcârmuia, unde mulţi vrăjmaşi i s-au aflatu, cu multe cuvinte rele l-au îmbucat în urechile domnu-său. Ci pururea tinerii să pleacă şi cred cuvintele cele rele (a puhlibuitorilor). Şi acea plată au luat de la dânsul, în loc de dulceaţă amar, pentru nevoinţa lui cea mare, că nici judecaţii, nici dovedit au perit. De care lucru mulţi înspăimaţi din lăcuitorii ţării au început a gândi cum vor lua şi ei plată ca şi Arburie, că nu multă vreme după aceia, într-acelaşi an, au tăiat şi pe ficiorii lui Arburie, pre Toader şi pre Nichita.

CÂNDU S-AU RĂDICATU BOIARII MOLDOVEI ASUPRA DOMNU-SĂU, ŞTEFAN VODĂ CEL TÂNÂR, 7031 <=1523>, SEPTEMVRIE 7 ZILE

Văzându boiarii şi lăcuitorii Ţărâi Moldovei moartea lui Arburie hatmanul, mai apoi şi a ficiorilor lui, ştiind ce bine au avut Ştefan vodă de la dânşii şi mai apoi cu ce plată le-au plătit, cu toţii s-au întristat de vrăjmăşiia lui Ştefan vodă, socotind că Şi ei vor lua acea plată, care au luat şi Arbure, cu toţii s-au rădicat asupra lui, septevrie şapte zile. Ci nimica nu au folosit, că celui fricos şi înspăimat, ştiindu-şi moartea de-a pururea înaintea ochilor, nici un loc de odihnă nu-i, nici inima de războiu. Şi văzându că lui Ştefan vodă i-au venit ţara întru ajutoriu, s-au răsipitu printr-alte ţări, lăsându-şi ocinele şi moşiile. Iară pre Costea pârcălabul şi pre Ivanco logofătul şi

pre Sima vistiiernicul şi pre alţii pre mulţi, i-au prinsu vii şi le-au tăiat căpiţele în târgu în Roman.

DE O OASTE TURCEASCA

Intru acelaşi an, întorcându-să o samă de oaste turcească de la Ţara Leşască, din pradă, pre apa Prutului, la Tărăsăuţi, le-au ieşit Ştefan vodă înainte şi din 4 mii de oameni, puţini au hălăduit la locurile sale.

PENTRU LEGĂTURA PĂCILOR CE AU TOCMIT ŞTEFAN VODĂ CU CRAIUL LEŞESCU

Pre aceia vreme Jicmontu craiul leşescu au trimis la Ştefan vodă soli, poftindu ca să poată avea niguţătorii lui cale deschisă la turci şi să fie întru una asupra tătarâlor. Iar Ştefan vodă aşijdirea au trimis solii săi, ca să-i întărească priiteşugul şi să trimită la margine, să facă legea celor cu strâmbătăţi şi să-i sloboază solii săi, să treacă la Moscu. Ci de a facerea legea marginii, au făgăduit, iar la Moscu să treacă solii prin ţara lui, nu au suferit, nici au lăsat, pentru neaşezarea ce avea cu Moscul.

CÂNDU AU PRĂDAT ŞTEFAN VODĂ CEL TÂNĂR ŢARA MUNTENEASCĂ, PÂNĂ LA TÂRGŞOR, 7034 < = 1526>, FEVRUARIE 5 DNI

Semeţindu-să Ştefan vodă pentru vâlhva ce-i mergea cu noroc la războaie, strâns-au ţara şi cu mare urgie au întrat în Ţara Muntenească asupra Radului vodă, fevruarie în cinci zile, şi au prădatu ţara până la Târgşoru şi nicăirea nu i-au cutezam a-i sta împotrivă Radul vodă, ci cu pace au nevoitu de i-au

potolit semeţiia şi deciia s-au întorsu Ştefan vodă înapoi, fără de nici o zminteală.

Vă leato 7035 <=1526-1527>, septevrie 20 zile. Pristăvitu-s-au Patru vodă, ficiorul lui Bogdan vodă, fratile lui Ştefan vodă cel Tânăr.

DE MOARTEA LUI ŞTEFAN VODĂ CEL TÂNĂR, 7035 <=1527>, GHENARIE 14

Aşijdirea într-acestaş an, ghenuarie patrusprăzece zile, pristăvitu-s-au Ştefan vodă cel Tânăr, ficiorul lui Bogdan vodă, în citatea Hotinului şi cu cinste l-au îngropat în mănăstirea în Putna, care iaste zidită de moşu-său, Ştefan vodă cel Bun, şi au domnit 9 ani şi 9 luni.

Scrie la un letopiseţ moldovenescu, de zice că pre acesta Ştefan vodă l-au otrăvit doamna sa.

Acestu Ştefan vodă întru tot simăna cu firea moşu-său, lui Ştefan vodă cel Bun, că la războaie îi mergea cu noroc, că tot izbândiia şi lucrul său îl ştiia purta, măcară că era tânăr de zile, amintrilea era om mânios şi pre lesne vărsa sânge.

DE DOMNIIA LUI PATRU VODĂ RAREŞ, FICIORUL LUI ŞTEFAN VODĂ CEL BUN, VĂ LEATUL 7035 < = 1527>, GHENUARIE 20

După moartea lui Ştefan vodă cel Tânăr, strânsu-s-au boiarii şi ţara de s-au sfătuit pre cine vor alege să puie domnu, că pre obiceiul ţării nu să cădiia altuia domniia, fără carile nu vea fi sămânţă de domnu. Şi iscodindu unul de la altul, aflatu-s-au unul de au mărturisit că au înţeles din rostul mitropolitului, carile s-au fostu săvârşit mai nainte de Ştefan vodă şi fiindu Ştefan vodă bolnav la Hotin, au lăsat cuvântu, că de să va săvârşi el, să nu puie pre altul la domnie, ci pre Patru

Măjariul, ce l-au poreclit Rareş, dipre numele muierii ce au fostu după alt bărbat, târgoveţ din Hârlău, de l-au chiemat Rareş. Aşa pre Patru aflându-1 şi adeverindu-1 că iaste de osul lui Ştefan vodă, cu toţii l-au rădicaţii dom nu, ghenuarie 20. Carile apucându-să de domnie, niminea de nădejde nu s-au scăpaţii, că pace şi odihnă era tuturor şi ca un păstoriu bun ci străjuiaşte turma sa, aşa în toate părţile străjuia şi priveghiia şi nevoia ca să lăţască ce au apucat. Că nimica după ce au dobândit domniia n-au zăbovit, ci de războaie s-au apucat şi la toate îi mergi ia cu noroc.

CÂNDU AU PRÂDAT PATRU VODĂ ÎNTÂI ŢARA SĂCUIASCĂ, VĂ LEATUL 7036 <=1528>

Patru vodă Rareş în doilea an al domniei sale râdicat-au oaste mare asupra săcuilor, la Ţara Ungurească şi au împărţiţii oastea în doao polcuri şi pre doao poteci şi-au trecut oastea. Şi deaca au întrat la dânşii, în toate părţile i-au spartu şi i-au răsipitu şi oraşile le au jăfuit şi pe toţi i-au supus şi i-au plecat luiş şi cu pace s-au vârtejit înapoi, la scaunul său, la Suceava.

Pre acele vremi Patru vodă au urzit mănăstirea Pobrata şi o au zidit-o până în jumătate.

AL DOILEA RĂZBOIU CE AU FĂCUT PATRU VODĂ CU SĂCUII LA ŢARA UNGUREASCĂ, DIN SUS DE BRAŞOV, 7036 <=1528>, IUNIE

Intr-acestaş an, după ce au prădat Patru vodă Ţara Săcuiască, trimis-au Ianoş craiul ungurescu solii săi la Patru vodă, de l-au poftit ca să-i fie întru ajutoriu împotriva a o samă de domni ungureşti, carii nu vrea ca să i să plece şi-i făgădui oraşul Bistriţa cu tot ţinutul dintru aceia ţară şi încă şi alte făgăduinţe mai multe i-au adeverit că-i va da, numai de-i va birui şi să-i plece

supt ascultarea lui. Văzându Patru vodă pofta lui Ianoş craiul, una pentru făgăduinţa, alta pentru prieteşugul ce avea împreună, îndată au gătit oaste şi au trimis pre Grozea vornicul cel mare şi pre Barbovschii hatmanul, carii era mai credincioşi din boiarii săi şi au învăţat o samă de oaste să treacă pre drumul Braşovului, iară o samă pre drumul Sucevii mai pre sus să între în Ţara Ungurească. Iară ungurii degrabă deşteptându-să ca din somnu, simţind că-i acopere vrăjmaşii, degrabu s-au gătit de războiu, că nu aşa s-îngrijiia de oastea din sus, cum de cea din jos, auzindu că vine asupra lor. Şi sculându-să mulţi domni din Ardeal şi alţii carii era gata să moară pentru moşiile sale şi multe pusei şi arme luând cu sine şi apropiindu-să din sus de Braşovu oaste de oaste şi înhierbântaţi, ascuţindu unii spre alalţi armile şi să arăta groaznici vrăjmaşilor săi. Şi bulucindu-să cineş la ai săi şi gătindu-să săcuii de războiu, iară moldovenii ajutoriu Ştiind numai de la Dumnezeu şi aşa s-au lovit cu dânşii. Şi dând războiu vitejaşte, mare moarte s-au făcut dispre amândoao părţile. Mai apoi, văzându săcuii dintru atâta perire că pierdură războiul, lăsându toate armile şi şi puşcile cu carile avea nădejde să-şi amistuiască capitile, au dat dosul a fugi şi mulţi din domni au picat la apa Bârsii. Şi după războiu, multă pradă făcându, s-au întorsu cu izbândă la domnii său, Patru vodă.

Iară cei din sus ce au întrat pre drumul Sucevii, mai puţină izbândă au făcut, prădându şi arzând şi cu pace s-au întorsu înapoi. Auzindu Ianoşu craiul ce s-au lucrat, mult s-au bucurat şi pre lângă făgăduinţa dintâi, ce-i făgăduise Bistriţa, Şi alte oraşă i-au mai dat lui Patru vodă.

Intru acestu an Patru vodă trimis-au oamenii săi ca să ia cele cetăţi ce-i făgăduise, ce bistricenii nu suferiră să ia ei loruş ein mai mare şi încă îndemnară şi alte cetăţi, adică Braşovul Şi alte de prin prejur, lepădându-să de Ianoşu craiul.

CÂNDU AU PRĂDAT PATRU VODÂ AL TREIA OARA ŢARA SĂCUIASCĂ

Văzându Patru vodă că bistricenii nu-1 poftescu pre el, nici vor să priimască judeţe de la dânsul, încă şi de craiul loru lepădându-să, însuşi capul său s-au pornit cu toată oastea sa, cu mare urgie asupra lor. Şi strângându-i cu nevoi di toate părţile şi cu foc îngrozindu-i, iară ei văzându nevoia lor ce le-au venitu asupra lor, s-au închinat şi de la dânsul mai mare au primiitu. Mai apoi cu multe daruri fu dăruiţii şi cu mare dobândă, el şi toată oastea lui s-au întorsu la scaunul său, la Suceava.

CÂNDU AU PRÂDAT PATRU VODĂ POCUTIIA ÎN ŢARA LEŞASCĂ, 7037 <=1529>, AVGUST

Printr-aceste războaie cu noroc, semeţindu-să Patru vodă, gândi ca să facă războiu şi cu leşii. Şi pentru pricină, ca să nu zică că iaste fără cale, trimise soli de pofti ca să-i întoarcă moşiia sa, Pocutiia, care o au fostu vândut-o domnilor, moşilor săi. Ce leşii nu socotiia că cere cu cale, ci zădăreşte loc de price, nice i-au dat ce au poftit, ci s-au întorsu solii fără ispravă. Văzându Patru vodă că cu rugăminte nu poate scoate moşiia sa, gândi cu sabiia să o ia. De care lucru aprinzându-să de mânie inima lui Patru vodă de războiu, degrabu strângându-ş oastea, au întratu în Ţara Leşască, de au prădat Pocutiia şi au arsu satele şi târgurile: Colomăia, Sneatinul, Tismeniţa, până şi Halici şi pretitindirea prin prejur au prădat. Deciia cu mare izbândă s-au întorsu înapoi, fără de nici o zminteală.

RĂZBOIUL DINTÂI CE AU FĂCUT PATRU VODÂ CU LEŞII LA POCUTIIA

într-aceia auzindu-să la craiul această pradă ce au prădat Patru vodă, au trimis craiul pre hatmanul său, pre Tarnovschii, cu oastea. într-aceia vreme mare semnu s-au arătat pre ceriu, carile multă vreme au stătut. Şi atuncea au trecut leşii Nistrul spre Pocutiia şi ca să scoată pre moldoveni, pre carii lăsase Patru vodă, să ţie oraşile, să fie de apărare. Şi în 12 locuri au avut războiu. Ci văzându ai noştri mulţimea leşilor, au trimis la domnu-său, Patru vodă, să le vie într-ajutoriu, că au nevoie de oaste leşască. Şi fiindu supt Obertin oastea leşască, de sârgu au sosit şi Patru vodă cu oastea sa cea proaspătă. Atuncea înţelegându hatmanul Tarnovschie de Patru vodă, multu au stătut în gânduri, ca să lase tabăra cu puşci cu tot şi el să fugă. Mai apoi, legându tabără, de ruşine s-au apucat de războiu (de care lucru, de multe ori unde piierde omul nădejdea, de frică mai apoi să întoarce în vitejie) şi multă vreme bătându-să, cu multă moarte dintru amândoao părţile, moldovenii, mai cu multe rane încruntaţi, n-au mai putut suferi, ci le-au datu cale Ş' s-au întorsu înapoi.

AL DOILEA RĂZBOIU, CÂNDU S-AU BÂTUT MOLDOVENII CU LEŞII

Iară Tarnovschii hatmanul leşăscu, după izbândă ce făcu, au lăsatu oastea sa la Pocutiia şi el s-au dus la craiul. Temându-să de iznoavă să nu între moldovenii să prade, au socotitu ci să între mai nainte să prade. Şi aşa au întratu o samă de Ieşi ^ să prade, den carii puţini au hălăduit, că prinzându-le de veste moldovenii, au datu asupra lor, de i-au tăiatu şi i-au răsipit.

AL TREILEA RĂZBOIU AL MOLDOVENILOR CU LEŞII

Intr-aceia Ianoşu, craiul ungurescu, văzându aceste amestecături între Ieşi şi între moldoveni, umbla la mijlocul lor să-i împace, ce nimica n-au folosiţii, că nu i-au putut împăca, până nu au mai întrat oastea leşască să prade, pre carii i-au acoperit oastea moldovenească la Tărăsăuţi, de nu au scăpat niminia dintru aceia.

Atuncea de iznoavă Ianoşu craiul, umblându la mijlocul lor, i-au împăcatu până în 5 luni, mai apoi au mai îndelungat pacea până s-au umplut anul.

CÂNDU AU PRĂDAT LEŞII LA MOLDOVA ŞI MOLDOVENII LA LEŞ1

Indelungându-să pacea din zi în zi între Ieşi şi între moldoveni, nu răbdară oastea leşască ce era la margine lăsată de strajă, ci au întrat în ţară în Moldova, de au prădatu şi au arsu Cernăuţii şi alte sate, până la Botăşani, neavându moldovenii nici o grijă, fiindu pacea legată.

Văzându moldovenii această călcătură de lege şi amâgiturâ, nu suferiră, ci cu toţii să gătiră să între la Podoliia, să prade. Şi ş-au dat cuvântu să-şi potcovască caii, că au fostu iarnă goală şi gheţoasă. Şi daca au întratu, au arsu Cernova şi Iaghelniţa şi s-au apucatu de Ciarnocojinţi.

AL PATRULEA RÂZBOIU CE AU AVUT MOLDOVENII CU LEŞII

Prinzându de veste leşii cum moldovenii au întrat la dânşii să prade, de sârgu s-au gătit de războiu şi s-au bulucit şi au ieşit înaintea moldovenilor la apa Siretiului. Şi dându războiu vitejaşte, aşa au strânsu pre Ieşi, cât niminea de arme nu sa apuca, ci de fugă, să scape. **Şi** dându în Siretiu, mulţi s-au înecat, mulţi tăiaţi şi împunşi, de au perit mai mulţi de 2.000 într-acel războiu, fără robiţi şi răniţi. Perit-au boiari aleşi dintru dânşii: Venglinschii, Pileţchii, iară pre Vlodec **l**-au prinsu viu, fără alţi mulţi necunoscuţi. **Şi** aşa iară fu izbânda la moldoveni.

CÂNDU AU VENIT ASUPRA LUI PATRU VODÂ SULEIMAN ÎMPĂRATUL TURCESCU CU TOATA PUTEREA SA ŞI MUNTENII CU DOMNU SĂU ŞI SULTANUL CU TĂTARII DIMPREUNĂ ŞI TARNOVSCHII HATMANUL CU OASTEA LEŞASCĂ, VA LEATO 7046 <=1538>, SEPTEVRIE 20

Văzându leşii multă neîngăduinţă şi mare zarvă ce iaste între domnii Moldovii şi între crăiia lor şi ştiindu că ţara Moldovei iaste suptu mâna turcului, strânsu-s-au cu toţii, de s-au sfătuit să trimită soli **la** împărăţie cu jalbă, să-şi ceară **judecată** cu Patru vodă. **Şi** aleseră de **trimiseră** sol mare pre Cretcovschii caştaleanul de Brescu, ca să spuie împăratului că, de nu-1 va rădica şi din ţară şi din domnie, îl vor scoate ei cu oaste, că nu mai potu suferi **răotăţile** ce s-au iscat **între** dânşii. Ci turcul după puţină vreme, înţelegându că leşii să rădică cu tărie mare asupra lui Patru vodă şi temându-să ca să nu ia ţara, să aibă mai multă gâlceava şi pagubă apoi cu dânşii decât cu Patru vodă, de oaste au învăţatu să să grijască şi la tătari au trimis ca pre o vreme să între în **Ţara** Moldovei, aşijdirea şi la **Munteni,** ca să să găteaze de oaste. Zic că şi din ţară au mersu jalbă pentru dânsul pre taină **la** împărăţie, de care lucru nnpăratul mai vârtos socoti să-1 scoată, ca să nu să lipască lăcuitorii la alte părţi şi să închine ţara.

Şi toate acestea pre o vreme s-au întâmplat cându Tarnovschii, hatmanul leşescu, cu mare oaste trecusă Nistrul **j**a Hotin şi cetatea începusă a bate în anii 7047 <=1538-1539>> aŞteptându şi pre Avgust craiul, carile au venit până la Liov,

nu cu puţină putere. Tătarii de altă parte umpluse ţara, de robiia şi ardea, turcii trecea Dunărea, mai dântru înlăuntru boiarii şi ţara cunoscându la ce vine lucrul, să sfătuia şi unul de la altul cerca sfat, ce vor face, ca să poată hălădui de atâta nevoi ce s-au aţiţatu pen ţări, de s-au strânsu o grămadă de răotăţi şi răsipă asupra ţărilor.

Acestea toate daca i-au venit la urechile lui Patru vodă şi mai vârtos Hârea chielariul i-au spus cum că şi ţara sa voroveşte să-1 părăsască, multă scârbă întră la inima lui, că încătro vrea întoarce oastea mai naintea, nu putea cunoaşte, că leşii venise cu tărie, puterea turcului mare, mulţimea şi iuţimea tătarălor neoprită, ce şi dinlăuntru slabi şi plin de vicleşug. Ce din toate ş-au ales cu ai săi de au sfătuim ca să ajungă la Ianoşu craiul ungurescu, să-i împace şi să întoarcă oastea asupra tătarilor, ca de-i va birui, pre turcu pre lesne îl va împăca. Ci sfatul, măcarî câtu-i de bun, un lucru ce iaste din voia lui Dumnezeu nu să poate schimba. Măcarî că Avgustu craiu leşescu l-au împăcat Ianoşu craiul şi fu slobod dintr-acolo, iară oastea tătârascâ şi puterea împărăţiei turceşti ca un puhoiu degrabu ce vine acoperitu-l-au, de i-au căutat a lăsa tot şi s-au dat spre munţi, părăsiţii de toată slujba ce avea.

CÂNDU AU PRIBEGIT PATRU VODĂ DE MULTE NEVOI ÎN ŢARA UNGUREASCĂ

Văzându Patru vodă câ-1 împresoară vrăjmaşii săi de toate părţile şi ai săi l-au părăsit toţi, lăsat-au scaunul şi s-au dat spre munţi, unde cunoscându că nici acolo nu să va putea amistui, au gândiţii să treacă la Ţara Ungurească. Şi aşa aflându-ş calea deschisă pin târgu, prin Piatră, au trecut pre lângă mănăstirea Bistriţa şi să lăsă, ca să poată ceva odihni, deasupra mănăstirii în munte, văzu unde ca un roiu de pretitinderile încunjurară mănăstirea, ca să-1 poată prinde. El cunoscându aceasta, au

încălicat de sârgu pre cal şi singur au fugit să hălăduiască, în 18 zile ale lui septevrie. Şi întrîndu în munte, într-adâncu, fără drum, fără povaţă, au dat la strimtori ca acelea, de nu era nici de cal, nici de pedestru, ci i-au căutat a lăsa calul. Şi aşa 6 zile învâluindu-să prin munte, flămându şi trudim, au nemerit la un râu ce cura spre săcui. Şi mergându pre pârău în jos, au datu priste nişte păscari, carii, daca i-au luat sama, cu dragoste l-au priimit. Iară Patru vodă, înfricoşindu-să de dânşii, s-au speriiatu. Iară ei cu jurământu s-au jurat înaintea lui, cumu-i vor fi cu dreptate şi nimica să nu să teamă. Iară el le-au dat lor 70 de galbeni şi daca au văzut ei galbenii, cu bucurie l-au priimitu şi l-au dus la otacul lor, de l-au ospătat cu pâine şi cu peşte friptu, ospăţu păscărescu, de ce au avut şi ei. Şi daca au înserat, l-au îmbrăcat în haine proaste de a lor şi cu comanac în cap şi decii l-au scos la Ardeal. Şi fiindu oastea ungurească tocmită de strajă, la margine, i-au întrebam pre dânşii: „Ce oameni sânteţi?" Ei au zis: „Sântem păscari". Şi aşa au trecut prin straja ungurească şi niminea nu l-au cunoscut.

Decii păscarii l-au dus la casa unui boiarin ungurescu, carile au fostu avându priiteşug mare cu Patru vodă, ci pre domnu nu l-au aflatu acasă, numai pre jupâneasa lui şi pre taină i-au pus ei de Patru vodă. înţelegându de Patru vodă, cu dragoste l-au priimit la casa sa şi i-au făcut ospăţu. Şi un voinic oarecarele, ce fusese aprod la Patru vodă, prilejindu-să întru acel sat, fiindu scăpatu şi el dintru acele răotăţi, îi spuseră lui de Păscarii ceia ce venise din munte. Şi ştiindu el că Patru vodă ^ste în munţi întrat şi nimica de dânsul nu să ştie şi cugetându mtru inima sa ca doară va putea şti ceva de domnu său, au niersu la păscari, ca să poată înţelege ceva, vreun cuvântu dintru dânşii. Şi daca i-au văzut, îndată au cunoscut pre domnu-său, ^ătru vodă, şi au căzut de i-au sărutat picioarile. Văzându Patru vodă pre credincioasă sluga sa, multu s-au bucurat şi s-au mângâiam şi multe cuvinte de taină au lăsat cătră dânsul. Şi

îmblânzindu-i-să inima, au adormit puţintel. Nici zăbavă multă n-au făcut, că până a odihni Patru vodă, iară acea jupâneasă au gătit leagăn cu cai şi 12 voinici într-armaţi. Şi daca l-au deşteptat, au şăzut în leagăn, numai cu aprodul şi au mersu pre locuri fără drum, până au sosit la casa altui boiarin ungurescu, ce şi acela era priieten lui Patru vodă, carile daca l-au văzut, cu dragoste l-au priimitu şi l-au ospătatu. Şi îndată i-au gătitu leagănu cu 6 cai, că loc de a să zăbovi nu era, că dindărătu dupre urmă prinsese de veste oastea de la straja ungurească, cum Patru vodă au trecut pintre dânşii şi nu l-au cunoscut. Şi decii s-au porniţii după dânsul, a-l cerca, ca să-l poată ajunge undeva. Ci Dumnezeu, cela ce-i ocârmuitoriu tuturor cel ora ce i să roagă cu credinţă, au acoperiţii pe Petru vodă şi i-au datu cale deschisă. Şi mergându cu nevoinţă, au sosit la Ciceuşi sâmbătă în răsărita soarelui, septevrie 28 zile, au întratu Patru vodă în cetatea Ciceului şi au închis porţile. Iară aceia ce-l goniia dindărătu, văzându că au hălăduit Patru vodă denaintea lor, s-au întorsu înapoi. Acolo multă plângere şi tânguire era de doamnă-sa Elena şi de fii săi, de Iliaşu şi de Ştefan şi de fiică-sa, Roxanda şi de alţi casaşi, pentru multă scârbă şi nevoie ce le venise asupra, ştiindu din câtă mărire au căzut la atâta pedeapsă. Decii Patru vodă au întrat în biserică, de s-au închinat, mulţumindu lui Dumnezău că l-au izbăvim din mâniile vrăjmaşilor săi.

Iară Suleiman împăratul turcescu cu ostile sale în urma lui Patru vodă, la Moldova, multă pradă şi scădere făcându ţărâi şi călcându ţara, au ajunsu până la Suceava.

DE DOMNIIA LUI ŞTEFAN VODĂ CE L-AU PORECLIT LĂCUSTĂ, 7047 <=1538>, SEPTEMVRIE

Prădându şi stropşindu Ţara Moldovei împăratul Suleiman şi fiindu ţara bejenită spre munţi, strânsu-s-au vlădicii şi boiarii ţărâi, la sat la Badeuţi, de s-au sfătuit cu toţii, ce vor face de acea nevoie ce le vine asupra. Mai apoi din toate ş-au ales sfat ca să trimită sol la împăratul, cu mare rugăminte şi plângere, să-i iarte. Şi aşa au ales dintru dânşii pe Trifan Ciolpan, de l-au trimis sol în Suceava, la împăratul, de să rugară de pace şi-ş cerură domnii. De care lucru văzându împăratul rugămintea lor, s-au milostivit şi i-au iertat şi au trimis la dânşii cu Ciolpan pre un ceauş mare cu credinţă, de i-au chiematu pre toţi la împăratul în Suceava. Carii cu mare frică au mersu şi au căzut la picioarile împăratului, pre carii i-au iertat împăratul şi cu dragoste i-au priimitu, ca pre nişte robi ai săi. Mai apoi le-au pus domnii pre Ştefan vodă, ficiorul lui Alixandru vodă şi el s-au întorsu înapoi cu multă dobândă dimpreună cu toată oastea sa. Decii Ştefan vodă cu vlădicii şi cu toţi boiarii au petrecut pe împăratul până la Dunăre şi acolo au întorsu împăratul tot pleanul şi robii, câţi s-au aflatu de faţă şi birul încă le-au iertatu. Şi decii au trecut Dunărea, iară Ştefan vodă s-au întorsu la scaunul său, la Suceava.

DE MULTE NEVOI CE AU PETRECUT PATRU VODĂ U ARDEAL DE UNGURI ÎN CETATEA CICEULUI, DUPĂ CE AU SCĂPAT ŞI S-AU ÎNCHIS ACOLO

Petrecându Patru vodă Rareşu la Ardeal, în cetatea Ciceului, multe pedeapse şi nevoi îi veniia asupră-i de la nepriietenii săi, că nu numai de la cei streini, ce şi de la ai săi avea pedeapse, de la carii miluise şi-i boierise la binile lui, de la care nu vrea avea nădejde să petreacă nevoie. Că întâi Simeon pârcălabul, care-l îl pusese Patru vodă mai denainte vreme tocmitoriu şi socotitoriu şi judecătoriu cetăţii aceiia, dimpreună cu vlădica Anastasie, gândind la inima lor rău asupra domnului său, Patru vodă, s-au sfătuit dimpreună, ca să prinză pe Patru vodă şi să-l ucidă şi capul lui să-l trimită la Ştefan vodă, pre carile îl lăsase

sultanul Suleiman împăratul la scaunul Moldovei, gândindu şi cugetându întru inimile sale că vor dobândi cinste de la Ştefan vodă. Ci Dumnezeu cel direptu, carile ştie inimile tuturor, ştiut-au şi acesta sfat (de care lucru niminea fără voia lui Dumnezeu nimica nu poate face), că prinzându de veste Patru vodă şi înţelegându acesta sfatu, că vor să-1 ucigă, silit-au cu meşterşug, de i-au scos din cetate şi i-au gonit Patru vodă pentru aceasta.

De noroc era Patru vodă de a păţirea nevoi dispre vrăjmaşii săi, că bine de una nu să curăţiia, alta sosiia. Că scăpându de vrăjmaşii săi de la Moldova, preste straja ungurească dederă şi de acolo strecurându-să pre taină şi întrându în cetatea Ciceului, spre vrăjmaşii său nemeri, bine de acestea nu să mântui, iată sosi fără veste de la Ianoşu craiul ungurescu oaste, care au încunjuratu cetatea de toate părţile. Văzându Patru vodă vicleşugul lor şi nevoia ce i-au venitu asupra, s-au închinat lor şi au dat cetatea ungurilor. Carii daca au dobândim cetatea pre mâna lor, multă pacoste şi pedeapsă făciia lui Patru vodă, că ce era al lui le ţiniia toate ei şi nu era volnicii cu nimica, ales de Maelatu, domnul Ardealului, multă nevoie avea de dânsul.

. CÂNDU AU TRIMIS PATRU VODÂ DIN CICEU CARTE PRE ASCUNSU LA SULEIMAN ÎMPĂRATUL TURCESC, CU RUGĂMINTE SÂ-L IARTE, 7049 <=154l>

Petrecându Patru vodă în cetatea Ciceului un an şi 6 luni, cu multe nevoi şi pedeapse de la unguri şi nu mai putu suferi răotăţile şi nevoile ce petrecea de la dânşii, au socotit să să dezbată de suptu mâna ungurilor şi s-au sfătuim cu doamnă-sa ca să trimită carte cu mare jalbă şi plângere la Suleiman împă-ratul turcescu, ca să i să facă milă, să-1 iarte, plecându-şi capul suptu sabiia împăratului şi să trimită cărţi la Ianoşu craiul ungurescu, ca să-1 sloboază din ţară, să margă la împărăţie, să

slujască Porţii împăratului. Şi ştiindu carte sârbască Elena, doamnă-sa, au scris la împăratul cu mare jalobă şi plângere, poftindu ca să să milostivască să-i iarte. Şi o au pecetluit-o şi o au dat-o la Patru vodă, iar Patru vodă o au slobozit-o pre o zebrea din cetate de sus şi au căzut jos, dinafară, lângă zidul cetăţii. Şi decii au chiematu pre o slugă a sa credincioasă, ce era sârbii şi i-au arătat cartea şi i-au zis în taină să o ia şi să o ducă la mâna împăratului. El luându învăţătură, s-au dus şi au luat cartea şi o au dus-o în Ţarigrad şi o au tins-o la mâna împăratului. Ci împăratul cetindu cartea şi văzându atâta jalbă şi plângere a lui Patru vodă (sau cum zic unii, pentru lăcomiia turcească, că turcul bucurosu-i pe fieştecarele să-1 priimască, numai să i să plece şi să-i dea bani), s-au milostivit împăratul şi l-au iertat şi cu bucurie l-au priimit, văzându că i să pleacă. Şi de sârgu au învăţam să scrie carte la Ianoşu craiul ungurescu, ca să sloboază pre Patru vodă, să margă la împărăţie. Şi au trimis sol de olac la Ianoşu craiul ungurescu, ca să facă pre cuvântul împăratului, ci craiul n-au băgat în samă, nici l-au sloboziţii. Ducându olăcariul această solie la împărăţie, de iznoavă, până în 6 ori au mai trimis împăratul la craiul, poftind să lase pre Patru vodă să margă la împărăţie. Ci ungurii nici într-un chip n-au vrut să-1 lase, dându-i vină, că ţiind scaunul la Moldova, multă asupreală au avut de cătră insul. Şi încă adâogea, de-1 făcea notceagoşu, zicându că are moşii şi ocine cu dânşii ımpreună. Mai apoi, a şaptea oară au trimis împăratul soli cu Whimuri la craiul, aducându-i aminte şi de unile şi de altile de-abiia 1-au slobozit pre zisa împăratului, ca să fie deplinu. ^ccii au trimis împăratul hochim la Patru vodă, ca să margă cu-neredinţare, să nu să teamă.

CÂNDU AU PURCES PATRU VODĂ DIN CICEU LA ÎMPĂRĂŢIE LA ŢARIGRAD

Văzându Patru vodă atâta adeverinţă de la împăratul, fu bucuros foarte şi inima i să veseli, cunoscându că cum să rădică o negură întunecată şi să răsipeşte, aşa şi el să curaţi de scârba ce-i zăcea la inimă. Si decii să găti de cale şi au ieşit din Ciceu, în luna lui ghenuarie, într-o duminecă, lăsându-şi doamna şi coconii şi au purces spre Ţarigrad, acolo era multă jălanie şi plângere la împărţitul lor. Decii Patru vodă, daca au trecut Dunărea, au mulţumim Domnului că l-au izbăvit den mâinile ungurilor. Şi decii s-au dus la Ţarigrad, de ş-au plecat capul suptu talpele împăratului. Pre carele cu mare bucurie l-au priimitu împăratul Suleiman.

CÂNDU AU OMORÂT PRE ŞTEFAN VODĂ BOIARII ŢĂRII, GÂNEŞTII CU ARBUREŞT1I, ÎN TÂRGU ÎN SUCEAVA

Ştefan vodă domnind în Moldova nu puţină grijă au avut, ştiindu pre vrăjmaşul său, pre Patru vodă viu, carile avusese mai di mult avuţiia sa scoasă la Ciceu şi doamna cu coconii la Ţara Ungurească, cum s-au pomenit mai sus. Mai apoi oblicind ca şi daca au mersu la împăratul, iaste la cinste mare, acestea toate îi era ca o ghiaţă la inimă lui Ştefan vodă. Mai apoi în zilele acestui Ştefan vodă, fost-au foamete mare în Ţara Moldovei şi la unguri, că au venit lăcuste multe, de au mâncat toată roadă, pentru aceia l-au poreclit de i-au zis Lăcustă vodă.

Mai apoi urându-1 curtea toată, s-au vorovit o samă de boiari din curtea lui, anume: Găneştii şi Arbureştii şi la aşternutul lui, unde odihniia, l-au omorât în cetatea Sucevii. începătoriu şi aţiţitoriu acestui lucru a fostu Mihul hatmanul şi Trotuşanul logofătul, de s-au vorovitu într-o sară, ca nişte lupi gata spre vânat ca să înece oaia cea nezlobivă, adecă pre Ştefan

vodă şi dându învăţătură slugilor sale, ca toţi să să într-armeaze şi dându-le şi jurământu, ca să le fie cu direptate, s-au pornitu cu toţi. Şi într-un foişor, sus în cetate, unde odihniia la aşternutul său, au răsipat uşa şi neştiind Ştefan vodă nimica de aceasta, s-au sculat, fiind numai cu cămeaşa, iară ei cu toţii, ca nişte lei sălbatici au năvălit asupră-i şi multe rane făcându-i, l-au omorâtu şi l-au scos afară. Aceasta plată au luat Ştefan vodă de la acei ce-i milui.se. Mai apoi de la Dumnezeu curându, peste puţină vreme, le au venit şi lor osânda asupra, de au luat şi ei plată pentru moartea lui Ştefan vodă. Acestu Ştefan vodă cofjt\ l-au poreclit Lăcustă vodă au domnit doi ani şi trei luni.

DE DOMNIIA LUI ALEXANDRU VODĂ CORNEA

Acei lei sălbatici şi lupi încruntaţi, anume Mihul hatmani^^ ŞÎ Trotuşanul logofătul, dimpreună cu alţii carii era, de la^~ pnstăniia lor, daca omorâră pre Ştefan vodă, cu toţii au rădicatu domnu pre Alixandru vodă, ce-i ziciia Cornea, carile fusease atuncea portariu la cetatea Sucevii, iară mai denainte vreme fusese slugă la Mihul hatmanul. Şi daca l-au rădicatu domnu, au pus numele Alexandru vodă.

Intr-aceia vreme, sultan Suleiman împăratul turcescu, gătindu-să să margă la Odriiu, au purces cu toată puterea sa si daca au sosit la Odriiu, înţelegându împăratul de atâta amestecături ce să făcuse în Ţara Moldovei şi nu să putea aşeza ţara, Ştiind pre Patru vodă că iaste în socotită la împărăţie, atuncea °cotind împăratul ce va face, ca să poată aşeza ţara, iată avu emeşi Patru vodă, de-şi cerşu la împăratul domnia la moşiia > la Moldova, care i-o făgăduisâ împăratul mai denainte vreme, nică când venise Patru vodă la Ţarigrad din Ţara Ungurească. Şi de aceasta pre voie i-au fostu, că îndată i-au dat steag şi domnia la Moldova şi au trimis pre credinciosul său, pre Imbrea

aga cu ieniceri şi cu multa oaste turcească, ca să ducă pre Patru vodă la scaun.

Şi luundu ajutoriu de la Dumnezeu, în zioa de Bogoiavlenie, ghenuarie 6, au purces Patru vodă spre Dristor şi de acolo s-au sculat şi au trecut Dunărea şi au sosit la Brăila. Acolo tocmindu-şi oastea ca să margă asupra lui Alexandru vodă Cornea, iată boiarii Ţărăi Moldovei prinseră de veste cum domniia iaste dată lui Patru vodă şi au venim la Brăila. înţelegându de aceasta, cu toţii au părăsit pre Alixandru vodă şi l-au lăsat în Cetatea Noao dimpreună cu Mihul hatmanul şi cu "Trotuşanul logofătul şi cu Pătraşco şi Crasneşu şi Cozma şi ei cu toţii s-au dus la Brăila, de s-au închinaţii la domnu său, Patru vodă şi s-au rugat să-i iarte de greşala lor. Văzându Patru vodă atâta rugăminte de la ţară, i-au iertam pre toţi şi cu dragoste i-au priimitu şi le-au grăit lor: „Fiţi în pace şi iertaţi de graşalile voastre, câte mii-aţi făcut oarecând". Iară ei cu toţii strigară: „In mulţi ani să domneşti, cu pace", şi iarăşi ziseră: „Bine ai venit la scaunul tău, domnul nostru cel dintâi".

Şi multă bucurie şi veselie era tuturora, că toţi îl iubiia ca pre un părinte al său şi era bucuroşi toţi de venirea lui, căci că li să supărase de amestecăturile ce să aţiţasă în ţară şi de răotatea acelor lei cumpliţi şi fără suflet.

DE MOARTEA LUI ALEXANDRU VODÂ CORNEA

Patru vodă, dacă ş-au tocmiţii oastea bine la Brăila, au purces dimpreună cu toţi boiarii săi. Şi daca au sosit la Galaţi, s-au tăbărât la ţărmurile apei. Iară Alixandru vodă prinzându de veste, s-au gătit degrabă cu oastea, de câtă avea şi au ieşit înaintea lui Patru vodă la Galaţi. Ci nimica nu au folosit, că părăsindu-1 ai săi toţi, au căzut în mâniile vrăjmaşului său, lui Patru vodă şi de sârgu au învăţat Patru vodă de i-au tăiat capul, dimpreună cu Pătraşco, carile să ţinea de dânsul, într-o

miercuri, în luna lui fevruarie. Acest Alexandru vodă au domnit numai 2 luni 3 săptămâni.

CÂND S-AU AŞEZAT PATRU VODÂ DE A DOAO DOMNIE LA SCAUNUL SĂU, 7049 <=1541>, FEVRUARIE 19 ZILE

Patru vodă, daca au tăiatu capul lui Alixandru vodă la Galaţi, cu toată puterea sa s-au pornit spre scaunu său, spre Suceava. Ce cându au sosit la Bârlad, acolo mare ospăţu şi cinste i-au făcut credinciosul şi cinstit boiarinul său, Hurii vornicul. De acolo purcezându, au venit la târgul Romanului şi de acolo cu multă bucurie năzuindu, au întrat în Suceava, fevruarie noaosprezece zile, luni după sfeti Theodor, în a doao săptămână în postul cel mare, dimpreună cu Imbrea aga şi au şăzut în scaun.

CÂNDU AU PERIT MIHUL HATMANUL ŞI TROTUŞANUL LOGOFĂTUL ŞI CRASNEŞ ŞI COZMA

Patru vodă, daca au sosit la Suceava şi s-au aşezat la scaunul său, acolo au aflatu în viclenie şi pe Mihul hatmanul şi pre Trotuşanul logofătul şi pre Crasneş şi pre Cozma, de carii multă pedeapsă şi nevoie avusease Patru vodă în domniia dintâi, pre arii, cându au pribegim Patru vodă din ţară, i-au fostu închis * cetatea Romanului, avându prepus de viclenie, cum s-au şi rătatu mai apoi adevărat că au fost vicleni. Şi decii îndată au mvăţat de i-au prinsu şi cu grele munci i-au munciţii, mai apoi le-au tăiat şi capetile.

ÎNVĂŢĂTURĂ ŞI CERTARE

lani socoteşte cum plăteşte Dumnezeu celora ce fac rău eştia fiindu lei sălbatici şi lupi încruntaţi, multe supărări au

făcut lui Patru vodă în domniia dintâi. Mai apoi stâmpărându-şi mâniia inimilor sale asupra lui Ştefan vodă, neavându nici o vină, cu rea moarte l-au omorât, cum s-au pomenit mai sus la domniia lui Ştefan vodă. Iată dară după fapta lor cea rea, curându vreme le trimisă Dumnezeu osândă asupra, de luară şi ei plată cu sabiia, ca şi Ştefan vodă.

Şi într-aceiaşi zi, Patru vodă au pus pe Petre, ficiorul lui Vartic, hatman şi pârcălabii de Suceava.

CÂND AU VENIT ELENA, DOAMNA LUI PATRU VODĂ ŞI CU FIII SĂI DIN ŢARA UNGUREASCĂ

Intru acestaş anu, daca s-au aşezat al doilea rând Patru vodă la domnie, trimis-au de ş-au adus pre doamnă-sa, pre Elena, şi pre fii săi pre Iliaşu şi pre Ştefan şi pre fiică-sa, Roxanda, de la Ciceu. Şi sosindu la Suceava, mai 25 de zile, le-au ieşit Patru vodă înainte trei mile. Acolo multă bucurie şi veselie eră la adunarea lor, că pre câtă jale era când să despărţisă de la Ciceu, de să dusese Patru vodă la Ţarigrad, mai multă bucurie şi veselie era acum la împreunarea lor.

Decii, daca să aşâzară cu toţii la scaun, nu uită Patru vodă datoriia sa, cu care mai nainte pre toţi îi îngrădiia, ci ca un păstor bun grijiia de oile sale cele peri te, ca să le afle. Trimisă solii săi la craiul leşescu, de-şi ceriia robii, ceia ce-i luase Tarnovschii hatmanul cu oaste cându venise la Hotin. Ci nimica nu au folosim, că nici cu o ispravă s-au întorsu solii săi înapoi.

Iar deaca s-au aşedzat Patru vodă la domnie, nemică de alta nu-i era grijă, numai cu toată casa sa a petrece în ospeţe şi în dezmierdăciuni.

Aceste poveşti ce spun de Patru vodă Rareş că au lăsat scaunul şi au pribegit preste munţi, la Ţara Ungurească şi de multe nevoi ce au petrecut acolo şi cum s-au dus de acolo la Ţarigrad, mai apoi iarăşi cum au dobândit domniia la moşiia sa, la Moldova, cronicariul leşescu de aceste poveşti foarte pre scurt scrie, că poate fi că nu au ştiut di toate. Iară letopiseţul cestu moldovenescu de ajunsu şi deschis, toate pre rându le însemnează, carile toate, daca le am luat sama, le-am socotit a fi adevărate şi le-am tocmit careleş la locurile sale.

CÂNDU S-AU BĂTUT PATRU VODĂ CU MAELAT VOEVODUL ARDEALULUI, ÎN ŢARA UNGUREASCĂ, CU UNGURII, 7049 <=1541>

Călcând ungurii priiteşugul ce avea cu Patru vodă, daca s-au aşezat al doilea rând, venit-au hochim împărătescu de la sultan Suleiman la Patru vodă, ca să margă asupra ungurilor Şi să prinză pre Maelat voevodul Ardealului şi i-au trimis într-ajutor pre Cuciuc Bali bei, cu oaste turcească, aşijderea şi pre Radul vodă cu muntenii. Vrându Patru vodă ca să împle voia stăpânu-său împăratului, în anii 7049 <= 1541 >> iunie 8, s-au pornitu cu toată puterea sa, de au trecut pre Oituzu, la Ardeal, dimpreună şi Radul vodă cu muntenii şi Chiuciuc bei cu turcii şi mergându cu toţi asupra lui Maelat voevodul Ardealului. încă n-au ajunsu la Făgăraşi, acolo i-au timpinat şi Maelat, domnul Ardealului, cu oaste ungurească şi dându războiu vitejaşte dispre amândoao părţile, iulie 20, perdu Maelat războiul şi pre însul încă l-au prinsu viu Patru vodă şi l-au ferecat *n obezi şi decii l-au trimis Patru vodă la Suleiman împăratul turcescu. Iar Patru vodă, prădându ţara şi arzându şi multă pradă fecându, s-au întorsu înapoi, fără de nici o sminteală.

CÂNDU AU PRĂDAT PATRU VODĂ A CINCEA OARĂ ŢARA UNGUREASCĂ, 7050 <=1542>, SEPTEVRIE ÎN 12 DN1

După ce au prinsu Patru vodă pre Maelat voevodul Ardealului şi l-au ferecat în obezi de l-au trimis la împăratul,

în al doilea an de iznoavă au venit carte de la împăratul sultan Suleiman, la Patru vodă, ca să margă să prade de iznoavă Ţara Ungurească pentru multe neîngăduinţe şi amestecături ce să aţiţa. Şi umplându Patru vodă zisa împăratului, ca să fie deplin, alta pentru că şi el avea scârbă mare spre unguri, pentru multe nevoi ce-i făcuse, încă cându era la Ciceu, de nu-şi era volnic cu nimica, mai apoi şi priieteşugul ce avea împreună îl călcase, rădicatu-s-au cu toată puterea sa şi au trecut la Ţara Ungurească, de au prădatu şi au arsu până la Cetatea de Baltă. Acolo au şăzut 6 zile şi multă pagubă făcându, s-au întorsu pre la Bistriţă, fără de nici o zminteală şi trecându muntele au ieşit la Câmpul Lungii şi s-au pogorât la Bae şi decii cu mare laudă s-au dus la scaunul său, la Suceava.

Cronicariul cel leşescu de această pradă, ce au făcut Patru vodă al cincilea rându la Ţara Ungurească, nimica nu scrie, că poate fi că de au mersu Patru vodă, nici un războiu cu niminea nu au făcut, că nu au fostu niminea ca să-i stea cineva împotrivă, ci au prădatu ţara şi s-au întorsu, pentru aceia n-au însemnam cronicariul cel leşescu. Iară letopiseţul cestu moldovenesc arată cu adevărat cum au mersu şi al cincilea rându Patru vodă la unguri, de au prădat şi au arsu, iară războiu cu niminea nu au făcut. Pentru aceia noi n-am lăsat aicea ca să nu pomenim.

Iara daca să întoarse Patru vodă de la Ţara Ungurească, într-aceia laudă au sfârşit mănăstirea Pobrata, carea era zidită de dânsul şi o au sfinţit. Aşijderea şi mănăstirea Raşca au început. Şi Dobrovăţul încă au săvârşim, de la Câpriiana mănăstirea au lucrat, încă şi alte lucruri bune multe să află făcute de dânsul, cumu-i la mitropoltia de Roman şi la mitropoliia de Suceava şi la mănăstirea de Bistriţă şi biserici de piiatră în Hârlău şi în Bae şi încă şi alte lucruri bune multe să află în ţară de dânsul făcute. Cu adevărat era ficior lui Ştefan vodă celui Bun, că întru tot simăna tătâne-său, că la războaie îi mergea cu noroc, că tot izbândiia, lucruri bune făcea, ţara şi moşiia sa ca un păstor bun o socotiia, judecată pre direptate făcea.

Almintrilea de stat era om cuvios şi la toate lucrurile îndrăzneţ şi la cuvântu gata, de-1 cunoştea toţi că iaste harnic să domnească ţara.

în luna lui mai, în 15 zile, au purces Iliiaşu vodă, ficiorul lui Patru vodă, la Ţarigrad.

CÂNDU AU MURITU PATRU VODÂ, V LEAT 7054 <=1546>

Patru vodă, fiindu bătrân de zile şi căzându în boală grea, au plătim datoriia sa, ce au fostu dator lumii şi s-au săvârşit septemvrie 2, vineri, la miazănoapte şi cu cinste l-au îngropat în mănăstire în Pobrata ce iaste făcută de dânsul, cu multă jale si plângere, ca după un părinte al său, carile n-au fostu mai jos decât alţii, ci au lăţit hotarul ţării, că pre săcui de multe ori i-au arsu şi i-au prădat şi luundii-le cetăţile şi oraşile, supt puterea sa i-au supus. Şi atâta groază le didease că la vremea norocului celui prostii, ce era şi prebeag la dânşii şi să scăpasă de domniie Şi după ce să dusese la turci, lăsându-ş doamna sa cu coconii şi avuţiia în Ciceu, necum să să bage să-i jefuiască, ce încă i-au păzit Şi i-au socotit până la venirea sa al doilea rându. Aşijdirea şi cu leşii de multe ori s-au bătut şi Pocutiia încă le au fostu luatu.

Mai apoi, după atâta trudă a sa, creştineşte în ţara sa s-au săvârşit, după ce s-au umplut domniei lui cei dintâi şi a cei de ᵃpoi 17 ani.

DE DOMNI1A LUI ILI1AŞ VODĂ, FICIORUL LUI PATRU VODĂ RAREŞ, CARELE MAI APOI S-AU TURCIT, 7055<=1546>,SEPTEVRIE

Pre urma lui Patru vodă Rareş cu dragoste rădicară boiarii cu toată ţara pre Iliiaşu, fiiu-său cel mai mare, la domnie, sâmbătă septevrie 3, că şi firea şi faţa îl lăuda să fie blându şi

milostivii şi aşăzătoriu, gândindu-să că va sămâna tătâne-său. Ci nădejdea pre toţi i-au amăgim, că dinafară să vedea pom înflorit, iară dinlăuntru lac împuţit. Că avându lângă sine sfetnici tineri turci, cu carii zioa petrecea şi să dezmierda, iar noaptea cu turcoaie curvind, din obiceele creştineşti s-au depărtat. In vedere să arăta creştinu, iară noaptea în slobozenie mahmetenească să dideasă. Şi atâta să călcasă legea creştinească, cât de-1 vrea cruţa Dumnezeu mult, pre toţi îi vrea duce din lumină la întuneric. Ci Dumnezeu în zilele lui atâta certare lăsase, că şi copacii şi pomii şi viile secase de geruri mari. Şi în domniia lui, sâmbătă după Paşti, au tăiat capul lui Vartic hatmanul în târgu Huşi şi l-au dus de l-au îngropam în mănăstire, în Pobrata, în anii 7056 <=1548>, aprilie 7.

Mai apoi între multe fărdelegi ce făciia Iliaşu vodă, umplându-1 satana de învăţătura lui, au lăsam domniia ia mâna fraţine-său, lui Ştefan vodă şi a mâni-sa, în anii 7059 <=1551>> mai 1 şi el s-au dus la împăratul Suleiman, de au priimit legea lui Moamethu, lepădându-să de Hristos, gândindu-să că va dobândi cinste mare de la împăratul. Ci mai apoi rău s-au înşelam, că după ce s-au turcim, apucându-1 şi îndulcindu-1 cu bine, l-au pus paşă la Dârstor, nume puindu-i Mahmet. Nici într-acea boierie ce-i dedesă împăratul, n-au trăit multă vreme şi îndelungată, ce după doi ani, îmbucându-1 mulţi din nepriietenii lui cu multe cuvinte rele către împăratul, au căzut la închisoare, că au trimis împăratul de l-au legat şi i-au luat toată avuţiia. Şi decii l-au trimis peste mare la Brusa, de l-au închis. Mai apoi de inimă rea, peste scurtă vremea au murit şi rău ş-au dat sufletul său în mâinile diavolului, în legea turcească. Acest Iliaş vodă au domnit la Moldova 4 ani şi 8 luni şi decii s-au turcit, cum am scris mai sus.

DE DOMNIIA LUI ŞTEFAN VODĂ, FICIORUL LUI PATRU VODĂ, FRATELE LUI ILIIAŞU VODĂ, 7059 <=1551>, IUNIE 15 ZILE

După ce au părăsit Iliaşu vodă şi ţara şi legea, iară boiarii şi lăcuitorii ţării să sfătuiră şi puseră domnu pre Ştefan vodă, ficiorul lui Patru vodă, în anii 7059 <=1551>, iunie 15, gândindu-să că de n-au simănatu lui Patru vodă cel dintâi, doară va face datoriia şi obiceiul părinţilor acesta. De care lucru şi el s-au apucatu cu osârdie şi spre toţi blându şi milostivii şi nevoitor spre lucruri bune, bisericilor s-au arătat cu dumnezeire mare, ca să poată stinge numele cel rău al fraţine-său. Şi ca să nu să vază ceva că iaste răsărit de la pravoslavie, toţi eriticii din ţara sa vrea, au să-i întoarcă, să fie la o lege, au să iasă din ţară. Pre armeni, pre unii de bunăvoie, cu făgăduinţe împlându-i, pre alţii cu sila i-au botezam şi i-au întorsu spre pravoslavie, mulţi din ţară au ieşitu la turci şi la Ieşi şi printr-alte ţări, vrându să-şi ţie legea sa. Cu aceastea vrându Ştefan vodă să astupe faptele frăţine-său, de lucruri ce făciia, cu nevoinţă siliia. Iară ce cerea pravoslaviia şi legea creştinească nu ţinea, că mai apoi nu numai lăcomiia şi asupreaiă făciia, ce şi curvie nespusă era într-însul, nu răbda de muieri cu bărbaţi, nu era fecioarele nebatjocurite, nu jupânesile boiarilor săi neasuprite. Mai apoi, de-i vrea fi a domni Culţii, nu vrea putea fi să nu urmeze frăţine-său.

DE MOARTEA LUI ŞTEFAN VODĂ, FICIORUL LUI PATRU VODĂ, FRATELE LUI ILIAŞ VODĂ, CARE AU PERIT LAŢUŢORA, V LEATO 7060 <=1552>, SEPTEVRIE

Petrecându aceste nevoi rele boiarii şi lăcuitorii ţării dispre domnu'său, Ştefan vodă, n-au mai putut suferi fărădelegile şi ăotăţile lui, ce întâi s-au sfătuit cu taină ce vor face, ca să să Poată curaţi de dânsul. Şi sfătuindu-să, aciiaşi aflară sfat ca să jungă degrabu la boiarii cei pribegi, carii era în Ţara Leşască

ieşiţi de multe nevoi. Decii, daca au avut ştire şi răspunsu de la dânșii, cum ei vor veni fără zăbavă, noaptea cu toţii s-au rădicat la podul de la Tuţora şi au tăiatu aţile cortului asupra lui Ştefan vodă şi cu multe rane pătrunzându-1, au muri tu, după ce au domnit doi ani şi patru luni.

CERTARE ŞI ÎNVĂŢĂTURĂ

Mulţi vor să zică cum au fost boiarii şi capetile ficleni, de au omorât pre cel mai mare, că pre cel mare Dumnezeu l-au lăsat şi judeţul său cel cerescu pre pământu i-au datu, cum iubeşte să vază judecătoriu blându în ceriu, aşa să arate blându şi el pre pământu acelora ai săi şi cum nu sufere Dumnezeu strâmbătatea, aşa şi el să nu facă altuia. Carele poate să fie om ca acela, să-şi vază muiarea sa silită şi batjocurită şi să sufere, carile nu va suspina văzându ficioara sa din sânul său, ce o au cruţat-o, să o ia şi să-şi râză de dânsa, carile mai apoi slujitorii! şi boiarinu va priimi să-i ia fămeia spre pofta sa cea neastâmpărată şi nu-i va gândi râu? Ci vom putea da vina aceluia ce nu va putea suferi amarul inimii sale, că nu el, ce Dumnezeu îi semeţeşte pre unii ca aceia, umblători şi certători de păcate ca acelea, ci nu ei de la sine, ci Dumnezeu i-au trimis sfârşenie, ca să nu să mai adaogă păcatul. Că cei buni vedem câ s-au săvârşim bine şi lăudat, iară cei răi rău s-au săvârşim. (După cuvântul prorocului la Psalom 33, zicându: „Moartea păcătoşilor iaste cumplită".)

DOMNIIA LUI JOLDEA VODĂ, CARILE AU DOMNIT 3 ZILE, VĂ LEATUL 7060 <=1552>, SEPTEMVRIE

Daca uciseră boiarii pre Ştefăniţă vodă la Tuţora, cu toţii s-au sfătuiţii şi au rădicam domnu pre Joldea şi i-au datu pre

Roxanda, să-i fie doamnă, fata lui Patru vodă, sora lui Ştefăniţă vodă. Şi deciia au purces Joldea vodă pre Jijiia în sus, să margă la Suceava, să facă nuntă şi au mersu până la Şipote, neştiindu nimica de venirea altui domnu.

înţelegându aceasta boiarii, carii fiindu pribegi în Ţara Ixşască ce s-au lucrat la Moldova, degrabu s-au adunam cu toţii de au sfătuit în pripă şi au aflat cum au vreme prin-demână să-şi margă la moşii. Şi îndată au căzut după Sinevschii voevodul rusescu şi hatmanul coruniei, ca să le dea ajutoriu, să vie în ţară. Ce voevodul, înţelegându-ş cu craiul, nimica nu au zăbovit, ci au strânsu oastea degrabă şi au purces spre ţară. Ci sfătuindu-să boiarii pribegi, carii era acolo, ca să nu vie fără cap, au rădicat domnu pre Petrea stolnicul, în Terebulea şi i-au pus nume Alexandru vodă, pe carile l-au poreclit Lăpuşneanul şi l-au ales pribegii dintru sine. Şi au întratu în ţară cu oastea leşască, pre cuvântul boiarilor celor de ţară, ce trimisese mai denainte vreme la pribegi în Ţara Leşască, ca să vie fără zăbavă cu cap, că ei vor sili să să curăţească de Ştefan vodă, cum s-au şi tâmplatu. Că gătindu-să pribegii cu oaste leşască să între în ţară, boiarii cei de ţară aflară vreme să să curăţască de Ştefan vodă şi, tăindu-i aţele cortului la Tuţora, l-au omorât, cum s-au pomenit mai sus.

Decii n-au aşteptat pre cuvântul ce trimisese la pribegi, ca să vie cu cap, ci îndată au rădicatu la domnie pre Joldea, cum s-au zis mai sus si au mersu până la Sipote spre Jijiia.

Int r-aceia vreme întrându şi pribegii cu Alixandru vodă în ţară şi de sârgu oblicindu că ţara au rădicat cap pre Joldea la domnie, carile mergea spre Suceava să facă nuntă cu Roxanda, de sârgu au trimis Alexandru vodă pre Motoc vornicul cu o samă de oaste înainte, ca să prinză pre Joldea vodă. Şi prin-2andu-i calea la Şipote, neavându el nici o ştire de nicăirea, l-au împresurat oastea cea leşască şi l-au prinsu viu. Pre carele mai ·poi, daca au sosit Alexandru vodă, l-au însemnat la nas şi l-au dat la călugărie.

DE DOMNIIA LUI ALEXANDRU VODĂ LĂPUŞNEANUL, CÂNDU S-AU AŞEZAT ÎN SCAUN LA SUCEAVA, VĂ LEATO 7060 < = 1552>

Deaca veni Alixandru vodă Lăpuşneanul în ţară şi însemnă pre Joldea la nas şi-1 dede la călugărie, decii luo pre Roxanda, fata lui Patru vodă, să-i fie doamnă lui, care era mai nainte să o ia Joldea. Şi cu dragoste îl priimiră boiarii şi, mergându pre la Hârlău, au tras la Suceava şi au şăzut în scaun. Decii s-au cununat cu Roxanda şi au făcut nuntă.

Intr-acelaş an fu omor mare şi iarnă grea. Decii daca să aşeză Alixandru vodă la domnie, nu grijiia de alta, numai de pace în toate părţile şi aşezarea ţării. Iară cu doamna sa, Roxanda, au avut doi ficiori, pe Bogdan şi pre Patru.

DE MĂNĂSTIREA SLATINA ŞI DE PÂNGÂRAŢ1

Mai apoi, domnind Alixandru vodă ţara, întru lauda lui Dumnezeu au zidit mănăstirea Slatina, cu multă chieltuială şi osârdie şi au sfinţit-o Grigorie mitropolitul şi la sfinţenie zic să fie fost preoţi cu diiaconi 116. Aceasta s-au lucrat în anul 7066 <=1558> şi o au sfinţit-o octovrie 14. Mai apoi şi Pângăraţul au făcut, mai mult de frică, decât de bunăvoie, că de multe ori arătându-i-să în vis sfântul mucenic Dimitrie, de-1 îngroziia ca să-i facă biserică pre acel loc, s-au apucat cu toată osârdiia şi au făcut.

Aceste poveşti ce sântu scrise mai sus, carile spun de Iliaşu vodă şi de Ştefăniţă vodă şi de Joldea vodă şi de Alexandru vodă, cronicariul cel leşescu tinde povestea mai deschis, iară nu aduce aminte de toate semnile pre rându câte s-au făcut. Iar letopiseţul moldovenescu măcarî că iaste scris pre scurt, însă arată toate semnele pre rându, carile toate le-au tocmit prin poveste, careleş la locurile sale.

CÂNDU S-AU AŞEZAT LA SCAUN ŞTEFAN CRAIUL UNGURESCU, FICIORUL LUI IANOŞU CRAIUL

Iară în al patrulea an a domniei lui Alexandru vodă, trimis-au împăratul Suleimanu hochim la Alixandru vodă şi la Patru vodă domnul muntenesc, ca să margă cu oaste în Ţara Ungurească, dupe pohta lor, să le puie craiu pre Ştefan, ficiorul lui Ianoşu craiului, la scaunul cel de moşie al tătâne-său.

Implând zisa domniii şi zisa mai marelui său, dusu-l-au şi l-au aşezat la domnie, aşa cumu-i zic ei, la crăie. Şi decii să plecară ungurii a da bir turcului. Iară domnii să întoarseră cu toată oastea lor, cineşi la locul său, aducându mult jaf şi dobândă de la unguri.

Pre aceia vreme fost-au iarnă grea, mare şi friguroasă, de au înghieţat dobitoacele şi heri pin păduri.

Vă leato 7066 <=1558>, ghenarie 1, pristăvitu-s-au Macarie episcopul de Roman, ziditoriul şi începătoriul mănăstirii Râşcăi, carile au fost la scaunul Romanului 27 de ani şi cu cinste l-au îngropat la mănăstirea sa, la Raşca. Pre locul lui fu sfinţit Anastasie, om destoinic a umplea slujba păstoriei sale, carile 14 ani au fostu episcop, mai apoi şi la mitropolie au ajunsu.

DE DOMNIIA LUI D1SPOT VODÂ ERETICUL, VĂ LEATUL 7069 <=156l>, NOEMVR1E 18

După al noaolea an a domniii lui Alixandru vodă I lăpuşneanul, s-au ivit Dispot pre poreclă, iar numele i-au fost Heraclu Vasilicu, ce au fost de naşterea sa din ostrovul Samos, carele fiind italian au fostu ştiind multe limbi, frânceşte, latineşte, greceşte şi nemţeşte. Acesta fiind nemerit în Ţara Leşască şi *ntre slujitori la războiu umblându, avându-şi viiaţă între soţii, s-au încleştat cu o samă de evanghelişti (că el încă n-au fost pravoslavnic) şi s-au făcut ficiorii de domnu. Şi nu putea aiavea

să să apuce să vie în ţară, căci Alixandru vodă vieţuia bine cu leşii, şi leşii avea legătura tare cu turcii pentru amistecături ca acestea. Iară Dispot pre ascunsu cu protivnicii săi să gătiia şi între cazaci ş-au făcut priieteni. Acestea înţelegându starostei de la margine, au datu ştire la craiul, craiul au trimis cărţile sale pretitinderea, de cap îngrozindu, carile să va băga să treacă piste învăţătura lui şi pre Dispot să-1 oprească la Pomoranu. Ci măcar că deodată au alinat lucrul, iară mai apoi Dispot de iznoavă mai bine s-au gătit, Inund întruajutoriu pre Albrihtu Laschii şi au întrat în ţară cu nemţii, cu şvezii şi cu spanioli şi cu Ieşi şi cu cazaci.

RĂZBOIUL LUI ALIXANDRU VODĂ LĂPUŞNEANUL, CÂNDU S-AU BĂTUT CU DISPOT VODĂ LA VERB1E, NOEMVRIE 18, 7069 < = 1561>

Alexandru vodă, daca au înţeles un lucru aşa degrab, cum Dispot vodă fără veste au întrat în ţară, de-1 împresură cu oaste streină, neavându de ce să apuca, ca dintr-un somnii deştep-tându-să, degrabu şi cu puţini negata i-au ieşit înainte la Jijiia. Că ţara pizmuind lui Alixandru vodă, n-au vrut să saie la oaste. Şi întâmpinându-să cu Dispot vodă, la Verbie, i-au dat războiu, noevrie 18 zile, în anii 7069 <=156l>. Ci cei puţini di cei mulţi şi cei negata de cei gata n-au putut suferi, ce au dat dosul. Şi Alixandru vodă au fugit în jos.

ÎNVĂŢATURĂ ŞI CERTARE

Zic unii că şi acolea să fie fostu războiul cu viclenie, că cela ce piierde, fieştecându nu va să afle vina sa, ci mută la altul, iară acestea de la Dumnezeu sântu tocmite, ca nimica să nu fie stătătoare pre lume, ci toate de răsipă şi trecătoare: pre cei de

jos îi suie şi pre cei suiţi îi pogoară, ca să fie de pildă şi de învăţătură noao, să cunoaştem că nu avem nimica pre lume, fără numai lucruri bune.

CÂNDU S-AU DUS ALIXANDRU VODĂ LĂPUŞNEANUL LAŢARIGRAD, VĂ LEATUL 7069 <=156l>, NOEMVRIE

Alixandru vodă, daca să bătu cu Dispot şi perdu războiul, fugi în jos spre Iaşi şi de acolo îşi luo doamna şi fugi la Huşi. Acolo să grijia să strângă ţara şi să ia ajutoriu de la turci, să să întoarcă asupra lui Dispot vodă, ci nimica n-au folosit. Că Dispot vodă daca s-au bătut cu Alixandru vodă la Verbie şi l-au răzbit pre Alixandru vodă, nu s-au pornitu după dânsul, ci s-au întorsu spre Suceava şi au apucat scaunul şi cetatea Sucevii cu toată averea lui Alixandru vodă. Decii pre slujitori îi umplu cu bani, pe boiari cu cuvinte dulci îi îmblânziia şi să făgăduia să le facă bine mai mult decât vor pofti ei. Aşa umplându pre toţi de nădejde, i s-au închinat Ţara de Sus toată şi s-au gătit de iznoavă asupra lui Alixandru vodă. Şi au pogorât la Iaşi, apoi ta Huşi, ca să poată apuca pre Alixandru vodă acolo. Ci Alixandru vodă, auzindu şi văzându că iaste golit de tot ajutoriul său, s-au pogorât la Chiliia şi de acolo s-au dus la mipărăţie, ca de acolo să să ajutorească.

CÂND AU TRIMIS DISPOT VODĂ LA ÎMPĂRĂŢIE PENTRU STEAG

Dispot vodă după goană ce au gonit pre Alixandru vodă, PanălaHusL s-au întorsu înapoi şi au venit până la Iaşi, unde au poftit vlădicii, pre Grigorie mitropolitul şi Anastasie episcopul de Romanul şi episcopul Evthimie de Rădăuţi şi toţi boiarii ţărâi, de i-au cetit molitva de domnie şi i-au pus nume

Ion vodă Dispot. Decii Dispot vodă au trimis boiarii de ţară la Ţarigrad, la împărăţie, pentru steag. Şi cu bani umplându gurile vrăjmaşilor şi ş-au aşezat domniia şi i-au trimis şi steag. Iară daca i-au sosit steagul la Iaşi, decii s-au dus la Suceava, cu mare bucurie. Iară Alixandru vodă, daca s-au dus la împărăţie, fu trimis la Iconiia.

CÂNDU S-AU AŞEZAT DISPOT VODĂ LA SCAUN LA ŢARA MOLDOVEI

Dispot vodă, daca au dobândit domniia şi i-au venit steagul de la împărăţie şi s-au aşezat la scaun, blând să arăta şi tuturor cuvios şi aiavea pravoslavnic, iară la taină eretic şi avea sfetnici de ai săi, de o lege cu dânsul. Mai apoi ş-au ivit şi necredinţa lui.

Trimis-au după aceia soli la craiul leşesc şi la împăratul nemţescu, dându-le ştire că s-au aşezat la domnie şi pre soli bine i-au primiit şi au fostu bucuroşi unuia ca acestuia ce slujăse şi la curtea împăratului nemţescu şi la corona leşască. Mai apoi puse pre ţară greotăţi mari, bisericile dezbrăca, arginturile le lua, de făcea bani şi altile câte nu au zis ţara că va vedea. Făcându acestea Dispot vodă, iară Laschii carile venise cu dânsul, cunoscându că va veni asupra lor rău, s-au dus înapoi.

PENTRU ACEST DISPOT VODĂ, DE UNDE S-AU IJDĂRÂT ŞI ÎN CE CHIP Ş-AU SCOS NUME DE DOMNIE

Pentru domniia acestui Dispot vodă letopiseţul acest moldovenescu foarte pre scurt scrie, că numai ce arată cum au venit Dispot din Ţara Leşască cu oaste leşască streină şi s-au lovit cu Alixandru vodă la Verbie şi au biruit pre Alixandru vodă şi l-au gonit până la Huşi şi decii s-au-întorsu la Iaşi, unde i-au citit vlădicii molitva de domnie şi i-au pus nume Ion vodă.

Şi arată câţi ani au domnit, iară de lucrurile şi războaiele ce s-au făcut în zilele lui, nimica nu însemnează, nici arată de ce rudă iaste.

Iară răposatul Ureche vornicul, vrându să arate această poveste a lui Dispot mai deschis şi mai adevărat, împreunându izvoadile, au cetit la cronicul leşescu, carile iaste izvodit de cronicariul Bielschii şi de acolo aflându mai ales de Dispot, au scos această poveste ce mai sus scrie, că iaste Dispot de la ostrovul Samos de naşterea sa şi cum s-au împrietenit cu laschii şi au venit cu oaste spre Moldova şi au gonit pre Alexandru vodă şi au apucat scaunul şi decii, toate pre rându, cum spune mai sus. Insă mai adevărat nu-l arată de unde s-au ijdărât şi cum ş-au scos nume de domnie.

Iară eu Simion dascălul, vrându cu adevărat ca să pociu dovedi acest lucru mai ales şi mai deschis pentru Dispot vodă, cetindu izvoadile, am cercat şi eu la cronicul leşescu şi am aflatu izvodul carile iaste chizmitu mai denainte vreme de Alixandru Gvagnin pre limba latinească şi decii dipre acela izvod l-au izvodit Martin Paşcovschii, din limbă latinească pre limba leşască, de acolo şi au am silit cu nevoinţă de am izvodit dipre acela izvod, pre limba românească această poveste lui Dispot, de unde s-au ijdărât şi în ce chip ş-au scos nume de domnie.

MARTIN PAŞCOVSCHII

Pentru acesta Dispot vodă, scrie Martin Paşcovschii, eronicariul leşescu că oarecându au fost un Dispot oarecarile, lăcuind la Moldova, om de *cinste* şi de folos foarte, carile întru nimica n-au fostu mai de jos decât cei de frunte, avându şi un nepot anume Vasilicu. Acesta Dispot şi cu nepotu-său, viind Alixandru vodă la domnie, de frica lui, cu toată averea lui au pribegit din ţară şi au tras spre Râm, unde nu multă vreme au perit nepotul lui Dispot la un războiu. Şi de acolo

mutându-să Dispot la alt ostrov, ş-au cumpărat ocine şi s-au aşezat. Unde nu după multă vreme au murit şi Dispot, rămâindu-i toată avuţiia lui pre mâna slugilor sale. Şi fiind unul dintre slugi de rudă grecu, anume Heraclu, carile era de folos şi mai de cinste decât toţi şi mai credincios la Dispot decât toate slugile, fiindu şi om isteţu la fire şi ascuţit la minte, au chiematu pre toţi tovaroşii săi, pre slugile lui Dispot şi le zise: „Fraţilor, iată stăpânul nostru muri şi averea lui toată pre mâinile noastre rămasă. Şi iată cumu-i obiceiul la acesta loc, că daca moare omul şi nu are ficiori sau altă rudă, iau judecătorii rămăşiţa toată a mortului. Şi acmu de vor oblici de moartea lui Dispot, vor veni de vor lua toată avuţiia stăpânu-nostru şi noi vom rămânea cu nimica. Iară de veţi vrea să mă ascultaţi pre mine şi să faceţi precum voiu zice eu, noi fără grijă vom fi dintr-acolo şi avuţiia stăpânului nostru noi o vom pojivăi, numai să priimiţi un cuvântu, să mă mărturisiţi pre mine că sântu nepot lui Dispot şi Dispot au murit şi avuţiia lui pre mâna mea au rămas. Şi să mă mărturisiţi la judecători, cum nu voiu să vă plătescu simbriile, că ei nu ştiu că Vasilicu, nepotul lui Dispot, au murit la războiu. Ci văzându ei că mă mărturisiţi că sântu nepot lui Dispot şi mă pârâţi pentru simbrii, vor crede cu adevărat că sânt nepot lui Dispot şi nu vor lua avuţiia stăpânii nostru, ci vor zice să plătescu simbriile. Decii vom împărţi toată avuţiia, stăpânului nostru dimpreună şi eu voiu lăsa să luaţi voi tot ce va fi, numai să-mi daţi mie catastişile şi zapisile, câte sântu, toate, şi ceva bani de cheltuială, cât vă veţi îndura, că voao nu vă sântu de nimica acele hârtii, nici vă sântu de o treabă. Şi decii ne vom răşchira, carile încătro îl va îndrepta Dumnezeu".

Deci ei cu toţii priimiră aceste cuvinte şi i să jurară cum, nu numai înaintea judecătorilor sau cătră alţi oameni, ce şi printr-alte ţări îl vor mărturisi cum iaste Vasilicu, nepotul lui Dispot. Aşa meşterşuguindu-i într-acestaşi chip Heraclu cu tovaroşii săi au împărţitu avuţiia lui Dispot, şi el au apucat

catastişile şi zapisile întru carile au fostu şi diresile cele de domnie a lui Vasilic, nepotului său, al lui Dispot, carile perise la războiu. Şi au luat şi-.din bani oarece, ca să-i fie de cheltuială. Şi împreunându-i tovaroşii numele său, i-au zis Heraclu Vasilic, nepotul lui Dispot, luundu numele celuia ce perisă la războiu.

Şi decii răşchirându-să în toate părţile, Dispot au apucat nume de domnie şi au trecut la Ţara Nemţască. Căruia daca i-au luat sama chesariul nemţescu, cu dragoste l-au priimitu, daca ş-au arătat diresile cele de domnie, l-au crezut cu adevărat că iaste nepot lui Dispot şi era la cinste mare. însă lui nu-i era de cinste, ci socotiia cum ar putiia face cumva să dobândească domniia la moşiia sa, la Moldova. Carile umblându pentru domnie, au lăsat nemţii şi au trecut la Ieşi si slujindu corunei leşeşti şi umblându între voinici la războaie, s-au împrietenit cu Albrihtu Laschii voevodul Siraschiii, carile daca i-au luat sama, cu toată nevoinţa au silim ca să-1 ducă la domnie, adeverindu-să Dispot că oricât va chieltui pentru dânsul, îi va întoarce mai cu asupra chieltuiala. Acestea cuvinte înţelegându-le Laschii, s-au înfârtăţit cu dânsul.

CÂND AU OTRĂVIT ALEXANDRU VODÂ PRE DISPOT

înţelegând Laschii şi cu Dispot de multe asupreale ce făciia Alixandru vodă boiarii or săi, gândiră că pre lesne să vor împrieteni cu o samă de boiari de ţară. Şi sfătuindu-să amândoi, au lăsat Dispot ca să strângă Laschii oaste, iară el făcându-să om prostii, fiind necunoscut, s-au dus în ţara, la Moldova. Că fiindu om cu minte mare, umblându cu taină pre la boiari, pre toţi i-au făcut priietini. Mai apoi umblându cu înţelepciune niare, s-au apropiiatu de au grăit şi cu Roxanda, doamna lui Alixandru vodă, carea i-au fost soră bună. Roxanda au spus lui Alixandru vodă de dânsul şi s-au rugatu să aibă socotinţă, nici Alixandru vodă i-au frântu voia, ci l-au priimitu. Mai apoi,

după multă vreme, prepuindu-ş Alixandru vodă pre Dispot, l-au otrăvit pre ascunsu. Carile daca s-au priceput într-acesta chip otrăvit, s-au dat la doftor, de s-au păzit şi nimica nu i-au fost. Iar Laschii în Ţara Leşască, zălojindu-ş multe sate şi ocine şi luundu bani dupre la alţii şi strângiia oaste. Iar Dispot daca au ieşit de la doftor, îndată au fugit în Ţara Leşască şi s-au dus la priietinul său, la Laschii şi i-au povestim de toate câte petrecuse la Moldova.

CÂND AU PURCES DISPOT ŞI CU LASCHII ÎNTÂI SPRE ŢARA MOLDOVEI CU OASTE

Laschii voevoda Siraschiii daca au strânsu vreo 4.000 de oameni pre leafă, luundu pre Dispot cu sine, au tras spre hrănita Moldovei unde sosindu la Nistru şi gătindu-să să între în ţară, au prinsu veste Alexandru vodă, cum Dispot vine cu oaste leşască asupra lui şi au sosit la margine. Alixandru vodă degrabu să găteaşte cu vreo patru zeci de mii şi le au ieşit înainte la Nistru, aşteptându pre Laschii şi pre Dispotu.

CÂNDU AU VENIT VESTE LA ALEXANDRU VODĂ, CUM CĂ AU MURIT DISPOT

Inţelegându Albrihtu Laschii şi cu Dispot cum Alexandru vodă le au ieşit înainte la margine cu atâta putere, n-au cutezat să între în ţară, ci s-au întorsu înapoi, cruţându-să pre altă dată şi au răşchirat oastea toată pre la sate, lăsându-le cuvântu, când le va da ştire, să fie cu toţi gata. Iară pre Dispot l-au închis Laschii într-o taină a sa, unde niminea nu întră acolo, fără numai Laschii şi au scos cuvântu la gloate cum Dispot s-au războlit.

Şi aşa din zi în zi, arătându-să 1 .aşchii cu voie rea cătră toţi pentru boala lui Dispot şi umblându tristu, nu după multă vreme, într-una din de zile au ieşit Laschii afară la gloate, arătându-să posomorât la faţă şi cu haine negre, arătându-să jalnicu şi cu voie rea, mărturisindu către toţi cum Dispot au murit. Şi au învăţat să grijească ce trebuie la pogrebanie şi au poruncim de au făcut un sicreiu şi l-au băgat în taină unde era Dispot, şi au pus în sicriiu o piiatră mare şi au smolit sicriiul bine, cum ar fi om mortu într-însul, zicându că au smolit pre Dispot într-însul. Şi decii aducându preoţi mulţi cu toate gloatile sale şi cu multă jale au făcut îngroparea şi au astrucat acel sicriiu.

Decii vrându Laschii ca să crează cu toţii că au murit Dispot, au trimis cuvântu şi scrisori în toate părţile, dându ştire de moartea lui Dispot. Iară pre ascunsu cum putea mai vitejaşte să gătiia. Şi fiindu acolo şi iscoadile lui Alixandru vodă şi, văzându ei cu ochii lor cum Dispot au murit şi l-au îngropat, de sârgu au alergat la Alixandru vodă, ducându-i veste bună, cum Dispot au murit şi au văzut cu ochii săi unde l-au îngropat Şi cum iaste Laschii jalnic pentru moartea lui Dispot. Crezându Alixandru vodă aceste cuvinte cu adevărat, cum au murit dispot, cu mare dar au dăruit pre vestitoriul acela şi, bucurându-să că s-au mântuit de vrăjmaşul său, au slobozit °Ştile pre acasă.

CÂNDU AU MERSU AL DOILEA RÂNDU LASCHII CU DISPOT CU OASTE SPRE ŢARA MOLDOVEI, ASUPRA LUI ALIXANDRU VODĂ ŞI Ş-AU DAT RĂZBOIU LA VERB1IA, 7069 <=1561>, NOEMVRIE 18

Albrihtu Laschii voevoda Siraschiii, scoţându cuvântu în toate laturile cum Dispot au murit şi înţelegându cum Alixandru vodă ostile sale le au răşchirat, aflâ vreme prin

demână ca să lovască fără veste de iznoavă asupra lui Alixandru vodă. Şi de sârgu au trimis la poruşnici, cum mai curându ca să să strângă oastea toată la un loc. Unde dac-au adunat oastea, s-au aflat de toată 12.000 de oameni. Şi decii au zis Laschii lui Dispot să să scoale din morţi, adecă să iasă de la taină, unde era închis. Şi de sârgu mergându spre hrănita Moldovei, fără veste au trecut Nistrul. Unde înţelegându aşa degrabu socotitorii lui Alixandru vodă ce era la margine, de sârgu au alergam la domnu său, la Alixandru vodă, de i-au dat ştire cum Dispot îl împresoară fără veste şi au întrat în ţară. De care lucru cu adevăraţii ştiind Alixandru vodă că Dispot au murit, n-au crezut, ci au învăţat să taie capul aceluia ce au adus această veste, dându-i vină că face spaimă ţării, că el ştie bine cum Dispot au murit. Însă nesăvârşindu-să olăcarii, viind unul după altul şi tot o veste spun, cum Dispot soseşte, înţelegându aceasta Alixandru vodă, deşteptându-să ca dintr-un somnii, un lucru aşa degrabu neavându di ce să apuca, fiind oastea răşchirată cineşi pre acasă, au apucat puşcile cu vreo 1.500 de oameni, ce au putut strânge degrabu şi au ieşit înaintea lui Dispot, la Jijiia, la sat la Verbie. Şi au tocmit puşcile împotriva podului, ca să poată sprijeni pre Dispot. Unde făcându năvală mare pedestraşii lui Laschii, au apucat puşcile şi le au întorsu spre oastea lui Alixandru vodă. Unde împresurându pre moldoveni cu focul puşcilor şi din sineaţe cu gloanţile ce pica ca ploaia, de multe rane n-au mai putut suferi moldovenii, părăsindu pre domnul său, pre Alixandru vodă, au dat dosul a fugi şi au rămas izbânda la Ieşi.

Iară Alixandru vodă, vâzându-sea golit şi părăsit de tot ajutoriul, au fugit în jos spre Huşi şi de acolo s-au dus la turci. Iar Laschii au tras la Suceava şi au aşizatu pre Dispot la scaun. Iară el nu după multă vreme s-au dus înapoi, lăsându lui Dispot oaste, joimiri şi nemţi şi unguri, ca să-i fie de apărare, dincătro va avea nevoie, iară lui să-i întoarcă toată chieltuiala ce au făcut până l-au aşezat la domnie.

PENTRU IZVODUL AMÂNDUROR CRONICARILOR LEŞĂŞTI ŞI DE TOCMEALA LOR

Pentru acestu Dispot vodă letopiseţul cest moldovenescu foarte pre scurtu scrie, iară cronicarii cei leşăşti spun mai deschis şi de ajunsu, măcar din ceputul lui Dispot nu spun amândoi într-un chip. Iar mai apoi tot să tocmescu, că cu această dată tot au fostu izbânda la Dispot vodă, că au bătut pre Alixandru vodă şi au apucatu scaunul. Unde daca s-au aşezat la domnie, multe răotăţi făciia priste voia ţărâi, pre carile mai apoi nu l-au putut suferi boiarii şi ţara, văzându de la dânsul atâta pedeapsă şi strâmbătate asupra lor, carile de-1 vrea cruţa Dumnezeu îndelungu la domnie, nu vrea putea fi într-altu chip, ca să nu primenească legea şi să nu răsipască ţara.

Pentru aceia şi eu, văzând că de aicea înainte să tocmesc scrisorile la poveste amânduror cronicarilor, am silit de am împreunat scrisorile lor la un loc; cronicarii aleg carele au scris.

CÂNDU S-AU SFĂTUIT LASCHII CA SĂ SCOATĂ PRE DISPOT VODĂ DIN DOMNIE

De această poveste scrie cronicariul Martin Paşcovschii, cuni Albrihtu Laschii voevoda Siraschiii, daca au aşezat pre dispot vodă la domnie cu multă a sa chieltuiala, s-au dus înapoi la Ţara Leşască lăsându cuvântu lui Dispot vodă ca să-i trimită tot ee au chieltuit pentru dânsul, să-şi răscumpere satile şi ocinile carile zălojise pentru Dispot. Ci Dispot daca s-au văzut aşezat la domnie, nimica de aceasta nu grijiia, ci numai de a prădarea şi a face răotăţi în ţară, cele-şi făciia. Aşa întrându

scârba între dânşii, înţelegându Laschii de atâta asuprele şi strâmbătăţi de face ţării şi lui nu-i plăteşte chieltuiala, gândi ca să-1 scoată din domnie. De care lucru daca s-au adunat la seim, la Petricov cu Dumitraşco Vişnoveţschii, carile şi acela era om cu putere mare şi sfătuindu-să amândoi, au tocmit Laschii ca să-1 ducă la domnie şi să scoată pre Dispot. De care lucru încredinţându-să amândoi, nu după multă vreme s-au rădicat Vişnoveţschii cu oaste câzăcească şi au venit la Nistru, aşteptându acolo şi pre Laschii, ca să margă asupra lui Despot.

CÂNDU S-AU SFĂTUIT BOIARII ŢĂRII MOLDOVEI SĂ SCOATĂ PRE DISPOT VODĂ DIN DOMNIE

într-aceia vreme sfătuindu-să boiarii ţării dimpreună cu episcopii, ce vor face cu acel răsipitor de lege, că nu numa că calcă obiceele ţării şi face şi jafuri, ce şi legea cu totul rămăsese de batjocură. De care lucru cu toţii, mai cu deadinsul sfătuindu-să cu Tomşa hatmanul, ca să scoată pre Dispot din domnie şi aşa jurară pre Tomşa carile era cu inimă tare, ca să fie el începătorii! acestui lucru.

într-aceia vreme înţelegându boiarii cum Dumitraşco Vişnoveţschii au venit la Nistru cu oaste căzăcească şi aşteaptă pre Laschii, vrându să vie asupra lui Dispot vodă şi s-au sfătuit cu toţii şi au ales ca să trimită la dânsul, să-1 pohtească să vie la domnie şi să nu zăbovească, nici să vie cu oaste multă, că pot ei cu ţara să-i dea domniia fără oaste, nici să aştepte pre Laschii, zicând că de va veni Laschii, va fi slava lui, iară nu a lui Vişnoveţschii. Văzându aceste cuvinte Vişnoveţschii şi adeverinţa boiarilor de ţară, au întrebat sfat de Pisatcenschii poruşnicul său, cum va face, aştepta-va şi pre Laschii au ba, că boiarii cei de ţară îl poftescu. Deci Pisatceschii negândindu-să de vicleşug, văzându atâta adeverinţă de la boiarii ţării, i-au zis să nu aştepte pre Laschii, ci să margă la domnie, deaca îl poftescu boierii, să nu fie lauda lui Laschii, ci a lor. Ascultându acesta sfat Vişnoveţschii s-au gătit cu vreo 500 de oameni, ca să vie spre ţară.

CÂNDU AU PRINSU DE VESTE DISPOT VODÂ CĂ VINE VIŞNOVEŢSCHII ASUPRA LUI

Tomşa hatmanul vrându să amăgească pre Dispot vodă, să-i răşchire oastea, ca să nu aibă cu ce să sprijini despre vrăjmaşii săi, arătându-să priiatin, au spus lui Dispot vodă, cum Vişnoveţschii să găteşte şi vine asupra lui şi au sosit la Nistru şi au chiematu întru ajutoriu şi pre tătari şi încă adăogea de zicea că tătarii stau gata la margine şi vor să între în ţară.

CÂNDU AU TRIMIS DISPOT VODĂ LA VIŞNOVEŢSCHI PENTRU PACE

Scrie cronicariul leşescu Martin Paşcovschii că deaca au înţeles Dispot vodă de venirea lui Vişnoveţschii, ştiindu că dispre Laschii, de unde-i era toată nădejdea, are scârbă mare, pentru ce nu-i întorsese chieltuiala, socoti că de acolo nu să va putea ajutori, înţelegându că şi Laschii va să fie cu Vişnoveţschii asupra lui, neştiind nimica de vicleşugul boiarilor săi, au trimis sol la Dumitraşco Vişnoveţschii pentru pace, giuruindu-i 1.000 de cai şi câteva mii de boi, numai sa facă pace şi să să întoarcă înapoi. De care lucru întrebându Vişnoveţschii sfat de Pisacenschii poruşnicul său, de la carile pentru sfatul lui mai ˑpoi i-au venit toată răotatea asupra capului lui, că vrând ^işnoveţschi să facă pace pre cuvântul lui Dispot şi să să întoarcă înapoi, iară Pisacenschii tot l-au îndemnat ca să margă, ˑicându că deaca îl pohtesc boiarii şi ţara, mai bine să fie el stăpân decât altul. Şi aşa Vişnoveţschii, ascultându sfatul lui Pisacenschii, nu făcu pace cu solii lui Dispot, ci s-au pornim spre ţară, unde mai apoi şi capul ş-au pus.

CÂNDU AU TRIMIS DISPOT VODĂ SĂ FACĂ PACE CU LASCHII

Văzându Dispot vodă că dispre Vişnoveţschi nimica nu foloseşte, au trimis iarăşi la priiatinul său, la Laschii, cu multă rugăminte, ca să-şi întoarcă scârba dispre dânsul şi să nu-1 lase la nevoia lui, ci să-i vie întru ajutor, să-1 sprijinească dispre vrăjmaşii săi şi ce va fi pohta şi chieltuiala lui, şi de întâi şi de apoi, toată să i-o întoarcă şi încă şi alte daruri multe i-au adeverit. Unde văzându Laschii rugămintea lui Dispot, fiindu şi Laschii atuncea sosit la Nistru, la marginea ţărâi, au chiematu pre toţi poruşnicii săi şi au cetit cartea lui Dispot înaintea lor a tuturora. De care lucru întrebând sfat de dânşii: scoate-va pre Dispot din domnie, au sprijini-l-va dispre vrăjmaşii săi? înţelegându poruşnicii aceste cuvinte, văzând că şi Vişnoveţschii nu i-au aşteptam, precum le era tocmeala, ci au întrat în ţară, au sfătuit pre Laschii să nu lase pre Dispot la nevoie de vreme că mai nainte cu ajutoriul lui l-au aşezat pre Dispot la domnie, zicându că de va ieşi Dispot din domnie şi chieltuiala lui Laschii va fi perită. Iară de va fi Dispot la domnie, tot iaste cu nădejde că-i să va întoarce cheltuiala. De care lucru luundu Laschii acesta sfat, au purces ca să apere pre Dispot vodă. Unde au venit Laschii la ţermurile Siretiului cu patrusprăzece mii de oameni.

CÂNDU AU VICLENIT TOMŞA HATMANUL PRE DOMNU-SĂU, DISPOT VODĂ ŞI OASTEA I-AU RĂSIPIT. DE ACEASTA POVESTE SCRIE BIELSCHII CRONICARIUL LEŞESCU

într-aceia vreme înţelegându Tomşa hatmanul cum Vişnoveţschi au întrat în ţară, aflǎ vreme ca să viclenească pre domnu-său, Dispot vodă, şi merse de-i spuse de venirea lui Vişnoveţschii, zicându că au chiemat şi pre tătari într-ajutoriu

şi au întratu în ţară. Aşa spăimântându-1 cu acestea cuvinte, au poftit să-i dea lefegii lui ce avea, că era nemţi, unguri, Ieşi şi oameni streini, ca să iasă cu dânşii împotriva tătarilor, zicându că de va putea opri tătarii, să va întoarce de sârgu înapoi şi pre Vişnoveţschii pre lesne va sprijini, că până la aceia vreme să va strânge şi ţara şi pre lesne să vor curaţi de vrăjmaşii săi. Crezându Dispot acestea cuvinte, datu-i-au slujitorii săi nemţii, fără pedestrime, carii i-au oprit lângă sine, pre carii era nădejdea.

CÂNDU AU PERIT NEMŢII LUI DISPOT

Aicea nu să potrivesc la poveste cronicarii leşeşti. Cronicariul leşescu Martin Paşcovschii scrie că s-au rădicat Ianoşu craiul ungurescu într-aceia vreme cu câtăva oaste şi apropiindu-să la hrănita Ardealului suptu munţi. înţelegându de aceasta boiarii moldoveneşti, fiindu vicleni domnu-său, avură prileju ca să împuţineze oastea lui Dispot vodă, ca să trimită oastea dispre hrănita ungurească, să fie strajă. Şi aşa au trimis Dispot nemţii săi, carii era slujitori la dânsul şi pre o samă de moldoveni. Şi cu dânşii au trimis pre Tomşa hatmanul şi pre Motoc vornicul şi alţii cu dânşii, carii avându viclenie ascunsă la inima sa asupra domnului său, au învăţam cu taină pre moldoveni, carii noaptea, daca au adormit nemţii, i-au mipresuratu molovenii şi pre toţi i-au tăiatu, ne avându ei nici o grijă dispre soţiile sale.

într-aceia vreme fiindu Dispot vodă închis în cetatea Sucevii de frica lui Vişnoveţschii, că nici Vişnoveţschii nu era departe, de sârgu s-au vârtejit Tomşa cu Motoc şi cu moldovenii şi au încunjurat cetatea, că ungurii lui Dispot încă-i pleease Tomşa spre sine. Iară Dispot vodă numai ce rămăsese cu pedestraşi. Şi puindu Tomşa strajă pregiur cetate, au ieşit înaintea lui Vişnoveţschii la Siretu, cum să va pomeni mai jos.

BIELSCHII CRON1CARIUL LEŞESCU ACEASTA POVESTE CE SCRIE MAI SUS PENTRU MOARTEA ACESTOR NEMŢI NU O SCRIE AŞA PRECUM O SCRIE MARTIN PAŞCOVSCHII, CE SCRIE ÎNTR-ALT CHIP, DE SĂ TOCMEŞTE CU LETOPISEŢUL CESTU MOLDOVENESCU, CUM VEI VEDEA, CETINDU ÎNAINTE

Tomşa hatmanul, daca ş-au tocmim lucrurile sale cele de viclenie dispre domnu-său, Dispot vodă, înţelegându că Vişnoveţschii va să între în ţară, datu-i-au ştire de Vişnoveţschii cum vine, zicându că au chiemat într-ajutoriu şi pre tătari, carii au întratu în ţară şi au poftim să-i dea lefecii lui, nemţii, ca să iasă cu dânşii împotriva tătarilor şi apoi să va întoarce împotriva lui Vişnoveţschii. De care lucru ascultându-1 Dispot vodă, datu-i-au lefeciii săi, nemţii, pe carii daca i-au apucat Tomşa la mâna sa, au purces cu oaste în jos şi au trecut Prutul pre la Frăţileni şi tabăra ş-au pus la sat la Săpoteni. Şi daca s-au aşezat acolo, la vreme de mas, Tomşa şi cu alţi împotrivitori ai săi au sfătuit în ce chip vor putea pleca nemţii, ca să fie întru una cu dânşii asupra lui Dispot. Ce ştiind că nemţii unde slujăscu, cu direptate slujăsc domnu-său şi pre lesne îi vor pleca, ci aflară să trimită iscoade pre ascunsu, să nu ştie nemţii, să să facă a să duce împotriva tătarilor, mai apoi întorcându-să, să aducă veste bună, cum tătarii s-au întorsu înapoi. Şi cându fu a doao zi, făcură veste că s-au întorsu tătarii şi pentru bucurie ziseră boiarii să să veselească toţi şi cinstiră pre nemţi, până îi îmbătară şi priste noapte îi uciseră pre toţi.

DE DOMNIIA LUI ŞTEFAN VODĂ TOMŞEA, 7071 <=1563>, AVGUST

Iară a doao zi dimineaţa, după sfatul ce sfătuisă boiarii şi uciseră pre acei nemţi ai lui Dispot vodă, cu toţii rădicară domnu pre Tomşa hatmanul şi-i puseră nume Ştefan vodă. Decii

degrabu purcesiră spre Suceava, ca să încunjure cetatea, până nu prinde de veste Dispot vodă. Şi daca sosiră la cetatea, avându ştire cum soseşte Vişnoveţschii, puse strajă pre lângă cetate şi încă de acestea Dispot vodă nimica nu ştiia, Tomşa au ieşitu înaintea lui Vişnoveţschii, la podu la Vercicani, pre Siretiu.

BIELSCHI ŞI MARTIN PAŞCOVSCHII AMÂNDOI CRONICARII LEŞÂŞTI SCRIU

Aşteptând Tomşa pre Vişnoveţschii cu oaste tocmită la pod, la Vercicani, iată au sosit şi Vişnoveţschii cu cazacii săi. Ci Vişnoveţschii nu veniia ca la un războiu, ci ca la o domniie deşartă de stăpâni, cu puţini şi încă el fiind bolnav de sănătate. Şi acoperindu-i negura deodată, Tomşa cu oastea sa cea tocmită far' veste i-au lovit, de i-au spart şi i-au răsipit. Şi pre mulţi i-au prinsu vii, unora le au tăiat urechile şi i-au slobozit, pre alţii dimpreună cu domnu său, Dumitraşco Vişnoveţschii, i-au trimis la împărăţie. Că Vişnoveţschii neavând nădejde de o poticală ca aceia şi fiind negata, lovindu-i Tomşa fără veste, pierdu Vişnoveţschii războiul şi au dat dosul a fugi. Şi văzându că nu va scăpa, că era slabu de boală, au întrat într-o căpiţă de fân, la un sat la Botăşani. Viindu un popă la fân, să-1 încarce, l-au aflat ascunsu şi l-au dus la Tomşa, de l-au închinam. Mai apoi precum s-au pomenim mai sus, l-au trimis la împărăţie dimpreună cu cumnatu-său, Pisatcenschii, de i-au închinat.

DE MOARTEA LUI DUMITRAŞCO VIŞNOVEŢSCHII

Aducându oamenii Tomşii pe Dumitraşco Vişnoveţschii şi pre cumnatu-său Pisatcenschii la împărăţie, au dat preste oamenii lui Alixandru vodă, carii veniia să ia ţara cu cărţile apăratului. Că împăratul auzindu de atâtea amestecături ce să fac în ţară şi să scoală unul preste altul, nu suferi, ci dede

domniia iarăşi lui Alixandru vodă Lăpuşneanul şi scaunul cel dintâi. Aşa daca timpinară ducându pre Dumitraşco şi pre Pisacenschii la Ţarigrad, îi luară din mâinile oamenilor Tomşii şi trimiseră de i-au închinat de la Alexandru vodă, zicându că ţara pohteşte pre dânsul şi în nădejdea lui au făcut slujba împăratului. Iară împăratul pre Vişnoveţschii şi pre Pisacenschii i-au pus în cârlige dispre Galata şi acolo au trăit vii, până a treia zi, cu multe sudălmi şi ocări spre Mehmet. Mai apoi turcii ca într-o proşcă săgita într-înşii, de-i umplea de săgeţi şi aşa s-au sfârşit viiaţă lor.

CÂNDU AU MERSU ŞTEFAN VODÂ TOMŞA ASUPRA DOMNULUI SÂU, DISPOT VODÂ

Ştefan vodă Tomşa, după izbândă cu noroc ce au bătut pre Vişnoveţschii, de iznoavă s-au întorsu spre Suceava. Şi strângându ţara, au încunjurat cetatea unde era închis Dispot vodă şi au apropiiat puşci, de o bătiia. într-aceia multă gâlceava şi hreamăt să auziia dinlontru, că Dispot prepuind de viclenie pe căpitanul pedestraşilor, anume Derevici Patru, că s-au ajunsu cu Tomşa şi va să-i dea cetatea, au scos sabiia şi l-au omorât, într-aceia slujitorii văzându năpastea şi moartea căpitanului lor, mare zarvă făcură şi întâi să ispitiia să omoare pre Dispot vodă, apoi să sfătuiră că vor zice că nu pentru căpitanul l-au omorât, ce au viclenit pre domnu-său şi s-au lăcomit de au luat bani de la Tomşa vodă. Şi aşa rupseră sfat ca să trimită să le jure Tomşa să fie ei slobozi, iară ei să-i deşchiză cetatea şi să hălăduiască ei şi de nume de viclenie să să curăţască. Aşa luundu adeverinţă de la Tomşa, au deschis cetatea.

DE MOARTEA LUI DISPOT VODÂ ERETICUL

Dispot vodă, dacă văzu că l-au viclenim toţi boiarii şi l-au părăsit toţi slujitorii şi ţara s-au rădicat asupra lui şi ajutoriu

de unde avea nădejde, de la priiatinul său, de la Laschii, nu-i vine, aşa văzându perirea lui sosită la capul său, îmbrăcam domneşte au ieşit afară din cetate, mai sus de Suceava, la Areni, unde era ţara adunată şi să închină Tomşii. Iară Tomşa cu multe cuvinte l-au mustrat, aducându-i aminte de multe lucruri fărădelege ce făciia, că nu numai ţara pustieşte şi bisericile dizbraca, ce şi de lege îs râdea. Cu acestea cuvinte mustrându-1, l-au lovit cu buzduganul şi decii toată oastea s-au lăsat la dânsul, unde acoperindu-1 mulţimea, cu multe rane i-au pătrunşii trupul. Şi aşa au fost sfârşitul lui Dispot vodă, după ce au domnim trei ani, noemvrie. Decii s-au lăsat în pedestrime, de i-au tăiat şi i-au snopit, unora le au tăiat urechile şi nasurile.

CÂNDU AU TRIMIS ŞTEFAN VODÂ TOMŞA LA LASCHII VOEVODA SIRASCH11 SÂ SÂ ÎNTOARCĂ ÎNAPOI. MARTIN PAŞCOVSCHIE CRONICARIUL SCRIE

într-aceia vreme cându au perit Dispot vodă la Suceava, iată sosise şi Albrihtu Laschi, voevoda Siraschiii, la ţermurile Şiretului, carile veniia întru ajutoriu lui Dispot vodă cu 14.000 de oameni, ci nimica nu i-au folosit, că cumu-ş sântu leşii de să gătează princet, până a veni Laschi să apere pre Dispot vodă, ˡară Tomşa au înşelat pre Dispot vodă, de i-au împărţit oastea §i i-au omorât nemţii şi decii au bătut pre Vişnoveţschi, mai ˢpoi au omorât şi pre Dispot. Decii înţelegându Tomşa de venirea lui Laschi, au prinsu pre căpitanul nemţilor celor pedeştri, de i-au tăiat nasul şi urechile şi l-au dezbrăcat de haine ŞÎ l-au trimis la Laschi, să-i spuie că au perit Dispot vodă, iar el de va mai veni, cum a păţit Vişnoveţschii, aşa va păţi şi el Ş' cum au păţit oamenii lui Dispot, aşa vor păţi oamenii lui, ᶜᵃ ţara nu iaste fără cap, cumu-i pare lui. Iară de-i iaste voia să-i fie oamenii fără nas şi fără urechi, cumu-i acel neamţu, el sa vie. Acestea toate daca le-au spus neamţul lui Laschi, au nitrebat sfat de poruşnicii săi, cum va face. Ci poruşnicii i-au

zis că, daca au perit Dispot vodă, pentru carile mergea ei să-1 apere, şi chieltuiala lui Laschi au perit: „N-avem noi ce căuta, să umblăm pe la Suceava, ci să ne întoarcem înapoi". Insă nu-şi putură afla cale curată să să întoarcă, pre urmă pre unde venise se temea de vicleşug, să nu le iasă înainte oamenii Tomşii, să pată mai rău decâtu Vişnoveţschii. Pre la Codrul Cozminului să temea să treacă de ţărani, înţelegându de dânşii, să nu saciuiască pădurea asupra lor, să pată mai rău decât Albert craiu. Mai apoi ş-au aflatu cale, să să întoarcă pre urmă, pre unde au venit. Socotiră de vor şi ieşi vrăjmaşii lor înainte, să vor apăra din sineţe şi să vor sprijini din arme şi vor hălădui. Carii daca s-au întorsu înapoi, pre multe locuri le făcea ţăranii năvală cu îmblăcie şi cu coase. Ci nimica nu le-au stricat, întregi au hălăduit în ţara sa, numai unul dintr-înşii au perit. Aceasta dobândă au făcut Laschi de la Dispot vodă, pentru mult bine ce-i făcuse şi-1 aşezase la domnie.

RĂZBOIUL LUI ŞTEFAN VODĂ TOMŞA, CÂNDU S-AU BĂTUT CU MIRCEA VODĂ, DOMNUL MUNTENESCU, LA M1LCOV, VĂ LEATUL 7072 <=1564>

într-aceia vreme Mircea vodă, domnul muntenescu, înţelegându de atâta amestecături ce să făcea între domnii Moldovei, gândi ca să să ispitească să apuce ţara, să fie suptu ascultarea sa, socotindu că pre lesne o va dobândi, pentru împărechiierea ce era între călăraşi şi între pedestraşi, alta şi pentru supărarea ţării ce făcuse Dispot vodă. Gândi că fiindu slăbită de răotăţi, nu va avea cine să-i stea împotrivă, alta că şi domniia Tomşii iaste neaşezată, că steag de la împărăţie încă nu-i venise. Aşa Mircea vodă cu toată oastea sa s-au pornit asupra Tomşii. Ci Tomşa, prinzându de veste, de sârgu s-au gătit şi i-au ieşit înainte la Milcov şi, dându războiu, au bătut pre Mircea vodă şi decii s-au întorsu la Ieşi.

De această poveste ce au bătut Tomşa pre Mircea vodă, cronicariul cel leşesc nu scrie, ce-n letopiseţul acestu moldovenescu să află această poveste.

A DOA DOMNIE A LUI ALIXANDRU VODĂ LĂPUŞNEANUL, CARILE APOI AU TĂIAT 47 DE BOIARI, 7072 <=1564>

într-aceia vreme înţelegându sultan Suleiman împăratul turcescu de atâta amestecături ce să fac în Ţara Moldovei şi să scoală unii spre alţii, nu suferi, ci dede domniia iarăşi lui Alixandru vodă Lăpuşneanul. Iară Ştefan vodă, daca omorî pre Dispot vodă la Suceava şi bătu pre Mircea vodă la Milcov, să întoarse la Iaşi şi gătind ca să trimită boiari şi oameni de ţară la împăratul, să-i ceaie steag, veniră olăcarii de-i dede de domniie veste, cum iaste dată lui Alixandru vodă şi el au venit la Brăila şi să găteşte ca să între în ţară. înţelegându de aceasta, Ştefan Tomşa vodă să sfătui cu boiarii săi ce vor face şi aflară ʿa să trimită să margă la Alixandru vodă oameni juraţi de la ţară, să-i spuie că ţara nu-1 va, nici iubescu şi de acolo să treacă la împărăţie şi până nu le va veni răspunsul, să nu-1 lase pre Alixandru vodă ca să între în ţară.

Deaca au mersu solii Tomşii şi-i i-au spus, zic să le fie zis Alixandru vodă: „De nu mă vor, eu îi voiu pre ei şi de nu mă iubescu, eu îi iubescu pre dânşii şi tot voiu merge, ori cu voie, °ti fără voie". Decii pre soli i-au oprit şi au trimis hochimurile împăratului la tătari, de au acoperit ţara ca un roiu, prădându Şi arzându. De altă parte el au întrat cu turcii şi cu oastea ce au avut lângă sine. Văzându Tomşa vodă că împotriva acei puteri nu va putea sta, cu sfetnicii săi, cu Motoc vornicul şi Veveriţă postelnicul şi cu Spanciog spătar, au trecut în Ţara leşască şi s-au aşezat la Liov, după ce au domnim 5 săptămâni.

DUPĂ CE S-AU AŞEZAT ALIXANDRU VODĂ AL DOILEA RÂNDU LA SCAUN ŞI DE MOARTEA LUT ŞTEFAN VODĂ TOMŞA

Alixandru vodă Lăpuşneanul, daca au dobândit scaunul său la Iaşi şi s-au aşezat al doilea rând la domnie, scos-au ceauşii împărătesei! pre un turc mare, de au trimis cu pâră la craiul leşescu, pohtindu pre viclenii săi, pre Tomşa şi pre soţiile lui. Craiul pentru pacea ce avea cu turcul, a doao şi pentru multa pâră ce-1 pârâia leşii pentru moartea lui Vişnoveţschii şi pentru sluţiia a mulţi ce făcuse, au trimis pre sluga sa, pre Crasiţschii, la Liov, de i-au tăiatu capul Tomşii şi lui Motoc vornicul şi lui Spanciog spătariul şi lui Veveriţă postelnicul, pre carii i-au îngropat afară din târgu, la mănăstirea lui sfeti Onofrie. Si aşa au fost sfârşitul Tomşii.

CÂNDU AU OMORÂT ALIXANDRU VODÂ 47 DE BOIARI

Alixandru vodă, daca s-au curăţit de toată grija den afară şi au adus pre doamna sa Roxanda şi pre fii săi din Ţara Muntenească, au vrut să să curăţască şi de vrăjmaşii săi cei din casa, pre carii prepusese el că pentru vicleşugul lor au fost scos din domnie ş-au învăţat cu taină într-o zi lefecii săi, pe carii au avut streini, de i-au supus în curte cea domnească, în Iaşi. Şi i-au chiematu pre obiceiul boiarilor la curte, carii făr' nici o grijă şi de primejdie ca aceia negândindu-să, daca au întrat în curte, slujitorii, după învăţătură ce au avut, închis-au poarta şi ca nişte lupi într-o turmă făr' de nici un păstor au întrat într-înşii, de-i snopiia şi-i înjunghiia, nu numai boiarii, ci şi slujitorii. Nici alegea pre cei vinovaţi, ci unul ca altul îi punea suptu sabie, cădea mulţime, dipre zăbrele săriia afară, de-şi frângiia picioarele. Şi au pierit atuncea 47 de boiari, fără altă

ciute, ce nu s-au băgat în samă. Şi aşa după atâta nedumnezeire, îi păriia că ş-au răscumpărat inima.

NACAZANIE, ADECĂ ÎNVĂŢĂTURĂ ŞI CERTARE CELOR MARI ŞI PUTERNICI

Pre Moldova iaste acest obiceiu de pier făr' de număr, făr' de judecată, făr' de leac de vină, însăş părăşte, însăşi umple legea şi de acesta noroc Moldova nu scapă, că mai mulţi sântu de' le iaste drag a vărsa sânge nevinovat. Apoi zicu şi dau vina lăcuitorilor că sântu vicleni. Dară cui nu iaste urât a muri, cine n-ar pofti să vieţuiască? Place-le lor viaţa, alţii încă nu o ar lepăda; crezu, mai bine pentru dragoste decât de frică să-i slujască. Iani, de s-ar învăţa cei mari de pre nişte muşte fără minte, cumu-ş ţin domniia, cum iaste albina, că toate-şi apără căscioara şi hrana lor cu acile şi cu veninul său. Iară domnul lor, ce să chiamă matca, pre nimenea nu vatămă, ci tote de învăţătura ei ascultă. Mai bine ar fi pentru blândeţe să-1 asculte Şi să-1 iubască şi cu dragoste să-1 slujască decât de frică şi de groază să i se plece. Că cel ce-i iaste voia să să teamă atâta norod di un om, trebuiaşte şi el să să teamă de toţi, că tot vărsătoriu de sânge de frică face să-i ia spaima şi să să teamă toţi de dânsul, ci ar putea face cu blândeţe. Ci de acestea destulu-i.

CÂND AU RĂSIPIT ALEXANDRU VODĂ CETĂŢILE DIN ŢARA MOLDOVEI

Alixandru vodă vrându să între în voia turcilor, precum să făgăduisă înaintea împăratului că va răsipi toate cităţile din Ţara Moldovei, numai să-i dea domniia, văzându împăratul atâta amestecături ce să făcea în ţară, gândi ca să slăbască ţara din temelie, ca să nu să afle apăraturi şi lăsă cuvântu că cine va răsipi cetăţile din Ţara Moldovei, aceluia va da domniia. Deci

Alixandru vodă făcându pre cuvântul împăratului, umplându toate cetăţile de lemne, le au aprinşii de au arsu si s-au răsipit numai Hotinul l-au lăsat, ca să fie aparatură dispre lesi

ÎNVĂŢĂTURA ŞI CERTARE

De acesta lucru cunoaştem că nici un bine nu au făcut ţărâi, că vasul cel fără de fund, măcarî câtă apă ai turna într-însul, nu-1 mai poţi umplea, aşa şi turcul, de ce dai mai mult, de aceia îţi face mai multă nevoie, că el darul îl scrie obicină, mai apoi de n-ai vrea sa-i dai, numai ce-ţi caută ca să-i dai.

Vă leato 7073 <=1565>> septevrie 23, Theofan ucenicul lui Macarie, ce era din tinereţe episcop, l-au pus Alixandru vodă mitropolit la Suceava.

7074 <=1566>, iunie, într-acest an s-au rădicat din Ţara Ungurească asupra lui Alixandru vodă un Ştefan pe poreclă Mâzgă cu mulţi haiduci de s-au fost făcând os de domnu, strângându şi păstori şi altă adunătură, au întrat în ţară smomindu pe oameni, ca să i se închine şi să-1 ducă la domnie. Ci Alixandru vodă daca au înţeles, au trimis împotriva lui slujitorii săi, carii l-au timpinat mai din sus de Cetatea Neamţului şi, dându-i războiu, l-au bătut şi oamenii i-au răsipit, iară pre carii i-au prinsu vii, i-au tăiat nasul şi urechile, iară el au scăpat prin munţi, pedestru.

DE MOARTEA LUI SULEIMAN ÎMPĂRATUL TURCESCU, 7075 <=1566>, SEPTEVRIE 26

Suleiman împăratul turcescu s-au rădicat cu mulţime de oaste şi s-au dus asupra nemţilor în anii 7075 <=1566>, iar de la Hristos 1566 şi multă pradă au făcut. Mai apoi fiind acolo apucat de boală, au murit, după ce au împărţit 44 de ani.

Iară la hronograful grecescu scrie că au împărăţit 47 de ani şi iaste mai de crezut.

Şi după moartea lui au stătut împărat sultan Selim.

DE MOARTEA LUI ALIXANDRU VODĂ LÂPUŞNEANUL, 7076 <=1568>

Alixandru vodă căzu în boală grea şi-ş cunoscu moartea şi chiemă episcopii şi boiarii şi toată curtea, de i-au învăţat înaintea morţii şi le au arătat moşan pre fiiu-său Bogdan vodă, ca să-1 puie pre urma lui la domnie. Iar el, daca au umplut treisprăzece ani i pol a domniei sale, şi cei dintâi şi cei de apoi, au răposat.

Zic unii că şi moartea lui Alixandru vodă au fost cu înşălăciune, că el mai nainte de moartea lui, văzându-să în boală grea ce zăcuse şi neavându nădejde de a mai firea viu, au lăsat cuvântu episcopilor şi boiarilor, de-1 vor vedea că iaste spre moarte, iară ei să-1 călugărească. Decii văzându-1 ei şi leşinându Şi mai mul tu mort decât viu, după cuvântul lui, l-au călugărit Şi i-au pus nume de călugărie Pahomie. Mai apoi, daca s-au trezit şi s-au văzut călugăr, zic să fie zis că de să va scula, va popi Şi el pre unii. Mai apoi episcopii şi boiarii înţelegându acestu cuvântu şi mai cu denadinsul Roxanda, doamnâ-sa, temându-să de un cuvântu ca acesta, carile era de a-1 şi crederea, ştiind cată groază şi moarte făcusă mai nainte în boiarii săi, temându-să doamnă-sa să nu pată mai râu decâtu alţii, l-au °trăvit şi au murit. Şi cu cinste l-au îngropat în mănăstirea sa, Slatina, ce iaste de dânsul zidită.

Acestu Alixandru vodă, zic cum că au fost scoţându ochii °°menilor şi pre mulţi au sluţit în domniia lui.

DE DOMNIIA LUI BOGDAN VODĂ, FICIORUL LUI ALIXANDRU VODĂ LĂPUŞNEANUL, 7076 <=1568>, MART

După moartea lui Alixandru vodă, fiind cocon brudiu Bogdan vodă, de 15 ani, cu toţii l-au rădicat domn. Lucrurile ţării le otcârmuia mumă-sa, Roxanda, că era o fămee destoinică, înţeleaptă, cu dumnezeire, milostivă şi la toate bunătăţile plecată. Şi au domnit cu fiiu-său dinpreună, doi ani şi noao luni şi, asuprind-o boala, au mersu şi ia pre urma moşilor săi, în anii 7078 <=1570>, noemvrie 12, şi s-au îngropat în mănăstirea Slatinii, unde şi domnu-său Alixandru vodă.

CÂNDU AU CLEVETIT PRE BOGDAN VODĂ VRĂJMAŞII SĂI LA ÎMPĂRĂŢIE, DE L-AU MAZILIT ÎMPĂRATUL

Daca muri Roxanda, doamna lui Alixandru vodă şi rămasă domniia pre fiiu-său Bogdan vodă sângur, el cumu-ş era blându şi cucernic aşa tuturora arăta direptate, de să vedea că nimica nu s-au dipărtat de obiceiul tătâne-său. Nici de carte era prost, la călărie sprinten, cu suliţa la halca nu pre lesne vrea avea potrivnic, a săgita din arc tare nu putea fi mai bine. Numai ce era mai di treabă domnii lipsiia, că nu cerca bătrânii la sfat, ci de la acei tineri din casă lua învăţătură, iubiia glumele şi măscăriile şi jocuri copilăreşti. Mai apoi lipi de sine Ieşi de-i era şi sfat şi de a bate halcao cu suliţa, răsipind averea domnească. Deprinzându den zi în zi aşa, năpusti trebile ţărâi, că pre cât îl iubiia întâi, pre atâta îl urase apoi. Mai pre urmă aceste lucruri cu multă hulă trăgându-să la urechile vrăjmaşilor la împărăţie, nu cum era, ci mai pre sus le adăogea. întrându în urechile sfetnicilor împărăteşti, aflându vreme şi ei să-şi umple pungile, dat-au ştire împăratului. De care lucru mai cu deadinsul daca au înţeles împăratul de nişte cuvinte ca acestea, au socotit să-1 scoată şi au trimis la Rodos, de au adus pre Ion vodă, carile era de minte ascuţit, de cuvântu gata şi să vediia că-i harnic, nu numai de domnie ce şi altor ţări să fie cap mai mare.

DE DOMNIIA LUI ION VODĂ, CE-I ZIC ARMEANUL, CARILE MAI APOI TURCII L-AU RUPT CU DOAO CĂMILE, 7078 <=1570>

Acest Ion vodă unii zic că au fost ficior de armean, alţii zic că au fost ficior unui Ştefan vodă.

Iară Martin Paşcovschii cronicariul leşescu scrie că au fost acest Ion vodă din Mazoviia, din Ţara Leşască.

Iar cu adevărat nu să ştie, nici-1 arată al cui ficior iaste. într-aceia vreme, Selim împăratul, ficiorul lui Suleiman împăratul turcescu, înţelegându de Bogdan vodă că s-au împrietenit cu leşii şi va să-şi mărite surorile dupre Ieşi şi el încă va să ia fată de leah, socoti să nu cumva lepede dispre dânsul şi să să Hpască spre aceia parte şi să închine ţara, mai apoi să nu aibă mai multă gâlceava cu leşii. Ci mai cu deadinsul socoti să mazilească pre Bogdan vodă şi au trimis de au adus pre loan vodă de la Rodos şi i-au dat domniia la Moldova.

Carile daca au luat steag de la împărăţie, au purces spre ţară cu oaste turcească. Iar Bogdan vodă, daca au înţeles de venirea lui Ion vodă, îndată au trimis la boiari în Ţara Leşască, pre carii ş—I făcusă priietini, ca să trimită oaste să nu lase pre vrăjmaşul său să între în ţară. Şi de nu vrea fi pripit şi Ion vodă cu oastea turcească şi tătărască, nu pre lesne s-ar fi aşăzat la domnie, că până a veni ajutoriu leşescu, loan vodă a căzut cu °astea în ţară. Bogdan vodă văzându că-1 împresoară vrăjmaşul s a u, i-au dat cale şi s-au dus la Hotin.

Iară Ion vodă pre postul cel mare au venit la Iaşi şi au şăzut * scaun în luna lui martie, în anii 7080 <=1572>. Şi ătându-să graoznic ca să-i ia spaima toţi, nu de alta să apuca, de cazne groaznice şi vărsări de sânge şi tăie pre Ionaşco Zbiera în zioa de Paşte şi multe cazne făciia.

RĂZBOIUL LUI ION VODĂ CU BOGDAN VODÂ

Ion vodă ştiind pre Bogdan vodă la Hotin că nu doarme, ci strânge oaste împotriva lui, strâns-au şi el ţara şi oaste turcească încă avea. Iar Bogdan vodă au tras ajutoriu din Ţara Leşască, că mulţi priieteni avea, că şi cumnaţi îşi făcusă, că o soră o dideasă după Panevschii, alta o tocmisă după Zborovschii şi el încă tocmisă să ia fata lui Târlo, de nu ar hi schimbatu-să norocul. Şi aşa daca au dobândim la vreo 2.000 de Ieşi şi Mielişchii hatmanul venise cu capul său, de era oastea pre mâna lui Sinavschii voevod rusescu şi alţii, ş-au trimis de au întrat în ţară şi s-au lăsat spre Prut. De acolo au trimis de au adus puşcile de la Hotin şi s-au pogorât la Ştefăneşti. Acolo au prinsu de veste că şi straja lui Ion vodă iaste departe şi au trimis o samă de dânşii înainte să vază, carii au dat la Prut spre moldoveni. Ei după învăţătură ce au avut, războiu nu au dat, ci au trecut Prutul pre de ceia parte şi s-au lăsat în jos, de mergea moldovenii pe de ceasta parte de Prut, leşii pe de ceia parte. A doao zi de harţu s-au ispitit. Ce moldovenii tot s-au dat înapoi spre temeiu, unde era cu turcii la un loc strânşi. Şi apropiindu-să spre Iaşi, s-au arătat oastea toată a lui Ion vodă şi era vreme atuncea joi după Rusalii. Văzându Mielişchii hatmanul atâta mulţime de oaste nainte, să făciia într-o zi a cerca vadul la Prut, să treacă spre oastea lui Ion vodă. Şi daca au înserat, s-au întorsu înapoi. A doao zi, daca au dat moldovenii că leşii au dat dos a fugi, s-au lăsat după dânşii a-i goni. Şi daca i-au ajunsu, în multe locuri s-au bătut şi mulţi au perit de îmbe părţile şi din moldoveni şi din Ieşi. Iară a-i răsipi nu i-u putut. Mai apoi cu toată nevoinţa au silit să-i spargă şi nu i-au putut, nici la trecătoare, nici la Nistru suptu cetate nimica nu le-au putut strica, că cetatea fiind pre mâna lor, pre dânşii îi răşchira, iară pre sine să apăra. Acolo le venise leşilor într-ajutor Iazloveţschii hatmanul cu 800 de oameni, ci i-au întâmpinat la trecătoare. Ci văzându că nu le au slujit norocul, s-au lăsat atuncea ca să

să găteaze mai bine pre altă dată. Ci Bogdan vodă, bolnăvind de ochi, de nu gândiia de domnie şi de nevoia sa, s-au tras la Moscu, unde şi moarte i s-au prilejit acolo. Toată domniia a lui Bogdan vodă au fost un an şi trei luni, fără cât au mai domnit şi cu mână-sa, doamna Roxanda.

CÂNDU S-AU AŞEZAT ION VODÂ LA SCAUN

Ion vodă, după izbândă cu noroc ce goni pre vrăjmaşii săi din ţară, să aşeză la domnie, carele dintâi la toate era pre voia ţărâi, iară mai apoi pre toţi i-au covârşit cu vrăjmaşiia lui şi cu morţi groaznice ce făcia. Şi vrându să ia agonisita tuturora, nu alt meşteşug, ci cu vărsare de sânge şi din zi în zi izvodiia feluri de munci noao. Băgat-au în foc de viu pre vlădica Gheorghie, de au arsu, dându-i vină de sodomie, auzind că are strânsură de avuţie. Mitropolitul Theofan n-ar fi ieşit întreg de dânsul, de nu ar fi fugit prin munţi de groaza lui. Temniţile pline de călugări. Şi îngropa de vii pre Veveriţă şi pre popa Cozma şi pre Molodeţu călugărul, iar din boiari şi din cei de cinste sabiia lui nu mai ştiia şi cu toate feluri de morţi îi omoriia. Şi aşa socotiia că niminea n-au fostu mai destoinic decât dânsul. De lege îşi râdiia, că în postul cel mare s-au însurat şi alte călcaturi de lege multe făciia.

CÂNDU AU VENIT VESTE LUI ION VODÂ CÂ L-AU MAZILIT ÎMPĂRATUL ŞI AU DAT DOMNIIA LUI PATRU VODĂ ŞCHIOPUL ŞI CÂND S-AU SFĂTUIT ŞI ION VODÂ CU ŢARA SĂ SĂ RĂDICE ASUPRA TURCILOR, 7081 <=1573>

într-acele belituri şi morţi groaznice fără dumnezeire ce făciia Ion vodă în domniia sa şi nimica nu-şi aducia aminte, Cum va veni la cea de apoi, iată i-au venit veste că l-au mazilit

împăratul şi domniia iaste dată lui Patru vodă Şchiiopul. Acestu Patru vodă era din Ţara Muntenească, ficior Mircii vodă şi nepot de soră Mihnii vodă.

Ion vodă, daca să văzu înstreinat de mila stăpânu-său, împăratului turcescu, gândi ca să ţie ţara cu sabiia şi de sârgu trimisă la cazaci, de i-au poftim să vie cu leafă într-ajutor.

Şi strângându ţara, cătră cărei să ruga cu multe cuvinte blânde, ca să le poată întoarce inimile spre dânsul şi arăta nesaţiul turcescu şi lăcomiia lor (că a lui nu o vedea), zicându că turcii toate schimburile le fac pentru mâzdă, de-i îngreuiază ca să-i sărăcească şi să-i slăbască. Şi le arăta cum poate de lesne să dipărteze mâna turcului de pe dânşii, de vor vrea şi ei, că pre Ieşi îi are spre sine plecaţi, cazacii s-au făgăduit că cât le va da ştire, vor veni, la carii au trimis, cărora nu le pot sta înainte niciodată turcii, ci numai ţara îi lipseşte, că de să vor pleca şi ei să fie întru una, nici oaste nu vor trimite, ci vor face ţărâi pre voie. Iară dispre sine, să nu-1 ştie ca pre un vrăjmaşu, ci ca pre un părinte să-1 ţie, iară de au făcut cuiva şi înaljosul, tot pentru turci au făcut, să le între în voie şi să-i umple şi nu i-au putut sătura. De care lucru, pre cât l-au cunoscut de râu, să-1 conoască mai mult spre folosul lor. Aşa Ion vodă, umplându pre toţi cu nădejde, cu glas mare strigară că lângă dânsul vor peri, cum s-au şi tâmplat.

CÂNDU S-AU GÂTIT ION VODĂ CU OASTE SĂ IASĂ ÎNAINTEA TURCILOR

Ion vodă daca au luat credinţa ţării, să gătiia de războiu şi în toată ţara trimisă în grab, să iasă toţi la oaste. Trimisă şi la Henric craiul leşâscu, pohtindu-1 să-i dea oaste într-ajutor, ci de acolo nu s-au folosit. Craiul s-au mântuit cum că cu turcul are legătură ţara lor, mai mult de 100 de ani şi stă neclătită. Iară cazacii, cumu-şi sântu ei gata de a să amestecarea la toate, neîntrebându, s-au strânsu 1.200 de oameni şi au venit şi la Ion vodă. Pre carii văzându-i Ion vodă, nu într-alt chip, ci ca când ar fi văzut îngerul din cer cu veste bună şi de izbândă pogorât şi cu multe daruri pe capitile, cine era, i-au dăruit.

CÂNDU AU BĂTUT STRAJA LUI ION VODĂ PRE STRAJA LUI PATRU VODÂ ŞI A LUI ALIXANDRU VODÂ

Ion vodă daca ş-au strânsu oastea toată şi s-au bulucit la un loc toţi, iată i-au venit veste cum Patru vodă şi cu Alixandru vodă au întrat în ţară cu mulţi oameni şi de la Ţara Ungurească şi muntenii şi turcii. Aşa au ales Ion vodă cap dintre cazaci pre Sfirciovschii cu câţiva cazaci şi cu o samă de oaste de ţară cu Dumbravă vornicul şi i-au trimis înainte, de strajă, să vază cu ochii. Şi el cu altă oaste au purces după dânşii. Iar Sfirciovschi şi cu Dumbravă vornicul cu acea samă de oaste au nemerit 400 de oameni, straja lui Patru vodă şi fără veste i-au încunjurat şi i-au prinsu pe toţi.

RĂZBOIUL DINTÂI, CÂNDU AU BÂTUT ION VODĂ PE PATRU VODÂ ŞCHIOPUL

Sfirciovschii şi cu Dumbravă vornicul, daca au biruit acea rajă şi au prinsu de veste cum Patru vodă nimica nu ştie de oastea lui Ion vodă, îndată au răpezit oameni de ţară, să dea ştire lui Ion vodă, să sârguiască să-i lovască fără veste, că are rerne, de-i iaste voia să-i bată. Şi i-au dat ştire cum iaste oaste foarte multă. înţelegându aceasta Ion vodă, cum au putut mai tare au sârguit. Şi daca s-au împreunat toţi, împărţindu-să în trei polcuri, i-au lovit cându ei dormiia fără grijă. Aşa nimini de nimica nu să putea apuca, fiind dezbrăcaţi şi fără cai, căci caii de era slobozi la păjune în nădejdea strejii. Aşa

împresurându-i fără veste şi multă moarte făcând într-înşii, birui Ion vodă. Iară domnii amândoi de-abiia au scăpat, lăsând tot în tabără şi au hălăduit numai cu trupurile la Brăila.

CÂNDU AU PRĂDAT ION VODĂ ŢARA MUNTENEASCĂ ŞI AU PUSU ACOLO DOMNU PRE VINTILĂ VODĂ

Ion vodă, daca au bătut pre Patru vodă Şchiopul şi pe Alixandru vodă, s-au lăsat în goană după dânşii şi au slobozit oastea în pradă, de au jăcuit Ţara Muntenească mai mult di jumătate. Şi puse domnu în Ţara Muntenească pre Vintilă vodă şi el s-au întorsu înapoi.

CÂNDU AU ARSU TÂRGUL BRĂILA ION VODĂ

Daca s-au întorsu oastea lui Ion vodă din pradă de la Ţara Muntenească, apucatu-s-au de Brăila, de au ars târgul cu totul, numai cetatea au rămas. Şi gătindu-să ca să bată cetatea, să o ia, ci nu-i era greu a o lua, de nu-i vrea fi venit veste dindărăt, cum tătarii au întrat în ţară. Ci lăsându cele streine, s-au întorsu la ale sale, ca să le apere.

AL DOILEA RĂZBOIU, CÂNDU AU BĂTUT ION VODÂ PRE OASTEA TURCEASCA ŞI TÂTÂRASCÂ

înţelegându Ion vodă că turcii de iznoavâ s-au rădicat asupra lui, îndată au răpezit, cum mai degrab să să bulucească oastea di pre unde au fost răşchirată, dându-le ştire că turcii de pre la cetăţi şi tătarii din Bugeac să strânsese. Pre carii daca i-au lovit Ion vodă cu oastea sa şi pre aceia pre lesne i-au spartu.

CÂNDU AU ARSU ION VODĂ TIGHINEA ŞI CETATEA ALBĂ

Ion vodă văzându atâta supărare dispre turci, umplându-să de mânie, cu foc au arsu Tighina şi Cetatea Albă şi multă pradă au făcut şi mulţi robi şi plean au scos. Decii Ion vodă, curăţindu-să de vrăjmaşii săi, au dat ţărâi puţinea odihnă, să să răsufle. Iar cazacii nu să leniia, ci câmpii Bugeacului pururea cerca şi multă pradă făciia.

AL TREILEA RĂZBOIU, CÂNDU AU BĂTUT OASTEA LUI ION VODĂ PRE O SAMĂ DE OASTE TURCEASCĂ

Călcându cazacii câmpii Bugeacului şi multă pradă făcându, au dat spre o samă de oaste turcească, ce să strânsese şi mergea să lovască pre loan vodă fără veste. Şi de sârgu au trimis cazacii la Ion vodă, de au cerşut să le trimită ajutoriu, ca să dea războiu acelor turci. Şi daca le-au trimis, pre lesne i-au biruit şi i-au răsipit cu ajutoriul prospăt. Că până a veni ajutoriul de la Ion vodă, aproape au fostu cazacii să piarză războiul de mulţimea turcilor. Ci apoi moldovenii proaspeţi Şi odihniţi, dându războiu vitejaşte, pre lesne i-au spart.

AL PATRULEA RÂZBOIU, CÂNDU S-AU BĂTUT ION VODĂ CU TURCII LA CAHUL, UNDE I S-AU PRILEJIT MOARTE, ŞI GROAZNICĂ, NU CA ALTOR CREŞTINI, 7082 <=1574>, IUNIE

Auzind împăratul turcescu, sultan Selim, de semeţiia lui Ion °dă, şi câtă pagubă i-au făcut, au gândit ca să stropşască toată Tara Moldovei şi pre hainul său, pre Ion vodă, să-1 prinză. Şi degrabu trimisă în toate părţile, la toţi sangeagii, să să gătească de oaste şi să treacă Dunărea asupra lui Ion vodă. Iară Ion vodă

daca au înţeles, cu oastea sa, cu toată, s-au pornit şi au supus oastea sa suptu Tighinea şi au trimis o samă de oaste cu Ieremiia pârcălabul de Hotin, ca să apere trecătoarea turcilor, să nu treacă Dunărea. Ci nevoie iaste a opri cei puţini pre cei mulţi şi cei slabi pre acei tari, că trecându întâi puşcile cu inicerii şi cu pedestrimea, să apere vasile, aciiaşi şi oastea toată au sosit. Văzându Ieremiia pârcălabul că nu-i poate opri, s-au întorsu şi de sârgu au dat ştire lui Ion vodă. Ci Ion vodă altă zăbava n-au făcut, ci îndată au purces spre oastea turcească. însă întâi au trimis pre Sfirciovschii cu o samă de cazaci şi cu 6.000 de oameni de ţară, să poată prinde limbă. Şi fără zăbavă au dat pre oastea turcească, unde nu era mai puţini decât oastea moldovenească şi dându-i războiu, au fugit turcii. Nici alta limbă n-au putut prinde, fără numai un turc rău rănit, de n-au putut nimica dintr-însul să înţeleagă. Decii sângur Ion vodă cu vro 600 de oameni s-au lipit la baltă, la Cahul, unde era oastea turcească şi s-au suit într-un piscu de deal, să poată cunoaşte câtă samă de oaste va fi de cea turcească, ci nimica n-au cunoscut, că oastea era pre văi, de nu să vedea, numai străjile în patru locuri au văzut. Şi decii s-au întorsu Ion vodă la tabără.

Şi acolo o samă de boiari cei mari, anume vornicul Murgul cel mare şi Bilăi vornicul cel mare şi Slăvilă hatmanul, văzându atâta putere de oastea turcească ce venise cu Patru vodă, temându-să ca să nu cază în mreaja vrăjmaşului său, au părăsit pre Ion vodă şi au fugit la turci, de s-au închinat lui Patru vodă.

CÂNDU S-AU LOVIT OSTILE

Decii Ion vodă au împărţit oastea sa în 30 de polcuri şi la tot polcul au dat câte o puşcă, era şi 80 de puşci huşniţe. Iară toată oastea lui era 30.000, fără prostime şi adunătură ce era pre lângă Ion vodă. La începutul războiului zic că o samă de moldoveni să să fie închinat la turci şi turcii i-au pus în frunte,

de s-au oprit focul într-înşii, de au perit cu totul. Decii cazacii cu focul, moldovenii cu fuşturile arunca turcii, de nu să ştiia ce vor face. Văzându turcii pre moldoveni că vor să moară, decât să nu biruiască, cu multe meşterşuguri au nevoit să-i amăgească pre moldoveni, să-i ducă asupra puşcilor. Ci văzându moldovenii meşterşugurile lor, nu-i goniia mult, ce numai până da dos, că vediia că fuga lor iaste cu înşălăciune, că de mulţimea lor tot locul acoperiseră. Decii lăsându turcii partea dispre cazaci, cu toată puterea s-au întorsu spre moldoveni şi puşcile toate le sloboziia într-înşii. Ci moldovenii aşa sta, cum s-ar fi gătit să moară au să izbândească. Şi multă moarte s-au făcut între amândoao părţile, că nu era loc a călca pre pământii, ci pre trupuri de om. Aşa mai apoi să bătiia de aproape, cât şi mâinile le obosisă şi armile scăpa. Acela praf să făcusă, cât nu să cunoştiia care de care-i iaste, de săneaţe şi di trăsnetul puşcilor nu să auziia dispre amândoao părţile, nici puşcaşii nu mai ştiia în cine dau.

Decii Ion vodă au îndireptat pre ai săi dinapoia puşcilor, să să odihnească puţinei şi turcii aşijderea. Aşa stându şi ptivindu unii la alţii, au dat o ploaie mare, de li s-au muiat praful. Ci nu au fost moldovenilor nici o îndemână, că puşcile s-au muiat, de unde avea ajutor mare s-au scăpat. Ci de-a mână le-au căutat a să bate şi nu putea să sprijinească de mulţimea turcilor. Mai apoi oastea tătărască proaspătă i-au lovit de le-au căutat a da dos şi tătarii a-i goni şi a-i arunca. Numai pedestrimea şi oastea cea de strânsură au rămas şi 300 de cazaci. Ce fiind şi turcii osteniţi, nu năvăliia.

Aşa scăpându-să de oastea cea călărăşască, Ion vodă ş-au dat glas cu cazacii, să să pedestrească toţi, că pedestrimea moldovenească, ce era adunaţi în dobândă decât pre leafă, era aproape de 20.000 de oameni. Şi năvălind cu dânşii însuşi Ion vodă, u luat puşci uşoară de la turci şi legându tabăra, s-au dus înapoi Şi s-au tras înapoi, la un sat, la Roşcani, de s-au îngropat, unde

mare nevoie avea de apă. Iar turcii, daca s-au strânsu cu toţii, cu cei de la goană, i-au încunjurat, mai nainte de apusul soarelui şi toată noaptea i-au străjuit, să nu iasă dintr-aceia loc. Daca s-au făcut zioă, cu toate puşcile au început a bate într-înşii, ci nimica nu le strica, că să îngropasă bine în şanţuri, unde trei zile s-au apărat.

Văzându Ion vodă că flămânzescu şi mor de sete şi praful încă îl împuţinasă, să fugă să scape loc nu era, doară să zboare, că coprinsese turcii tot locul, gândi că doară cu blândeţe şi cu jurământu făcându cu turcii, doară să va scoate de la moarte, începu a trimite la dânşii că să va închina, de vor trimite un om ca acela ca să-i jure iui, de ce va pohti el, că-i va face pre voie. Turcii bucuroşi fură la una ca aceia, decât arme şi cu sânge, mai bine cu înşălăciune să-1 dobândească. Aşa decii trimiseră la Ion vodă, de-i jurară pre pofta lui, ca să-1 ducă viu la împăratul, pre cazaci să-i lase neatinşi, să să ducă de unde au venit, iară de aceialaltă adunătură să-i sloboază volnici, să să ducă la casiîe lor, că nu va fi paguba lui, ce a împăratului, căci sântu robi înpărâteşti.

DE MOARTEA LUI ION VODÂ

Văzându Ion vodă tocmala şi făgăduinţa mare şi jurământul tare de la turci că-i vor face pre voie de toate câte scrie mai sus, cum au pohtit el, s-au gătitu să meargă la paşa, în tabăra turcească şi au împărţit tot al său ce au avut între cazaci şi di către toţi ş-au luat iertăciune şi însuş al treilea la tabăra turcească au mersu. Acolo, daca l-au dobândim, cu multă mânie l-au mustrat şi l-au dat de viu, de l-au legat de coadele a doao cămile şi l-au slobozit prin tabără di l-au fărâmat (atuncea zic să fie zis Ion vodă: „Caută că eu multe feliuri de morţi groaznice am făcut, iară această moarte n-am ştiut să o fiu făcut"). Mai apoi s-au lăsat la ceialaltă spuză, de i-au snopit şi i-au sfărâmat.

Văzând cazacii spre ce stă lucrul şi viiaţă lor, au *silk* să între iară în şanţuri, ci n-au putut, căci coprinsese turcii. Ci văzându aşa, au întrat în tabără şi în grămada turcească, tăindu şi oborându, de au perit până într-unui. Aşa au fostu sfârşitul lui Ion vodă. Acest Ion vodă au domnit trei ani.

DE PRADA TĂTARILOR

Iară daca au perit Ion vodă, tătarii s-au lăsat în pradă piste toată ţara, de au robit, de n-au fost niciodată mai mare pustiitate în ţară decât atuncea, că pre toţi i-au coprinsu făr' grijă pre la casile lor, unde până astăzi între Prut şi între Nistru au rămas pustiitate, de nu s-au mai discălicat oameni.

DE DOMNIIA LUI PATRU VODĂ ŞCHIOPUL, FICIORUL MIRCII VODĂ, 7082 <=1574>, IUNIE 25 DNI

Turcii deaca ş-au dostoit inimile sale şi omorâră pre Ion vodă, dederă domniia lui Patru vodă, pre carile l-au poreclit Şchiopul şi ei s-au întorsu înapoi. Iară Patru vodă îndată au trimis pre Biiăi vornicul, de prinse scaunul Sucevii şi dede veste de pace şi de domnu tânăr şi scoasă băjăniile pre acasă. Iară Patru vodă în luna lui iunie în 25 de zile au şăzut în scaun şi pre toţi i-a tras cătră sine.

Vă leat 7083 <=1574>, dichemvrie 18, Selim împăratul turcescu au murit, carile au împărăţit 8 ani şi 6 luni şi au fost băutor de vin, iară straşnic la războaie. Şi pre urma lui stătu 1r npărat sultan Amurat.

Vă leato 7085 <=1577>, aprilie 15, răposat-au Alixandru vodă domnul muntenescu, fratile lui Patru vodă, şi l-au astrucat •ln- mănăstirea Ostrovul aproape de Bucureşti, ce iaste *zidită,* de

dânsul, carile au domnit 9 ani si o lună si au rămas domniia Mînmi vodă, fiiu-său.

într-acesta an s-au arătat în văzduh stea cu coadă sau cumu-i zic unii cometha, noembrie.

DE IVAN POTCOAVĂ, DE L-AU PORECLIT ŞI CREŢUL, CARE Ş-AU PUS NUME DE DOMNIE ION VODĂ, VĂ LEATO 7085 <=1577>

Pre aceia vreme, fiind în al patrulea an al domniii lui Patru vodă, oarecare un Ivan Potcoavă pe poreclă, pentru că fostu rumpând potcoavele, iară unii i-au zis Creţul, ce s-au fostu făcând frate lui Ion vodă, răspunzându-să de moşie şi de naşterea sa de la Mazoviia, de unde şi Ion vodă era, acestu Potcoavă ş-au scos nume de domnie. Şi între cazaci avându cunoştinţă, pre mulţi au măgulit lângă sine. Şi vrându să vie spre ţară, au vrut cu meşterşug să aibă slobozeniie şi de la cei mai mari şi făcându scrisori cu multe peceţi de la boiari şi curtenii din Ţara Moldovei, au doară să fie fostu şi cu voia unora, cum zic unii, că s-au dus Creţul Potcoavă cu cărţile la voevoda Chievschii, ce era pre acele vremi cneazul Costantin şi la starostea de Bar, de le-au arătat cumu-1 pohtescu boiarii și ţara să-şi margă la moșiia sa, la Moldova. Şi făgădui mult să le dea, numai să-i fie întru ajutoriu. Ce starostile de Bar oaste au zis că nu i să cade să-i dea fără ştirea craiului şi mai cu deadinsul şi pentru aşăzarea păcilor. Iar craiului s-au făgăduit câ-i va da ştire, ca să ia învăţătură.

CÂNDU AU PURCES ÎNTÂI CREŢUL POTCOAVĂ CU OASTE CAZĂCEASCĂ SPRE ŢARA MOLDOVEI

într-aceia vreme sfătuindu-să Potcoavă Creţul cu starostea de Bar, iată şi un Copiţchii oarecarile, fiind atuncea nemerit la Bar, carile venise de curând de la câmp, înţelegându de Potcoavă, s-au adunat și vorovind cu dânsul, cu multă giuruinţă l-au umplut Creţul, de-1 va duce la domnie, la scaunul Moldovei. Decii Copkchi, avându mare cunoştinţă între cazaci, s-au dus la dânșii, pre unii cu făgăduinţe umplându-i, pre alţii cu bani ungându-le ochii, din ce au avut şi el, din agonisita sa, i-au plecat şi au mai lipit lângă sine pre un moldovan ce-1 chema Ceapă, ce să însurasă între cazaci. Şi cu nevoinţa lor s-au strâns 330 de cazaci şi au pus hatman pre dânşii pre Şah şi au întrat în ţară. Aşa oblicind Patru vodă, au strânsu ţara şi s-au gătit de dânşii şi luund puşcile, au ieşit să meargă împotriva lor. Auzind cazacii de aceasta, au apucat ce au putut de la margine şi s-au întorsu înapoi, cruţindu-să pe altă dată, să să gătească mai bine.

CÂNDU AU MERSU PONOSLU DE LA PATRU VODĂ LA CRAIUL LEŞESCU PENTRU ZARVA CE FACE POTCOAVĂ CREŢUL CU CAZACII ŞI CÂNDU AU MERSU CREŢUL AL DOILEA RÂNDU LA ŢARA MOLDOVEI CU OASTE CAZĂCEASCÂ ŞI AU APUCAT SCAUNUL

Avându Patru vodă greu de Creţul şi de cazacii ce era cu dânsul, ca să nu între iarăşi de iznoavă în ţară, să prade, trimis-au cărţi la caştalanul de Halici, carile era să margă sol la împărăţie, să lege pace, deci au dat ştire cum cazacii s-au rădicat $i vor să puie pre Creţul la domnie, de care lucru, de nu vor face pace cu dânsul şi de nu să vor certa ceia ce sânt cu dânsul, pacea cu împărăţiia nu va putea să stea. Acestea toate au scris caştalanul la craiul.

înţelegându craiul leşăscu de Potcoavă Creţul, cum s-au rădicat cu cazacii şi face zarve şi va să scoată pre Patru vodă din domnie, îndată au scris la hatmanul şi la o samă de boiari, la margine, să puie nevoinţă ca să-1 dobândească şi pre dânsul şi

pre cazaci. Hatmanul, daca i-au venit cărţile crăeşti, au trimis trei roate de <loc gol> cu Boboleţschii, ca sâ-1 afle la Nemirov, că acolea se ţinea mai nainte. Acolo daca au venit, l-au aflat, ci Creţul au prinsu de veste, au ieşit din târgu cu 50 de cazaci pedestri cu sineţe şi au venit la un vad, unde au întrat în apa până în pântecile calului şi au pus cazacii denainte. Iar Boboleţschii, daca au sosit la vad după el, văzându pre Creţul că iaste gata a să baterea şi la loc strâmtu, nu s-au apucat de războiu, ci s-au întorsu înapoi şi aciiaş Creţul după dânsul în târgu. Boboleţschii la curte, iar Creţul în târg la gazdă. Decii Boboleţschii au chiemat pre mai marile târgului şi i-au zis să prinză pre Creţul şi să i-1 dea. Iar mai marile târgului s-au lepădat de dânsul şi au zis că: „Eu nu-1 voi prinde, nici ţi-1 apăr, ci de-ţi trebuiaşte, tu ţi-1 prinde". Văzându omul hatmanului că nu foloseşte nimica, dusu-s-au şi au spus hatmanului, înţelegându acestea toate, hatmanul le-au trimis la urechile craiului, cum n-au vrut să-1 dea oamenii voevodului de Braslav. Ci craiul au trimis cu ponoslu la voevodul, ca să i-1 prinză şi să i-1 trimită. Ci până a merge comornicul crăescu cu cărţile, Creţul cu mai mulţi oameni mai bine s-au gătit şi au întrat în ţară pre la Soroca. Acolo cumu-şi-i rândul oamenilor, daca l-au vestit de domnu tânăr, mulţi i s-au închinat.

RĂZBOIUL LUI PATRU VODÂ, CÂNDU S-AU BÂTUT CU POTCOAVA CREŢUL, CARILE VENISE CU CAZACII

Auzindu Patru vodă cum Ivan Potcoavă ce-i zic Creţul au întrat în ţară pre la Soroca, cu oaste căzăcească, de sârgu s-au gătit şi au ieşit cu oaste împotriva lui. Luat-au şi puşcile cu sine şi s-au gătit de războiu şi au pus beşlii după puşci, dându-le învăţătură că, după ce vor slobozi puşcile, să să răpază în cazaci. Ci cazacii cumu-ş sânt învăţaţi la războiu, cându au slobozit beşlii puşcile, ei au căzut cu toţii la pământu, de i-au covârşit

focul. Turcii gândindu-să cum că sântu ucişi toţi de puşci, s-au lăsat de dânşii, aşa cazacii au slobozit într-înşii focul şi multă pagubă au făcut în oastea lui Patru vodă. Şi aciiaşi oastea lui Patru vodă au dat dosul şi izbânda au rămas la cazaci. Decii cazacii s-au dus cu domnul său, Creţul, la Iaşi, şi au apucat scaunul, noemvrie 23 de zile, iar Patru vodă s-au dus în Ţara Muntenească.

RĂZBOIUL AL DOILEA, CÂNDU S-AU BĂTUT PATRU VODĂ CU CREŢUL LA DOCOLINA

Patru vodă, daca l-au bătut Creţul cu cazacii, s-au dus în Ţara Muntenească şi au dat ştire la împărăţie, cum s-au rădicat cazacii asupra lui şi l-au scos din scaun. înţelegându de aceasta împăratul, de sârgu au trimis hochimurile sale la dobrogeni şi la bugegeni şi la munteni, să margă cu Patru vodă asupra Creţului. Decii Patru vodă de sârgu grijindu-să de oaste, venim-i-au într-ajutoriu şi moldovenii joseni. Asa decii Patru Vodă, cu ajutoriul împăratului şi cu a sa oaste ce au avut, s-au pornit pre Iaşi asupra Creţului.

Auzind Potcoavă Creţul de venirea lui Patru vodă, s-au gătit de războiu şi au ieşit înainte-i cu oastea căzăcească la Docolina. Fost-au şi oaste de ţară cu cazacii, că mulţi să închinase. Şi cmindu-să de războiu, au pus cazacii întâi pre moldoveni în frunte, mai apoi hatmanul Şah cel căzăcescu nu i-au lăsat, temându-să să nu-i viclenească moldovenii, au pus pre cazacii ăi în frunte şi n-au vrut pre niminea să lasă la harţu. Şi propiindu-să oastea lui Patru vodă, văzându cazacii pre turci °ă aduc nainte cirezi de vaci, ca să stâmpere armele în dobitoace, n-au vrut cazacii să săgeate de departe, ce odată au slobozitu focul şi în oameni şi în dobitoace. Ci dobitoac le mai ^ultă zăhăială făciia turcilor decât cazacilor, că de trăsnite fugiia mapoi. Şi dându războiu vitejaşte, după multă nevoinţă a azacilor, iată al doilea rându pierdu războiul Patru vodă şi arăşi rămasă izbânda la cazaci.

CÂNDU S-AU ÎNTORSU CREŢUL ÎN ŢARA LEŞASCĂ ŞI AU PĂRĂSIT SCAUNUL ŞI DE MOARTEA LUI

Potcoavă Creţul carile îş pusese nume de domnie Ion vodă, după războiu cu noroc şi de izbândă ce au făcut la Docolina, de au bătut pre oastea lui Patru vodă, s-au întorsu la Iaşi. Deciia văzându că nu va putea aşeza la domnie, că şi din Ţara Ungurească să pogorâse lui Patru vodă oaste întru ajutoriu, au părăsit scaunul şi ţara şi cu ai săi, cu toţii s-au întorsu înapoi pre la Soroca spre Ţara Leşască.

De acolo nu-şi putea afla cale pre voia sa, că pre câmpu era omeţi mari, pre la Nemirov să temea de hatmanul şi de voevoda Braslavschii, că-1 cerca să-1 prinză. Mai apoi, daca au întrat în Ţara Leşască, au chiemat voevodul pre Şah şi i-au zis: „Voi aţi făcut un lucru mare împotriva lui craiu şi a ţării, să stricaţi pacea cu turcul. Pentru aceia să aduceţi pre Creţul şi să mergeţi cu dânsul la hatmanul. El îl va trimite la craiul şi voi vă veţi curaţi de acea vină. Şi Creţul încă va hălădui, văzându-1 craiul aşa de folos." Aceste cuvinte daca au spus cazacii Creţului, el fu bucuros, gândindu-să că de va merge la craiul, îl va ajoturi spre domnie. Decii s-au dus cu dânşii la hatmanul, hatmanul l-au trimis la craiul, craiul l-au dat la închisoare şi peste puţina vreme i-au tăiat capul.

CÂNDU S-AU AŞEZAT AL DOILEA RÂNDU PATRU VODÂ ŞCHIOPUL LA SCAUN, 7086 <=1578>, GHENARIE 1 DNI

înţelegându Patru vodă că Creţul au părăsitu scaunul şi ţara şi au trecut în Ţara Leşască, au venit la Iaşi şi să aşeză la scaun al doilea rându.

Pre aceia vreme Patru vodă dede mitropoliia lui Theofan mitropolitul, carile la Ion vodă o lăsase şi fugise prin munţi» de frica lui.

DE UN ALIXANDRU VODĂ, FRATILE CREŢULUI, CARE AU APUCAT SCAUNUL LA IAŞI ŞI AU DOMNIT O LUNĂ

Patru vodă daca s-au aşezat la domnie al doilea rând, nu după multă vreme, ci întru acelaşi an, fevruare 9 zile, 7086 <=1578>, iarăşi au venit Alixandru, fratile Creţului, cu oaste căzăcească asupra lui Patru vodă. Ci Patru vodă, ştiind poticala ce păţisă mai nainte cu cazacii, nu s-au apucat de războiu, ci i-au dat cale dintâi. Iară Alixandru au întrat în Iaşi şi au şăzut în scaun, fevruarie 9, iar Patru vodă, de sârgu au strânsu oastea turcească şi muntenească şi ungurească, au încunjurat pre Alixandru în curte în Iaşi şi au bătut prejur curte, din câşlegi până la miiaze păresemi. Iară noaptea martie 12 zile, Alixandru şi cu cazacii au ieşit din curte, că n-au mai putut suferi, că şi iarba şi bucăţile li să împuţinase şi, gândindu că vor scăpa, au fugit spre codru. Ce prinzându de veste oastea lui Patru vodă, s-au pornit după dânşii şi la iazerul Ciurbeştilor i-au ajunsu şi pre toţi i-au surpat acolo. Şi pre Alixandru încă l-au prinsu viu dimpreună cu boiarii lui. Acestu Alixandru vodă au ţinut scaunul numai o lună.

DE NIŞTE DOMNIŞORI CE VENISÂ IAR CU CAZACI

De noroc era Patru vodă cu cazacii, cum să tâmplă pururea omului de n-are odihnă, că bine de unii nu să mântuia, alţii venia asupra lui. Că într-acelaş an, după ce s-au aşezat al doilea rându şi al treilea rându la domnie, tot la anii 7086 <= 1578>, iulie 27, nişte cazaci cu un domnişor au venit la Nistru şi ş-au pus toţi capetele.

Aşijderea, curundu după aceşti cazaci, la anii 7087 <=1578>, octovrie 12 zile, un Costantin iar cu cazaci veniia în ţara şi s-au topit toţi în Nistru.

într-aceşti ani au zidit Patru vodă mănăstirea Galata în vale şi nu după multă vreme s-au răsipit, care loc şi până astăzi să cunoaşte.

întru acestaşi anu, 7087 <=1578>, în luna lui octovrie 2, când Costantin cu cazacii trecea Nistrul, iară Zborovschi cu oaste căzăcească au lovit Daşovul, de l-au arsu şi l-au prădat şi multe turcoaie au robit şi mult plean au luat. Mai apoi s-au întorsu înapoi, fără nici o zminteală.

CÂNDU AU MAZILIT ÎMPĂRATUL PRE PATRU VODĂ ŞCHIOPUL, VĂ LEATUL 7088 <1579>, DECHEVRIE 2

Acest Patru vodă ce-i zic Şchiopul, după ce au domnit 5 ani, l-au mazilit împăratul Amurat şi au trimis pre un turc mare, de l-au luat din scaun şi l-au trimis la Halep, la pază. Iară domniia o au dat-o Iancului vodă.

DE DOMNIIA LUI IANCUL VODÂ, CE-1 ZIC SASUL, 7088 <=1580>, FEVRUAR 17, VINERI

Daca au mazilit împăratul pre Patru vodă Şchiopul, dat-au domniia Iancului vodă, carile au fost de naşterea sa sas, de lege luteran. Pravoslaviia nu iubiia. Decii deaca au venit în ţară şi au şezut în scaun, fevruarie 17 zile, după aceia toată nedumnezeirea şi eriticiia sa ş-au arătat, că lăcomie de avuţie nespusă avea, pentru care pre mulţi au omorât. Mai apoi de lăcomie mare ce avea, trimisă să ia a zecea din boi în toată ţara.

DE UN DOMNIŞOR CE-I ZIC ION VODĂ LUNGUL, 7089 <=1581>

Iancul vodă, fiind plin de lăcomie, izvodi obicină care n-au fostu niciodată, de au trimis în toată ţara să ia a zecea din boi, care obiceai nu l-au putut suferi ţara, ci s-au rădicat lăpuşnenii, de s-au sfătuit ca să să dezbată de suptu mâna Iancului vodă. Şi bulucindu-să, au rădicat dintre dânşii domnu pre Lungul şi i-au pus nume Ion vodă şi decii au purces pre Prut în sus.

Iară Iancul vodă, prinzându veste ca lăpuşnenii s-au rădicat asupra lui, degrabu au trimis pre Bucium vornicul cel mare şi pre Brut postelnicul cu oaste împrotiva lor. Şi timpinându-să ostile la Bolota, s-au lovit de faţă şi dându războiu vitejaşte dispre amândoao părţile, perdură lăpuşnenii războiul şi domnişorul încă să înică în Prut.

Această poveste ce scrie mai sus, că s-au rădicat lăpuşnenii asupra Iancului vodă, cronicariul cel leşescu nimica nu scrie, iar letopiseţul nostru cel moldovenesc can pre scurt o semnează şi aceasta.

CÂNDU AU PRIBEGIT BOIARII MOLDOVEI PRIN ŢÂRI STREINE DE NEVOIA IANCULUI VODÂ

Multe lucruri spurcate şi nedumnezeieşti făcea Iancul vodă în domniia sa, că de răotăţile lui toată ţara şi boiarii să oţărăia, că legea creştinească nu o iubiia, la avuţie lacom şi prădătoriu, ţara cu dările o îngreuia şi era om curvariu preste samă, că nu numai afară, ce nice de curtea sa nu să feriia, că jupânesile boiarilor de la masa doamnii sale le scotea, di le făciia silă. Acestea toate neputându suferi boiarii, mai vârtos Movileştii, bădica Gheorghie, Erimiia vornicul, carile mai apoi au fostu **Ş*** domnu şi frati-său Simion paharnicul, Balica hatmanul s-au sfătuit pre taină ca să pribegească. Carii întâi ş-au făcut prileju cu voia lui, ca să margă să sfinţească mănăstirea Suceviţii şi apoi Cu toţii au trecut la Ţara Leşască, alţii la turci, alţii la munteni, alţii printr-alte părţi.

Mergându decii jalbă ia împărăţie de răsipa ţărâi, i-au luat domnit şi au dat-o iarăşi lui Patru vodă Şchiopul.

CÂND AU PRIBEGIT IANCUL VODĂ ŞI DE MOARTEA LUI, 7091 <=1583>

înţelegându Iancul vodă că l-au mazilit împăratul şi domniia o au dat-o iarăşi lui Patru vodă Şchiopul, cunoscându la ce va veni mai apoi lucrul, gândi că de va merge la turci, va avea pâră multă şi mai apoi să nu care cumva să şi piară, ci s-au sfătuit să treacă în Ţara Ungurească prin Ţara Leşască, că peste munţi, pin ţară, nu era putinţă ca să treacă, că să temea de ţărani. Şi aşa au ieşit din ţară şi trecându pre la Pocutia, i-au ţinut calea Iazloveţschii şi l-au dus la Liov cu toată avuţiia lui. Şi îndată au trimis la craiul, de i-au dat ştire. Craiul au scris la Sinavschii hatmanul şi la Herbortu starostea de Liov, să-i ia tot crăescu şi lui să-i taie capul. Şi îndată au trimis craiul pe podscarbul lui, să-i ia toată averea lancului vodă, numai ficiorilor şi doamnii sale să le lase o parte, să le fie de hrană. Şi după învăţătura craiului aşa au făcut şi i-au tăiat capul lancului vodă.

Scrie letopiseţul cest moldovenescu că moartea lancului vodă au fostu cu învăţătura împăratului turcescu, de i-au tăiat capul. Şi au domnit Iancul vodă trei ani şi şapte luni. Acestu Iancul vodă zic cum că au fostu umblându vara cu sanie de os. Aşa au petrecut Iancul vodă ţenchiul său, viiaţa sa.

A DOAO DOMNIE A LUI PATRU VODĂ ŞCHIOPUL, 7092 <=1583>, OCTOVRIE 17

După ce au mazilit împăratul pre Iancul vodă, dat-au domniia iarăşi lui Patru vodă Şchiopul, pre carile aşteptându-1 toţi, iată au venit al doilea rîndu în ţară şi au şezut în scaun, octovrie 17. Auzindu deciia pribegii carii era fugiţi printr-alte ţări de nevoia lancului vodă, cu dragoste s-au întorsu la domnu său, Patru vodă. Pre carii i-au miluit iară cu boieriile lor.

DE NIŞTE CAZACI CE VENIIA SĂ APUCE SCAUNUL MOLDOVEI, VĂ LEAT 7092 <=1583>, OCTOVRIE 27

De noroc era Patru vodă cu cazacii, că în domniia dintâi nu mai avea odihnă de dânşii, acum la a doao domnie, bine nu să aşezase la scaun, iată cazacii veniia să apuce scaunul, într-această lună octovrie, 27 de zile. Ci Patru vodă, prinzându de veste, le-au ieşit înainte la Prut, la sat Munteni, cu câţi oameni au putut avea într-acea dată şi acolo i-au încunjurat, fimdu cazacii la strimtoare mare, căutatu-le-au a să închina. Din cărei au ales Patru vodă o samă, carii i-au părut oameni de treabă, de i-au oprit să-i slujască, iar pre alţii, cu jurământu, i-au slobozit.

DE NIŞTE CAZACI CE AU PRĂDAT NIŞTE SATE DIN SUS DE TIGHINEA

Nu multă vreme după aceia au mai lovit cazacii din sus de Tighinea, pre decindea de Nistru, nişte sate ce să discălicase pre hotarul leşescu, turci ciutaci, moldoveni foarte mulţi, carii ieşisă din ţară de răul nevoilor lancului vodă şi mare moarte au făcut într-înşii şi pradă şi robii şi cu dobândă s-au întorsu Pre la casile lor.

CÂND AU ZIDIT PATRU VODĂ GALATA DIN DEAL

într-acestaş an, daca s-au aşezat Patru vodă la domnie nu Vfu să lase în deşert pomana sa, carea o zidisă întâi, mănăstirea Galata din vale, care apoi să răsipisă, ci cu toată nevoinţa au s*Kt şi cu toată osârdiia au zidit Galata în deal, carea trăiaşte ?l până astăzi.

CÂND AU PRĂDAT CAZACII TIGHINEA ŞI O AU ARSU, 7092 <=1584>, AVGUST 7 ZILE

întru acestaş an, avgust 7 zile, strânsu-s-au cazacii şi fără veste au lovit Tighinea, de o au arsu şi o au prădat-o şi au robit pre cei tineri, fete, copii, iar pre alţii, până la unul i-au tăiam şi multă dobândă au luat cu sine, neavându cine să-i oprească sau să-i gonească, ci cu pace s-au întorsu înapoi.

DE O SECITĂ MARE CE AU FOSTU ÎN ZILELE ACESTUI PATRU VODĂ, DE AU PERIT TOATĂ ROADĂ, VĂ LEATO 7093 <=1585>

Domnindu Patru vodă Ţara Moldovei, mare secită s-au tâmplatu în ţară, de au secat toate izvoarăle, văile, bălţile şi unde mai nainte prindea peaşte, acolo ara şi piatră prin multe locuri au căzut, copacii au secat de secită, dobitoacile n-au fostu avându ce paşte vara, ci le-au fostu dărâmând frunză. Şi atâta prafo au fostu, cându să scorniia vântu, cât s-au fostu strângându troiani la garduri şi la gropi de pulbere ca de omet. Iar dispre toamnă deaca s-au pornit ploi, au apucat de au crescut mohoară şi cu acelea ş-au fostu oprind sărăcimea foamea, că-i coprinsese pretitinderea foametea.

CÂND S-AU ÎMPREUNAT PATRU VODĂ CU MIHNEA VODĂ, DOMNUL MUNTENESCU, LEAT 7094 <=1586>, AVGUST 15

Impreunatu-s-au Patru vodă cu nepotu-său, Mihnea vodă, domnul muntenescu, ficiorul lui Alixandru vodă, la satu la Bogdăneşti pre Prut, avgust 15 zile, amândoi cu curte multă şi cu gloate mari şi s-au ospătat cu mare cinste.

RĂZBOIUL PÂRVULUI PÂRCĂLABULUI DE SOROCA, CÂND S-AU BĂTUT CU CAZACII LA PERIESLAV, ÎN ZILELE LUI PATRU VODĂ, 7095 <=1587>, GHENAR 8

Rădicatu-s-au o samă de cazaci ca nişte lupi de sântu învăţaţi de-a pururea la pradă, de au întrat în ţară şi au prădat şi multe bucate au luat de la ţinutul Sorocii. Iară Pârvul pârcălabul Sorocii s-au îndemnat cu hânsarii şi cu alţii, carii au vrut de bunăvoie şi i-au ajunsu la Perieslavu. Acolo cazacii vrând să nu dea dobânda, moldovenii să scoată al său, tare războiu s-au făcut într-înşii şi în doao zile bătându-să, de abiia au spartu pre cazaci. Mai apoi daca i-au biruit, pre toţi i-au omorât, fără numai unul zic să fie scăpat; o samă vii i-au prins şi i-au trimis la Patru vodă, pre carii i-au trimis la împărăţie.

CÂND AU FĂCUT NUNTĂ PATRU VODĂ, DE AU ÎNSURAT PRE NEPOTU-SĂU, VLADUL VODĂ, 7095 <=1587>, IUNIE 10

într-acestaş an, în luna lui iunie, Patru vodă făcu nuntă nepotului său, Vladul vodă, ficiorul lui Milos vodă, de au luat rata Mircii vodă şi au chiematu la nuntă pre Mihnea vodă, domnul muntenescu. Nuntă domnească au făcut cu multă chieltuiala şi jocuri şi mulţi din vecini au venit, de le-au uifrumuseţat masa. Această veselie au fostu la Tecuciu.

DE NIŞTE CAZACI CE AU PRÂDAT DAŞOVUL, IUNII

Pre aceia vreme tot în anul 7095 <=1587>, fără veste au lovit cazacii Daşovul, de l-au arsu şi pre mulţi au tăiatu şi prădându dobitoace şi avere multă luundu şi robiindu ce le-au plăcut, s-au întorsu întregi înapoi, fără nici o zminteală.

RĂZBOIUL LUI PATRU VODĂ, CÂND S-AU BĂTUT LA ŢUŢORA CU NIŞTE CAZACI CE VENISE CU UN DOMNIŞOR, CE-I ZICEA IVAN, 7096 <=1587>, NOEMVRIE 23

Nu după multă vreme, ci fără zăbavă într-acestaş an, toamna, au venit cazacii în ţară cu un domnişor, ce i-au fostu zicându Ivan vodă, cărora le au ieşit înainte Patru vodă cu oaste din sus de Ţuţora, noemvrie 23. Şi dându războiu vitejaşte dispre amândoao părţile, mulţi au picat şi în 26 de zile birui Patru vodă pre cazaci şi-i sili de i-au dat pre cine au avut mai mare, carile au luat plată după vina sa. Iară ceilalţi să ascundea prin păduri şi carii pre unde putiia şi moldovenii îi goniia. Mai apoi cazacii fugându prin păduri, carii unde au putut scăpa, apărându-să până la apa Cerimuşului, de s-au tras în ţara lor, puţini întregi, ci mai toţi răniţi şi pedestriţi.

CÂNDU AU LĂSAT DOMNIIA ŞI SCAUNUL DE BUNĂVOIE PATRU VODĂ ŞCHIOPUL ŞI S-AU DUS ÎN ŢARA NEMŢASCĂ

Domnind Patru vodă Ţara Moldovii ca un domn vrednic, cum să cade, cu di toate podobiile câte tribuiesc unui domnu de cinste, că boiarilor le era părinte, pre cărei la cinste mare-i ţinea şi din sfatul lor nu ieşiia. Ţărâi era apărătoriu, spre săraci milostivu, pre călugări şi pre mănăstiri întăriia şi miluia, cu vecinii de prin prejur vieţuia bine, de avea de la toţi nume bun şi dragoste, de nu era a zice cum nu iaste harnic de domnie. Judecata cu blândeţe şi fără faţăriia o făciia.

Mai apoi văzându nevoia ţărâi, că turcii pre obiceiul lor cel spurcat şi neastâmpăraţii de lăcomie, trimiseră de cerea bani, să le dea mai mult decât era adetul ţărâi, făcu sfat cu boiarii, ce vor face, cum vor putea rădica şi alte dări, carile n-au mai fostu. Că nu-i de aceasta, că doară nu va putea plăti această data ţara, ci iaste că sa face obicei, carile nu va mai ieşi şi aceasta vor

lua şi aitile vor izvodi, cum s-au şi tâmplat. Şi ş-au ales sfat aceştii nevoi, ca să să înceapă de la altul iară nu de la dânsul. Şi decii să găti să să ducă din ţară, măcarî ca boiarii cu toţii apăra să nu să ducă din ţară, ci să dea acea nevoie, că alţii vor da şi ţara tot nu va hălădui. Ci Patru vodă nici într-un chip nu vru să să apuce de acea dare şi să ia blestemul ţării asupra sa. Ci îşi tocmi lucrul înainte şi la scaun lăsă boiari să păzească scaunul, până le va veni alt domnu de la împărăţie.

Iară el, umplându domniei sale 7 ani şi jumătate, s-au rădicat cu fruntea boiarilor, că boiarii să temură a rămânea, să nu pată ca mai nainte cu Iancul vodă, între carii au fostu Stroiciu logofătul cel mare, leremiia Movila vornicul şi frati-său Simion paharnicul, carii mai apoi amândoi au căzut la domnie şi fratile lor Toader spătariul şi Andrei hatmanul şi alţi mulţi, carii nu să îndura de dânsul. Şi au trecut pin Ţara leşască, în Ţara Nemţască şi acolo s-au aşezat. Unde spun că când au fost dându bani de chieltuiala bucăţilor, au fostu plângându şi au fost zicându: „Acestea sântu lacrămile săracilor". De acolo boiarii s-au întorsu în Ţara Leşască cu toţii **Şi** s-au aşăzat acolo, la târgu la Podhaeţ şi pre aiurea.

Şi aşa Patru vodă putem să-i zicem cel Milostivu, că binile său au lepădat pentru ţară, care ca acesta nu s-au mai aflat. Era domnu blându, ca o matcă fără ac, la judecată dreptu, nebeţiv, necurvar, nelacom, nerăsipitoriu, putem să-i zicem că toate pre izvod le-au ţinut, ca să nu să zmintească. Acestu Patru vodă au domnit întru amândoao domniile doisprezece ani şi jumătate.

DE DOMNIIA LUI ARON VODÂ CEL CUMPLIT, CARE MULTĂ GREOTATE AU ADUS ŢĂRÂI, 7099 <=1591>

După ce părăsi Patru vodă domniia şi ţara, înţelegându turcii că ţara iaste deşartă de domnu, cercară pre cine vor limite în locul lui Patru vodă. Ci norocul cel bun al ţărâi să schimbă, că după noroc bun, iată veni şi rău, ca cum ar fi de ta Dumnezeu însemnat, după vreme bună şi senin, să vie vreme

rea şi turburată, după domnie lină şi blândă, să vie cumplită şi amară. Aflară turcii pre Aron vodă, căruia i-au dat ţara cu multă datorie, că fiindu om fără suflet şi umblându şi alţii pentru domnie, pre toţi i-au umplut cu bani, luundu bani cu camătă de la turci. Aşa după multă datorie şi cheltuială ce împresurasă ţara, ş-au scos domniia la Moldova şi au venit în ţară, de au şăzut la scaun în anii 7099 <=1591>.

Aşa, după ce s-au aşezat la domnie Aron vodă, nu-i era grija de alta, numai afară de a prădarea şi dinlăuntru nu să sătura de curvie, de jocuri, de cimpoiaşi, carii îi ţinea de măscări. Aşijderea dabilile cu carile îngreuiasă ţara, nu umbla numai dăbilarii singuri, ce şi turci trimitea de umbla cu dăbilarii, de nu-şi era ţăranii volnici cu nimic, muierile nu era ale lor, fetile le ruşina, ce vrea să facă făcea. Dăbilariul pentru un potronic de-î vrea pârî la dânsul, nu-1 judeca, ci acolo trimitea de-1 pierdea. Pe boiari pentru avuţie îi omora, jupânesile le siliia şi, domnind, nu alta ci ciudese şi minuni făcea.

Acestea şi altile mai multe făciia şi să văzu că iaste tuturora nevăzut şi urât, ci gândi ca să nu să încrează ţării şi îefeciilor de ţară, ci trase pre leafă unguri călăreţi şi pedestraşi şi făcu pedestraşilor odăi în curte, ca să fie pururea lângă dânsul. Mai apoi văzându că de datornici nu să va putea mântui, izvodi ca să ia de tot omul câte un bou. Şi aşa trimisă în toată ţara cu turci, de strângea şi la carile nu să afla bou, lua ai cui era în satu, de la alţii îi lua toţi, câţi avea, pentru cei ce nu avea boi, că mulţi de răotăţi şi de dabile multe, boi nici de hrană n-avea.

RĂZBOIUL LUI ARON VODĂ, CÂNDU S-AU BĂTUT LA RÂUT CU UN DOMNIŞOR BOGDAN VODĂ ÎI ZICEA, LA ANII 7100 <=1592> ŞI CÂNDU AU PERIT BUCIUM VORNICUL ŞI BÂRLÂDEANUL LOGOFĂTUL ŞI PAOS VORNICUL

Intr-aceste răotăţi şi belituri ce făciia Aron vodă, de nevoie mare, nemaiputându suferi ţara, s-au rădicat orheienii

şi sorocenii cu un domnişor ce-i zic Ionaşco, pre carile îl alesese dintru dânşii cap şi-i puseră nume Bogdan vodă. Ce Aron vodă deaca au înţeles de aceasta, au dat ştire alţii ţări să să strângă şi el fără zăbavă au ieşit cu curtea şi cu lefecii săi. Insă mai nainte, până a nu ieşi din curte, au tăiat pre Bucium vornicul cel mare şi pre Bârlădeanul logofătul şi pre Paos vornicul, dându-le vină cum ar fi cu ştirea lor.

Decii au purces împotriva vrăjmaşilor săi. Şi mergându, pus-au pe Ureche logofăt mare. Şi decii s-au tâmpinat *ostile* la Răut şi dându războiu vitejaşte dispre amândoao părţile, izbândi Aron vodă şi bătu pre toţi şi pre domnişorii încă l-au prinsu, ci i-au tăiat nasul şi l-au călugărit. Decii, deaca au spart Aron pre viclenii săi, nici un loc nu au lăsat să nu fie plin de vrăjmăşiia lui, că nu pierdea numai pre carii au fostu întru războiul acela, ce şi seminţiile lor, şi vinovaţi şi nevinovaţi.

DE MAZ1LIIA LUI ARON VODĂ

Gătindu-să Aron vodă să facă mai mari vrăjmăşii decât aceasta, iată i-au venit de la Ţarigradu călăraşi cu cărţi de i-au datu ştire cum l-au mazilit împărăţiia, că împăratul turcescu **Şi** sfatul, auzindu de atâta răotate ce făcea, cu morţi şi cu jafuri fără măsură, l-au mazilit. Deciia să mira Aron vodă, cum va race să nu prinză oastea de veste şi ţara de mazilie, ca să nu-1 °rnoară, că mulţi era carii vrea fi bucuroşi să auză una ca aceia, că le perise părinţii, altora fraţii, altora ficiorii, alţii sărăcisă de multe răotăţi. Ci pre taină au învăţat pre călăraşi să nu scoată cuvântu pre afară şi au trimis la Iaşi la doamnă-sa, să să încarce **Şi** să purcează în jos. Iară pre boiari i-au învăţat de au chiemat gloatile şi le au mulţamint de slujbă ce au făcut şi le au zis să margă cineşi pre acasă, gândindu că doară să vor duce şi el să ,a drumul spre Ţarigrad.

A doao zi, părându-i cum să vor fi dus curtenii, au încălicatu şi au purces spre Iaşi, şi ce-i păruse că să vor fi dus, ca să silească şi el mai tare, să nu oblicească cineva, iată gloatile mergea pre de toate părţile. Atuncea au chiemat boiarii,de le au zis: „Crezu, eu am slobozit oastea, să să ducă cineşi pre la casile lor. Dară cine-i opreşte?" Datu-i-au a înţelege cum o samă s-au dus, iară cărora le iaste calea spre Iaşi şi spre munte, aceasta li-i calea. Aşa împreună au mersu până în sară, până ce au înserat. Decii noaptea, toată noaptea, au silit şi nimica zăbavă n-au făcut la Iaşi, ci au silit spre Ţarigrad. Unde mergând, l-au timpinat capigii împărăteşti, viind ca să-1 ia din scaun şi să-1 ducă la împărăţie.

Daca înţeleaseră toţi de maziliia lui Aron vodă, nu într-alt chip, ci cum după multă furtună şi vreme rea, daca văd oamenii senin şi linişte, să bucură toţi, aşa toată ţara să bucurasâ.

A DOA DOMNIE A LUI ARON VODÂ CEL CUMPLIT

După ce au mazilit împăratul pre Aron vodă, Dumnezeu încă nu-şi umplusă certarea sa deplin, că Aron vodă încă nu au fostu ajunsu la Ţarigrad, domniia iară i-o au dat-o şi scaunul ţării, că datornicii lui, turcii, cu toţii au mersu la veziriul, de au strigat pentru dânsul şi de nevoia datornicilor, iară i-au întorsu domniia.

CÂNDU AU TRIMIS ARON VODÂ ÎNAINTE LA SCAUN PRE OPREA ARMAŞUL SĂ PR1NZĂ PRE O SAMĂ DE BOIARI

Aron vodă, după obiceaiul său cel rău şi daca înţeleasă că i-au dat domniia de iznoavă, cumu-şi era vrăjmaşul şi cumpliţii, nu să apucă de alta, ci iarăşi gândi ca ce n-au putut umplea cu râu în domniia dintâi, să săvârşească cu a doao domnie. Dupre cale au răpezit pre credinciosul său, pre Oprea armaşul cel mare cu cărţi, ca să coprinză scaunul şi cu catastif, ca pre toţi, pre câţi au vrut el să-i piiarză, ca să-i prinză şi să-i ţie la închisoare, până va veni şi el la scaun.

Oprea armaşul, după învăţătura lui Aron vodă, de olac au venit şi seara au întrat în Iaşi, nici aiurea au mersu în gazdă, ci la odăile dorobanţilor celor ungureşti în curte au mersu. Şi noaptea au venit la gazda lui Ureche logofătul, pre carile îl lăsase Aron vodă să păzască scaunul şi i-au arătat porunca domnu-său. Iar el degrabu, auzind de numile lui Aron vodă, cum au dobândit iarăşi domniia, vrându să hălăduiască de dânsul, au dat răspunsul Oprei, zicând: „Acesta lucru cu bucurie priimescu şi sântu gata să slujăscu. Ci numai să fie cu taină, ca să nu ştie niminea. Bine că ai venit: până vom oblici pre toţi, pre câţi scrie catastiful, să-i prindem, carii unde vor fi, să nu cumva smintim, să oblicească, să fugă." Şi aşa Oprea s-au amăgit cu acesta sfat şi s-au aşezat iară la darabani, într-acea zi şi într-acea noapte.

CÂND AU PRIBEGIT URECHE LOGOFĂTUL CEL MARE

înţelegând Ureche logofătul de venirea lui Aron vodă şi de Porunca ce-i trimisese pe Oprea armaşul, nu cuteză să-1 aştepte în ţară, ştiind câtă groază şi câte răutăţi făcuse mai nainte în domniia dintâi şi acum a doua oară, mai de mari cazne va să să apuce.

Ci deaca s-au aşezam Oprea la odăile dorobanţilor, aflându Ureche logofătul vreme şi cale deschisă de a să dăpărtarea Şi de a ieşirea den ţară, învăţat-au pre gazda sa, cine va întreba a doao zi de dânsul, să spuie că s-au dus acasă la Cârligătură. §i aşa, noaptea, noaptea toată şi zioa, toată zioa, fugându, au ieşit pre la Soroca în Ţara Leşască. A dooa zi seara, Oprea armaşul, deaca s-au dus la gazda lui Ureche să să sfătuiască şi

nu l-au aflatu, cunoscând că l-au amăgit într-acest chip, îndată au chiamat pre alţii, cari s-au tâmplat acolea şi au răpezitu cu cărţi în toate părţile, să prinză marginea. Iar deaca au aflatu că logofătul au trecut Nistrul şi s-au depărtam, n-au mai avutu ce face, ci s-au aşăzat, de au ţinut scaunul pân' la venirea lui Aron vodă. Iar Ureche deaca au trecut Nistrul, s-au dusu îndată unde era şi alalţi boiari pribegi strânşi, de aştepta sfârşitul lucrului.

DE DOMNIIA LUI PETRU VODÂ CAZACUL, V LEATO 7101 < = 1592>

Scrie letopiseţul cestu moldovenescu că încă până n-au fost sosit Aron vodă la scaun, iar Patru Cazacul s-au rădicat din Ţara Leşască, cu puţinei pribegi, în ţel gând că scaunul iaste deşerţii şi sârguind să apuce scaunul, au întratu în ţară şi au apucat scaunul la Iaşi şi au domnit 2 luni. Deciia au sosit şi Aron vodă şi au prinsu pre Patru Cazacul şi l-au trimişii la împărăţie. Iară cronicariul cel leşesc de această poveste ce spune că au venim Patru vodă Cazacul, de au apucat scaunul, nimica nu scrie.

CÂND S-AU AŞEZAT ARON VODÂ AL DOILEA RÂND LA SCAUN, V LEATO 7101 <=1592>, MESEŢA

Aron vodă deaca s-au aşezatu la scaun al doilea rându au pusu pre Oprea armaşul logofăt mare şi pre Varticu vornic mare de Ţara de Giosu şi pe Ghiorghie vornic mare de Ţara de Sus, pe Zota postelnic mare şi pe Alexe stolnicii mare şi pre lane Călugărul visternic mare şi pre Coci comis mare.

Şi cumu-ş era vrăjmaşu, nu de altele să apucă, ci iar de asupreale a face ţărâi şi de dabile mari. Şi întâiu, cu voia lui, turcii strângea dabilele cu dăbilarii. Mai apoi nu-i putea opri

şi silă mare pretiutinderile făcea: lua slujitori de ţară cu sila, de le rănea la cai, bucatele fără preţu şi făr' de bani le lua.

Deciia cunoscând Aron vodă că nu va fi până în sfârşit bine, că ţara scârşca, pribegii sta întinaţi, *giindi* că, după toată răutatea ce făcuse, să să curăţească şi să arate ţărâi că nu iaste den voia lui ce s-au lucratu, ci iaste din sila turcilor şi *socoti* să să agiungă cu Mihai vodă, carele domniia pre aceia vreme Ţara Muntenească, ca să să dezbată de supt mâna turciloru.

Insă întâi socoti că, după atâtea răutăţi ce făcuse, să să apuce să facă şi vreun lucru bun, ca să nu-i vie osândă. Şi s-au apucat în anii 7102 <= 1593> de au făcut mănăstire în ţarina Iaşiloru, care să chiamă Aron vodă, pre numele domnului, unde iaste hramul *sktii* Nicolae.

CÂNDU AU VEN1TU LOBODĂ CU OSTE CĂZĂCEASCĂ ŞI AU GONITU PRE ARON VODÂ DEN SCAUN Ş1 AU ARSU TÂRGUL IAŞII V LEATO 7103 <=1594>

<Aici se oprește cronica>